Småfolksprat och Storgubbatal

Sockenhistorier

af

Thure Själlberg.

med illustrationer

Stockholm

C. & E. Gernandts Förlags-aktiebolag

Sv. 28 / 784

SMÅFOLKSPRAT

OCH

STORGUBBATAL

BYGDESPRÅK

AF

THURE S.(ÄLLBERG)

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM
KÖERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1898.

Galen medoksin.

Den så kallade vetenskapen, som folk skryter så besatt med och som många till och med sätta framför själfva bibeln, är i alla fall inte så ofelbar som det sägs.

Vår högvise skolmästare, hvilken är den vådligaste vetenskapsman, som ska' kunna uppletas på långa håll, har år efter år lärt våra barn och oss med för resten, att människan har precis likadan mage som grisarna, och att människorna för den skull ha ungefär samma natur som svinen.

— Detta syns, — plägade han säga i sina nykterhetsföredrag, — hufvudsakligen när människan förtärt bränvin, ty då snörplar och ryter hon som ett svin och rotar med trynet i vägen!

Jag trodde honom aldrig, utan disputerade och härjade med honom tusentals gånger i detta ämne. Ty om det vore sannt, att svinen hade samma mage som vi, så skulle de väl, för skam i våld, också ha likadan magkatarr som vi ha. Men fastän jag födt opp tusentals grisar i min dag, har jag då aldrig förstått, att en endaste en af dem haft så mycket som den minsta lilla släng af magkatarr. Detta sökte jag tratta i skolmästaren, och jag bevisade med statistiska siffror, att i hela Skåne, grisarnes stamort på jorden, sedan vår tideräknings början, aldrig en nasse, vare sig gammal eller ung, manlig eller kvinnlig, haft »maggitarr», utan att de ätit hvad attan som hälst och mått bra därutaf, under det att nästan hvarenda piga och hvarannan dräng i universum anser sig böra hålla diet och endast tåla den mat de tycka om nu förtiden.

Skolmästaren ryckte emellertid blott på axlarna åt mina bevis och min statistik samt sa', att jag vore en dumbom, som inte visste, hvad anatomi ville säga.

Men så inträffade det, gualof, någonting, som bevisade, att jag i alla fall haft rätt. Och skolmästarens vetenskaplighet har fått sig en djädrans knäck för alla tider.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Svens hustru i Ragnarök hade legat illa sjuk en långlig tid.

Gu' vet egentligen hvad som gick åt henne, ty för ålders skull borde hon ha' kunnat sträfva minst ett tjog år till.

Men det var stopp, att hon ville bättra sig, fast Sven hade Lena i Rydet där en hel dag till att koka ihop alla slags mixturer och meklamenter, som en ska' kunna tänka sig. Hon kokade flera grytor, och hustrun drack och slök halfstopaflaska efter halfstopaflaska och fick därtill sätta i sig Hoffmans och Tillemans droppar så möcke hon orkade. Men det bet ändå inte på sjukdomen.

En gång var min käring och sjutton andra af de klokaste hustrurna däruppe i Ragnarök en hel dag och gnodde

in hela Britta med bränvin och salt ifrån hufvudet och till fotabjället för att locka sjukdomen ur henne. Men det var stopp. Britta blef snarare sämre och inte bättre.

Till sist visste då Sven ingen annan råd än att gå ner till kyrkoherden.

— Dä' är så godt att vi låta bönerna gå för hustrun min om sönda', för det sir ut som om ja' skulle mista henne! bad Sven.

— Har Sven haft läkare hos henne? sporde pastorn.

— Jojomen, hva' ja' dä' har. Lena i Rydet har varit och kokt ihop för flera riksdaler, och Pelle Sjö har öppnat åder på henne och Justus i Bommen har lagt tjärduk på röggen på henne, och fruntimmerna ha gnott henne med tiodubbelrenadt och ho' har fått minst ett stop Hoffmans- och andra droppar, så här ä gjordt hva' göras kan, och nu får böner och vår Herre lof te' å göra resten! mente Sven.

— Men det är oförsvarligt att inte rådfråga en ordentlig läkare! förmanade prästen.

— Läkaren kostar pängar och han kan väl inte göra mer än ordinera droppar och dä' är väl, för hundringen i våld, meklament som meklament, och meklament har hon fått, så möcke som i henne gått! lät Sven.

Nå, det blef inte bättre än att pastorn måste lofva att taga upp henne i bönelängden till nästa söndag och så gick Sven hem.

När han så nalkades detta, kom pigan emot honom på gården och slog ihop händerna och hojtade och skrek:

— Husbonne, husbonne, nu är det rent rasande ståldt för oss!

— Har Britta slutat?

— Nä, men suggan ligger och räcker hufve och fötter ifrån sej och vill dö, ho' med!

Då blef det lif i Sven, ska' jag säga.

Och undra inte på det, ty suggan var dyrbar. Hon härstammade ifrån själfva hushållningssällskapets förvalt-

ningsutskott, så det var fint herrerace i henne, och sexti riksdaler hade hon kostat Sven.

Han for in som en stolle i stian, och när han sett, hur illa det stod till, dröjde det minsann inte många minuter, förrän han hade hästen selad och i skacklorna.

— Ja' måste te djurläkaren och det bums! grät han och satte i väg ner åt sta'n så att häststackaren låg som en rem utefter marken.

Under det han så körde och ryckte i tömmarne och grät och böstade öket i sidorna med piskskaftet, kom han att tänka på, att han kanske också, efter han i alla fall gjorde resan, kunde fråga folkaläkaren för hustrun. Det vore, mente han, i alla fall en god gärning, som kanske medförde suggans tillfrisknande såsom belöning.

På det viset begaf det sig, att han efter några timmar kom hemkörande med en »meklamentsflaska» i hvardera ytterfickan.

Så fort han stannat på gården, började han hojta på folket.

— Lefver ho'?

— Hvecka ho?

— Sogga förstås!

Och när han hörde, att hon så gjorde, barkade han in till henne och hade folket att bryta upp käkarne på suggan samt hällde i henne den ena flaskans hela innehåll i ett tempo.

— Gu' tröste den, som ska' ha' ett sådant sjukhus, som ja! Nu få vi lof se om hästen, och sen in och ge Britta en dosis! suckade han.

Och Britta fick också i sinom tid sin del ur den andra flaskan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Just som han slutat den ingifningen kommo patron Hansson och jag upp till Ragnarök i ett ärende.

— Hur står det till? sporde vi.

— Så illa det kan! Men nu har jag, gualof, fått medoksin te bå' den ena och den andra! Det skadar väl

inte, om ja' ger Britta en dosis te' utaf dä här, patron? lät Sven och flydde Hansson flaskan.

— Bevare honom Gud för sådant! Det här är ju för djur! svarade patronen, när han läst lappen på flaskan.

Ni skulle ha' sett Sven i det momanget. Håret började resa sig på hans hufvud och munnen blef precis trekantig på'n.

— Då har jag förbanningen gett sogga hustru mins och hustru min soggans meklament! Hva' ska' dä nu bli å'? jämrade han.

— Åh, trösta dej du, sa jag, för efter skolmästarens vetenskap har människa och svin likadana inelfvor, och då ska' väl det, som är bra för den ena, vara gagneligt för den andra också.

Patronen, som är en inbunden allvarskarl, runkade på hufvudet och sa', att vi inte vore stort likare än kreatur

bå' Sven och jag. Och så gick han sin väg, som om han blifvit bränd.

Men Sven lugnade sig vid mina ord och mente, att eftersom båda delarne kostat grofva pängar, så måste de väl göra någon verkan dit de kommit.

Och verkan gjorde »meklamenterna». Ty framåt nästa otta slocknade bägge två de sjuka i Ragnarök. Ja, det vill säga, att suggan stucko de ner för att rädda fläsket. Men det blef i alla fall odugligt, eftersom det var mysk, som Sven hällt i henne.

Stackars Sven! det var ett hårdt slag för honom, att mista båda två på en gång, just när priset börjat stiga på fläsket. Och hvem vet när hushållningssällskapet härnäst säljer ut af sina präktiga racer.

Men på begrafningen söndagen efteråt höll jag minsann skolmästaren varm, ty här kunde jag då komma åt att visa honom, att det är en vådlig skilnad på inredningen i en människa och ett svin. Annars skulle väl inte Britta i Ragnarök gifvit med sig så kvickt utaf grisemulsionen.

Svag patrull.

— Ett kreatur ä' du, ett kreatur blir du och ett kreatur har du varit ifrå begynnelsen! Vet du dä' din snusässja! Ska' du spotta medt i vällingagryta', ditt svin?

— Töst käring, för här ä' skamtyg på färde och ja' ä' så ilsk, så ja' vet inte hvad ja' gör!

Det var gamle afskedade soldat Träff, som strax före regementsmötet ett år kom in i sitt kök midt under målbetet och hade detta lilla meningsutbyte med hustru sin.

— Skamstyg! hvad har då händt? utlät sig käringen och föll till föga, sedan hon skummat ett grand i vällinggrytan, uti hvilken Träffen i hastigheten råkat spotta, när han kom in.

— Har du inte sett, hur vår Kalle slappnar af och ger sig öfver och hänger ned skallen och sir förgjord ut ju mer det närmar sig mötestiden, då han ska' ut. Hade jag vetat, att han var en sådan förbanskad harkrank, skulle han då

aldrig fått ta' knektnumret efter mej. Han skämmer ju ut mej, den mjäkern. Aldrig trodde ja', att ja' skulle få ett så'nt får te' son! röt Träffen och spottade åt spisen igen, så att det yrde öfver vällingen.

— Håller du på med att fördärfva vällingen, så lägger ja' slefva i hösen på dej, rätt så krigsman du va't! Pojken är ingen fara med. Han ä' bara så etter snål, så han går här och sörjer för sina stöflabottnar, som han fördärfvar på slätten, för slitningsersättningen räcker inte till, säjer han!

— Åh prat! Snål och vajen om sig är han, det förstås, men så nitsk ä' han väl inte!

— Jo gubevars! Mins du inte, att han lånte Strids pjäxor i våras, när han gick te' sta'n, och inbillade Striden, att han hade sina hos skomakaren.

— Jo! Men det var ju knepigt!

— Ja vars, men har du inte hört hvad som sen hände på vägen?

— Nähej!

— Jo, rusthållarn hann upp pojken och sa' helt beskedligt:

— Sätt dej opp, Klang, så får du åka!

Men pojken gick ändå, så att dammet rök, och sa':

— Nä' tack, dä' kvettar, för ja' har lånt stöflarna jag går i!

— Anagga den gynnarn! Men nu sir han så blåsur ut i synen, så ja' tror, att här ä' fruntimmer med i spelet. I natt satt han och låddes att han las i soldatinstruksjonen, men ja' hörde hur han pretade och skref och ömsom sockade och ömsom svor, så att stuga kunde sjonka! pustade gubben.

— Ja, skref han och sockade, då ä' dä' illa mä' honom! lät käringen.

— Gack in efter hans instruksjon, så få vi si, om där inte fins nå't papper i henne, som liknar ett kärleksbref! komderade gubben.

Gumman lät inte säga sig två gånger, utan dök ner i sonens kista med nyfikenhetens hela energi, och rätt i rappet kom hon åter med ett långt papper och med Träffens glasögon.

Denne satte sig till att läsa och spotta. Men allt efter som han las ljusnade han.

— Dä' ä' som ja' trodde. Ett kvinns ä' mä' i spelet. Lisa i Bo har förvillat honom. Men nu ä' ja' gla', för pojken ä' rasande barbarisk såsom en knekt ska' va', och en helsekes »pojet» är han; han skrifver på vers som en präst.

Nå, så tack och lof för dä'! Läs opp'et högt och reelt! bad gumman.

Och Träffen ansade af sina glasögon, hostade och läste, så att det dånade i torpet. Dikten löd:

»Krigsmans kärlek.

Det slår klonk i mitt bröst, när ja' tänker på dej,
Du försmäktande pepparkaksdeg!
Och det är, som det bure till himla med mej,
När ja' vänder åt Bo mina steg.
O, ja' töcker ja' blir nära nog relisjös,
När ja' tänker på Lisa, mi' tös,
Ja, mi' tös.

För ja' vell inte härja och vell inte slåss,
Och vid brännevin blir ja' så led,
Och jag är som en ängel mot alla, förstås
Om ja' bara får ha'na i fred.
Men ja' fräser precis som en frustande älf,
Om ja' inte får kössa'na själf.
Kössa själf.

Om på slätten ja'ståndar på vakt eller går
Där och stampar i styf exercis,
Och i hast börjar tro: kanske Joan han slår
I kväll sina slag för mi' Lis',
Blir jag stollig på stund och formerar min trut
Till att illvråla: Korperal ut!
Genast ut!

Du förbaskade Joan därnere i byn
Gör en sväng, när du går förbi Bo!
För annars så hackar jag ner dej te' gryn
Te' en kvällsmat åt farsgubbens so!
Här ä' krigsmannatag och krigsmannagry!
Lämna Lisa, din oxe, och fly!
Bara fly!

Ja' ska' slå, ja' ska slå — och jag slår inte bom —
Tills du somnar på eviga stund,
Ja' ska' ge dej ett klipp, så din skjorta blir tom,
Du civile, förhärdade hund!
Om du söker att fingra mi' Lisa i Bo,
Ska' det kosta ditt lif och kosta ditt blo!
Du di' ko!»

— Herren vare tack och lof! Det hörs att det fins krigsmannablo' och hjältetag i'en! sa' Träff, när han slutat läsningen.

— Men aldrig trodde jag, att han var så blo'törstig och inte häller att han kunne dekta så vackert på rim. Men kärleken gör unnerverk, fast du alla da'r varit så råvalkad, att han inte bitet på dej! lät gumman.

— Bitet på mej! Slog ja' kanske inte af näsbenet på Sven i Hägnen för din skull, när ja' började dras mä dej, ditt skrälle! röt Träffen.

— Jojo, det som är sannt, det får en inte gå ifrån! svarade gumman och såg liksom lite stolt ut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

När sen Klangen kommit in vid middagstiden, hade hans far ett långt och djupsinnigt samtal med honom, och slutet på öfverläggningen blef den, att Klangen skulle tala vid Isak på Mon att gå patrull och ha' utkik på Lisa samt spionera på Johan i byn under mötestiden.

— På det viset får du sinneslugn och kan sträcka på dig under mötet! mente Träff.

— Men Isak vill nock ha' ersättning! suckade Klangen.

I skymningen gick han emellertid ner till Isak och underhandlade med honom.

— Du ska' få en ankstock och en stång tobak för dina besvär, Isak! sa' Klang.

— Dä' ä' för klent! Men ger du mej ett par hvitpreckiga mollskinnsböxer på köpet, så ansvarar ja' för att Johan inte ska' få flank i henne, så länge du legger på slätten! invände Isak.

— Nå, så köss te' i Guss namn då! Far hennes ska' få ge mej så möcke mer mä' henne en gång! sa' Klangen och handslog med Isak. Men inte gjorde han det med gladt sinne, ty han var, som mor hans rent ut sa', alldeles vådligt ettersnål, fast han var knekt.

Nå, Klang drog af till slätten, och Isak gick och vaktade Lisa om kvällarne det bästa han kunde. Och det hade han gärna gjort för noll och intet, ty han hade själf ett godt öga till henne, fast det inte kunde bli fråga om gifte dem emellan, efter han hade en nästan bestämd fästmö i en annan socken. Men efter hon dvaldes långt borta, hade han ingenting emot att drifva omkring med Lisa, och denna å sin sida tyckte också, att det smakade fågel att ibland få känna en karlaarm om lifvet, när Klangen inte mera var tillstädes.

Sådan är ungdomen, gunås, ty med troheten är det klent beställdt här i landet. Och om jag själf varit i Isaks kläder, hade jag gjort på samma sätt, Gu' nåde mig syndare.

Hur det nu var, hade emellertid både Lisa och Isak tagit miste om dagen för Klangens återkomst, så att de sutto under den stora eken på gärdet i Bo och svärmade i sin oskuld som vanligt samma kväll poeten-krigaren återvändt.

Och nu bar det så illa till, att Klangen kom ditsmygande och fick se, hur Isak satt där och höll henne om lifvet.

— Jaså, är det på det viset du patrullerar, så ska' ja' ge dej en spark, så du flyger så högt, att korparne kunna

bögga bo i nacken på dej och kläcka ut ungar, innan du hinner ned! röt han och förvandlade sin hy.

— Jesses, ja' bara skrapade af henne en hop ettermyror! lät Isak.

— Dä' kvittar, för du rörde ve' henne och det ska' kosta blo'! skrek Klang.

— Tåla dej du, Klang! För om du styrer dej, ska' du slippa ge mej tobaksstången! afbröt Isak.

Detta löfte lugnade krigsmannen en smula, så att han ställde sig att fundera en stund.

— Nå, om du släpper efter mollskinnsböxera också, ska' ja' låta dej »rytterera» mä' lifvet! medgaf han.

— Topp! sa' Isak, och så handslogo de, blefvo sams och Isak fick gå.

Se, sådana där äro vi ibland härute i bygden. Vi låtsa, att vi ä' ena förfärliga och rysansvärda bjässar, men kommer det därpå an, så cedera vi en hel hop af vår ära till och med för ett par mollskinnsbyxor.

Krokiga ord.

Det är obegripligt hvad de där utländska orden, som stjäla sig in i vårt språk, kunna ställa till mycket elände ibland. Ty det är inte allom gifvet att förstå sig på dem, utan mången gång passar man in dem på ställen, där de inte passa och stundom förvränger man dem, så att det barkar rakt åt Häcklefjäll.

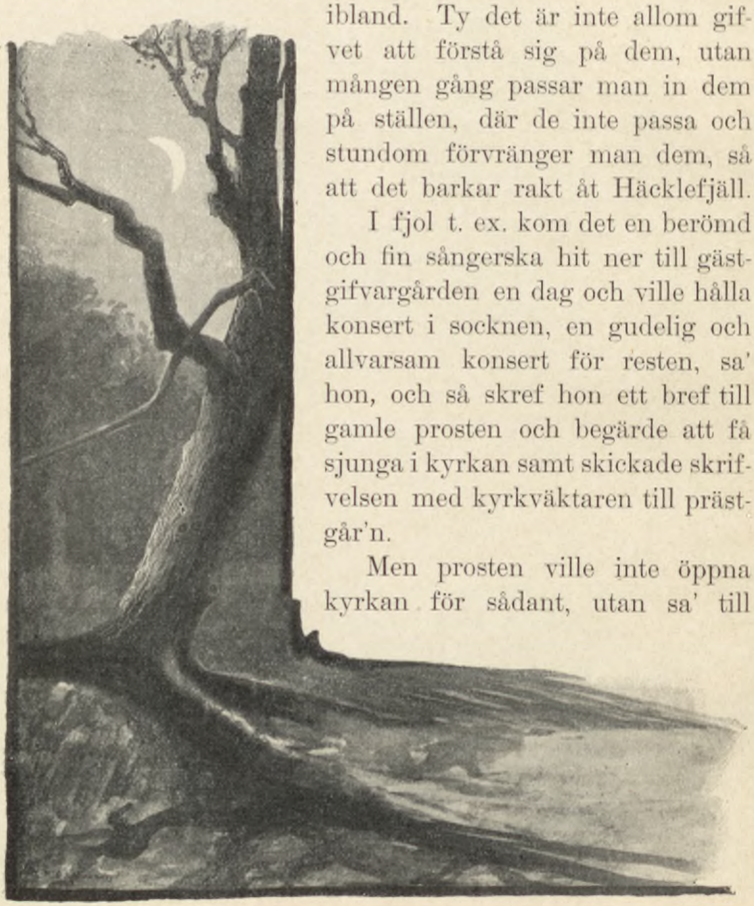

I fjol t. ex. kom det en berömd och fin sångerska hit ner till gästgifvargården en dag och ville hålla konsert i socknen, en gudelig och allvarsam konsert för resten, sa' hon, och så skref hon ett bref till gamle prosten och begärde att få sjunga i kyrkan samt skickade skrifvelsen med kyrkväktaren till prästgår'n.

Men prosten ville inte öppna kyrkan för sådant, utan sa' till

stöten, att han skulle hälsa den stora sångerskan och säga, att det passade henne bättre att konsertera i skolsalen.

— Säj henne, att den är lämpligare, att där är lika bra, till och med bättre »akustik» än i kyrkan! slöt prosten.

Stöten gick tillbaka med de buden. Men det där elemänskade ordet »akustik» det surrade för honom och krängde sig i halsen på'n, så att han kom att säja så här:

— Prosten vill inte släppa till kyrkan, utan sa', att fröken lika gärna kunde ta' till skolhuset, för i det är det bättre och lämpligare att »a-kuchera» för fröken än i kyrkan!

Sångerskan for upp och blef ilsk som ett bi, och så underligt var just inte det.

— Sa' han verkligen så? stammade hon.

— Ja det gjorde han, min själ, och jag kan gärna hålla med honom, för så möcke begriper jag också! lät stöten.

— Ut — ut — ut! skrek sångerskan i det värsta krescendo hennes galepenne kunda åstadkomma. Och stötastackarn måste hufvudstupa, hättelös och förskrämd ut ur rummet, där hon bodde på gästgifvargården.

Men om det bref, som prosten fick den aftonen från den Stockholmska näktergalen, sa' han ofta, att han aldrig läst något värre i hela sin tid.

Och då kan man veta, att det måtte varit djädrigt, ty prosten har läst ofantligt mycke bå' teologi och filosofi i sin dag, sägs det.

* *
*

Jojo, de utländska orden äro inte goda att reda, och det borde egentligen vara förbjudet att nyttja dem, åtminstone inför oss bönder, som aldrig fått »stodera».

Ett sådant där främmande och krokigt ord har en gång ställt till ett så förskräckligt elände hos Masse i Kåragård, att dess like väl aldrig sports här i riket.

Det var nämligen som så, att vårt hushållsgille hade reqvirerat en af de största landtbruksprofeter i kristenheten till att hålla föredrag vid årsmötet.

Och en baddare var han, bå' i kunskaper och trut.

Han talade om en slags klöfverbacill, som två stycken professorer i Tyskland numera kunde odla, och den store profeten bedyrade, att om man köpte sig ett par flaskor af den bacillen och blandade upp honom med 30 grader varmt vatten och spritade ut den vätskan nattetid, — ty bacillen tålte intet ljus, — så skulle det se'n växa klöfver på fältet utan bå' kalk och gödsel.

— Och detta bacillpreparat heter »nitragin» och fås i Göteborg — slöt profeten.

Så gingo vi dädan, medan gillesherrarne förfogade sig till den sedvanliga middagen, vid hvilken hvarje agrar blir slagen, slankig och knäckt och söndersupen, om han än eljest är aldrig så styf i ryggen.

Men Masse i Kåragård svor under hela hemvägen på, att han bums skulle köpa sig ett par flaskor baciller för sin nyodling borta i skogen.

Och vi styrkte honom i den föresatsen, ty det var inte utan, att vi funderade på det lite till mans, och då vore det ju roligt om Masse ville börja, så finge man ju se, hur det lönade sig, innan man själf gjorde sig besvär och kostnad.

— Men hva' i hundringen var det för ett konstigt namn på't? undrade Karl Andersson.

— Jo, — sa' Masse, — det hette Nitra, — hm, förbanska mej, har ja' inte glömt'et, tror ja', hm — jo nu har ja' dä' — nitroglycerin — var det.

— Jaha, så hette dä! inföllo vi andra.

— Åhja, ja' ä' inte så dum eller glömsk! stoltserade Masse.

Inte många da'r efteråt förklarade Masse, att det inte var någon lätt sak att få köpa den där nitroglycerinen, och att det var förbundet med fasligt många omständigheter att

få honom. Men landthandlaren hade hjälpt honom, och i veckan efteråt skulle han få varan.

— Bacillen är så etterbefängder, att de få lof att transportera honom på särskilda tåg, som inte gå mer än en gång i veckan! log Masse.

Hur han emellertid vände sig med det, fick han omsider hem den där materien, förmedelst hvilken han skulle bereda sig en dråplig klöfverskörd.

Och en natt drog han ut med ingredienserna och sin järnharf till odlingen i skogen och redde sig att gå tillväga som landtbruksingeniören sagt.

Stutarna spände han för harfven och ställde dem vid renen, och så masade han ut midt på åkern för att blanda ihop bacillen och vattnet och dänka ut det öfver fältet.

Där gick han och stampade och ordnade och skulle just till att häfva det så svåråtkomliga men dråpliga medlet i vattenbaljan, då han i soluppgången fick höra ett dref i skogsbrynet.

— Dä' ä', min själ, baronen, våran gillesordförare, som ä' ute efter harar! lät Sven, satte ifrån sig bacillkrukan och lommade af bort till stutarne, hvilka började konstras och bli oroliga, när de fingo höra hundarna.

Men drefvet gick besattandes fort, och innan Masse hann dit, voro hare och hundar tätt inpå stutarne, hvilka rusade i väg med järnharfven efter sig, midt öfver den lilla odlingen. Och det dröjde inte många sekunder, förrän hela nejden skakades af en skräll så hisklig, att hela marken gungade därvid, och Masse själf damp.

Stutarne hade kantänka sprungit med järnharfven öfver nitroglycerinen, så att den exploderat.

När Masse omsider reste sig, fick han se jaktherren komma springande emot sig i halfdagern, ilsk som en tupp.

— Ligger du på lur och skjuter mina harar, så ska' då skam dig evinnerligen anamma! skrek baronen.

NITROGLYCERIN

— Skjuter ja', som aldrig haft en bössa i händer se'n ja' exerade! Nä tack! lät Masse.

— Men hva' var det som small då?

— Antingen var det väl domen eller bacillen, som ja' har därute på åkern! mente Masse och gaf sig i väg utåt åkern och baronen efter.

Men därute mötte dem en underlig syn. Af Masses doningar syntes inte ett spår, endast en djup grop i jorden, så stor som en potatisgraf, och vid den stod nu gubbastackarn och ref sig i hufvudet.

— Det var då självfva attan till bacill! sa' han slutligen.

— Hva' pratar du för dumheter om baciller nu igen? sporde baronen.

— Åh, dä' mins han väl, den där, som en skulle odla klöfver med, nitroglycerinen, som landtbruksingeniören höll talet om!

— Nitroglycerin! Har du köpt sådan?

— Vesst attan, och han var inte lätt att få häller! Men ha' stutarna blett fördärfvade utå bacillen, så ska' gillet få betala dem.

Baronen begrep snart hur det hängde ihop.

— Har du verkligen köpt nitroglycerin? sa' han.

— Visst har ja' dä'! Hette det inte så kanske?

— Nitragin hette det, du arma anka. Du har köpt ett sprängämne i stället för klöfverbaciller! skrek baronen och visste inte antingen han skulle gråta eller grina.

Men den, som grät, det var Mssse det, när han sedan hittade slarfvor af stutarna här och där i buskarna.

Baronen har visserligen efteråt ställt om en insamling, så att Masse-skråen får ett par andra igen.

Men de där utländska och krokiga orden borde väl ändå afhysas, för de ställa då många gånger inte till annat än spektakel.

Anders i Karshult.

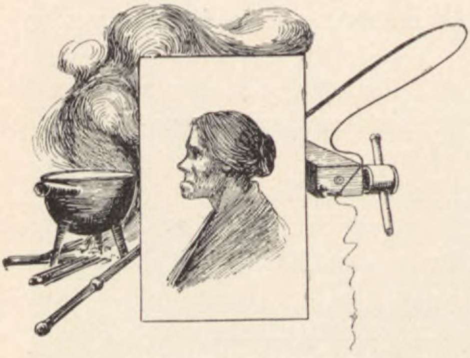

»Nu har Anders dråsat åstad på väg till ett ställe, hvarifrån han aldrig återvänder! Han for te' Stockholm mä stutar många gånger och kom igen! Han drog i femti års tid te' Vernamo marknad och söp sig full, men kom igen! Han åkte otaliga gånger till Bölaryds gästgifvaregård efter julabränvin åt halfva socknen och kom igen, fast det kunde dra' ut på ti'en i blann! Men nu, mina vänner, har han lagt i väg te' en plats, där han får stanna! Dock vi alla i allmänhet, och I, släktingar i synnerhet, ska' ta' tröst!

Många tro, att när människan dör, så blir hon dömd på eviga momangen och skeckad te' helseket tvärt. Åhnej, mina vänner, vi ska' trösta oss, för dä går inte så kveckt heller. Amen!»

Så talade Jonas på Mon i söndags, innan vi buro ut Anders i Karshult ur granrishyttan på gårdsplanen, där han låg i sin väl tillspikade kista, och satte honom i spjälhäcken för att transportera honom till kyrkogården.

Vi karlar stodo rundt omkring och beto andäktigt i våra hattbrätten under det kvinnorna gräto och snöto sig i förklädena. Ty Jonas på Mon är en talman, som duger, som både rör och tröstar, och en evig skada är det, att han inte blifvit präst. Men i tretti års tid har han »läst ut» hvartenda något så när hederligt och respektabelt lik här i socknen.

Så snart vi sedan placerat kistan i spjälhäcken, och fruntimren torkat sina tårar och allt var redo till affärd, ropade den dödes efterlefverska:

— Töfven nu ett grand, karlar, mens ja' går efter flaska' och nåra sockerbita'! För en färdaknäpp och en reel körkesup ska' I ha', annars kan Anders 'gå igen'. Han sa' allti' själf, Gu' signe honom, att körkesupen är en lagförder sup!

— Ja han gjorde så, och ja' mins allt hvad han sa' te' prästafrun, när ho' gaf honom en sup samt ost och brö' och ba' honom ursäkta att ho' inte hade nå't smör! utlät sig Pelle i Fränsta.

— Hva sa' han då?

— Bry sej inte om smöret, frua lella, sa' han, för bränvinet ä' nok ändå, när allt kommer omkring, människans förnämsta sofvel!

— Jaja, tänk såna rara ord dä var i honom! Antingen han talte med folk eller herrskap, kunde han lägga dem som en präst! suckade efterlefverskan och slank efter flaskan och sockret.

När vi gäster sågo, hur lätt gumman var på foten, och iakttogo, hur spandersam hon var, kunde vi inte låta bli att hviska oss emellan:

— Dä synes allt, att det är en stor lättnad för henne, att Anders gick sin väg!

— Jojo men, hon ska' nog känna det, som om hon fått ner en stor väf och väfstolen utburen ur stugan! genmälde andra.

Och sanningen att säga, hade Anders nog inte varit så god att ryckas med i sina dar.

Det syntes rent af i synen på änkan, ty ett sådant ansikte som hennes finnes det då inte i hela världen.

Men inte var hon född med käkarne på det viset, inte, utan Anders hade själf gått och förderfvat henne.

Det var som så, att hon fick träla som en slafvinna om dagarna, och sedan dref han henne att sitta uppe och spinna om nätterna.

En natt, när hon sålunda satt och spann, var hon alldeles uttröttad och kom att gäspa så grundligt och vidlyftigt, att käkarne gingo ur led på henne, och det var stört omöjligt, att de ville gå in i sitt esse igen, utan hon måste väcka Anders.

Han steg upp, böstade henne under hakan och bände och vred i hennes käk på alla de vis, men det halp inte. Och det kunde han nog begripit, ty det vill minsann konst till att lägga ihop munnen på en käring. Det veta bå' jag och många andra, som äro något så när gifta.

Men Anders var i alla fall en karl, som inte släppte efter här i verlden.

Inte kunde han låta gumman gå och gapa i all evighet på det viset. Sju mil hade han till doktorn, och den ende »kloke», där fans i trakten, hade de nyss häktat för kvacksalveri.

Här voro alltså goda råd dyra, och när Anders rifvit sig i hufvudet en stund fick han, gualof, en lysande och förlösande idé.

— Dä är bättre va' brö'lös än rådlös! sa' han, tog käringen i näfven och ledde henne in i snickarboden.

Där laborerade och krånglade han med kroppen på henne tills han fick hennes hufvud in i hyfvelbänken i en för hans ändamål lämplig ställning.

I början gjorde hon visst motstånd och ville streta emot, men han var en sådan diktator och husbonde, att det

icke lönade sig för henne i längden, utan han fick, som sagdt, till sist gummestackarns skalle in i bänken, så att hon hade hakan mot skrufven och hjässan åt mothållet. Se'n skrufvade Anders med mycken framgång, och det dröjde icke länge förr än det sa' »kratsch» i käkarne på henne, och munnen rök ihop så det snarkade efter'et.

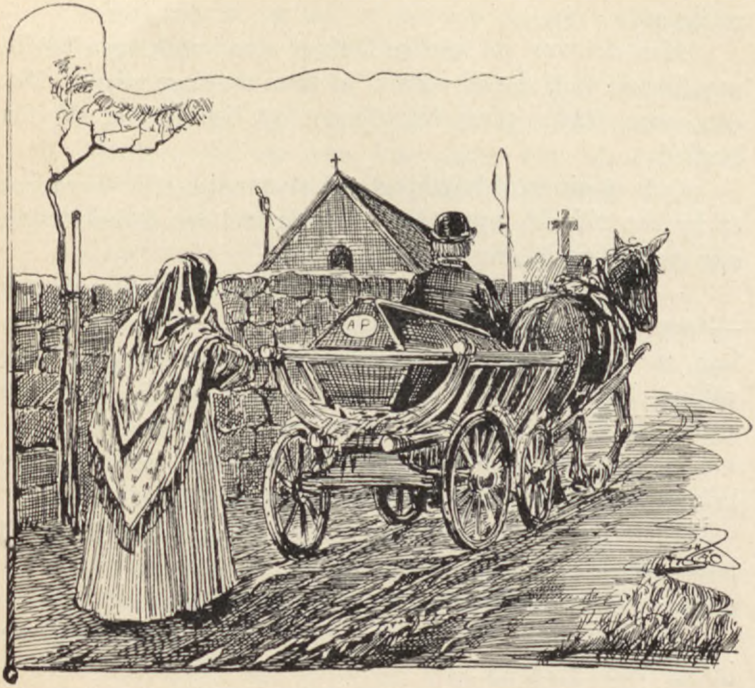

— Sir du dä, att jag kunde doktorera dej! lät Anders och skrufvade loss sin nästan medvetslösa hustrus hufvud ur hyfvelbänken.

Men när han synade sitt verk, blef han ändå inte riktigt belåten, ty underkäken hade tagit skada och gått utanför den öfre.

— Nåja, han ger sig nog med tiden! lät Anders.

Men det gjorde han aldrig. När gumman efter månader läkts, sköt underkäken likväl allt fortfarande ett godt stycke utanför, så att kvinnan sedan dess såg ut i muntrakten såsom ett sådant där svinok, som de begagnade förr i tiden.

När hon nu likväl gick omkring med flaskan bland likföljet, tyckte vi ändå, att hon just inte såg så anskrämmelig ut.

Men det var väl kanske flaskan, som i våra ögon klädde upp henne, och därtill voro vi ju vana att se gumman. Men den, som första gång fick ögonen på henne, blef allt förbluffad.

Och så gingo vi högtidligt och anständigt efter likvagnen åt kyrkan till och upphöjde med vårt tal den dödes förtjänster och nämnde om hans bravater.

— Jaha, stränger va' han, men karlafasoner hade han — pep Lotta i Bo. — En gång, när jag va' däruppe, kom han in litet fuller, och hustrun höll på att koka en gryta välling i spisen. Rätt som han gick på golfvet, blef han arger på Stina för att hon inte tog rätt på hans snusdosa kvickt nog, och så gick han fram till spisen, körde in foten bakom grytefoten och hifvade ut grytan på golfvet, så att vällingen yrde öfver hela stugan och stänkte upp kring bå' bord och bänkar!

— Sådan karl ä' ja' när ja' blir rasande! sa' han.

— Jojo men, där va' bå' homör och karlatag i honom! inföll Anna i Liarne.

— Dom får säga hva' som helst om Anders, men herre var han te å kunna ta' bukt på kvinfolk — lät gamle Sven Månsson i Åtterås.

Och när han tittat efter, att änkan och de andra fruntimren inte kunde höra't, berättade han, att alla beklagade Anders, när denne gifte sig, ty — hviskade han — argare och oregerligare människa har aldrig trampat jorden än Stina där framme, när hon var ung!

— Hon bå' refs och bets och var så oresonlig, att ingen, hvarken flecka eller pojk extimerade att sällskapa med henne! Alla trodde vi därför, att det skulle gå åt dykeriet med Anders, när han anammade henne!

— Men det hördes ingenting stollet om dem, och en vinter va' Anders och jag te'sammans på skogskörslor i närheten af Karshult.

— Gack mä in, så ska' vi ha' oss en gök i kölden! lät Anders en dag.

— Och jag gick med in. Men snopen blef ja', när vi kommo in och ja' fick se Stina springa och fjäska omkring Anders, som om hon inte vetat, hur väl hon ville göra. Hon till och med värmde piskaskaftet åt'en, innan vi gingo, för att det inte skulle va' kallt att hålla i!

— Hur i all världens dag har du burit dig åt för att få henne sådan? undrade jag.

— Åh, det gick som en dans, bara jag började hålla redig ordning med — stryken. Men släpper ja' efter eller försumma den aldrig så lite', så djäklas hon, grinade den nu i herranom döde! slöt Sven Månsson.

— Ja, ja, i många fall har han gett oss oskattbara lärdomar och varit oss en föresyn! utläto oss vi andre, när vi hörde detta.

Under dessa och dylika samtal nådde vi kyrkan och begrofvo Anders i Karshult med all möjlig suckan, pust och hedersbevisning.

En karl hade han varit och som en karl kom han åt jorden.

Änkan ansträngde sig så med att lipa, att hon var alldeles illröd i synen. Och att hon ännu efter döden ville hedra honom, kunde jag förstå, när hon vid kyrkodörren vinkade till sig Sy-Mina och sa':

— Gack te mej om torsdag och sy ett dussin skjortor te Anders,

— Kors, Anders ä' ju bå' dö' å nyss begrafven, vet ja'!

— Dä förstås, men ja' vell ha skjortera ändå, för dä sir så hedersamt ut att kunna ta' fram dom vid bouppteckningen! hviskade Stina och vred sitt förskräckliga ansikte till bedröfvelse, när hon gick in i templet med den öfriga likstaten.

Nämndemannens brylå.

Man ska' inte rätta sig efter köpmannaföreningarnes uppgifter om årsväxten i riket, när man går att bedöma, huruvida ett förgånget år har varit bra eller uselt. Och inte ska' man häller i det fallet sätta tro till statistiska uppgifter rörande bergsbruk, skogsafverkning, penningställning, ut- och införsel m. m., ty det är bara skoj och lurilej med allt sådant där.

Alla, som i första hand lämna uppgifter och materiel till statistik, veta minsann också, att jag har rätt härutinnan.

De få nämligen blanketter att fylla uti och det göra de på en höft och på 5 röda minuter bara för att komma ifrån det. De vräka dit en siffra här och en siffra där på slump samt under grin och gyckel och så är det statistiska mate-

rialet färdigt. Så göra köpmannaföreningarnes blodsugande ombud och länsmännen, deras bröder i trona, så göra kommunalordförandena, bankmän och alla andra, som få sådana blanketter att fylla uti, undantagande prästerna, hvilka aldrig, aldrig gyckla och aldrig ljuga.

Den enda siffra i all verldens statistik, som därför är riktig och exakt och reel och tillförlitlig, det är den, som angifver antalet födde oäkta barn.

Nej, vill man t. ex. ha' riktigt klart för sig af hurudan beskaffenhet ett år i själfva verket varit, hur årsväxten slagit till, hur näringarne gått och hurudan penningeställningen är i landet, så ska man ge sig ut i bygderna strax efter nyår.

Har det gångna året varit dåligt, så att tiden däraf blifvit tryckt, då är det tyst och öde ute i gårdarne, då sitta gubbarne hemma och hänga öfver psalmböckerna, suckande och grymtande, och ungdomen vandrar slokörad omkring och gör ohägn.

Men kommer ni ut i nyårstid och får höra väsen och karlaord och hippning och stampning såsom af dans i stugorna och ser pojkar smyga med armar om flickolif kring knutarne, då kan ni ge er den på, att det förgångna året inte varit dåligt, att grödan slagit bra i spann, att skogen betalat sig och järnet också.

Köpmannaföreningarne, som äro så måna om att utforska det ekonomiska läget, skulle komma sanningen bra mycket närmare, om de bjöde sina ombud att föra ett grand statistik öfver julkalasernas och maginflammationernas antal på landsbygden mellan annandag jul och tjugondedagen, ty däraf skulle de kunna hämta den största lärdomen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Från denna synpunkt sedt hade vi i tuårsen afslutat ett godt år, det likaste år vi haft på bra länge. Ty jag kan inte påminna mig att folk allt sedan sjuttiotalet begått så mycke kalas i juletid som då.

Gu' tröste mig, om här fanns en enda by, där det inte låg ett par eller tre förätna gubbar, ty sedan dryckenskapen upphört, har svalget tagit öfverhanden. Och läkaren fick flyga fram och åter som en skottspole inom distriktet efter hvart kalas, som hållits.

Ett så pass bra år hade vi haft, rätt hvad sedan köpmannaföreningarna och statistiken gafflade och pratade om »en mindre tillfredsställande sädesskörd». Det var inte så farligt med den saken. Vi hade nämligen inte mindre än sju fall tarmvred bara inom denna socknen på åtta dagars tid, så det såg inte så mörkt ut för framtiden just. Och ännu stodo de flesta kalasen åter.

Men hvad som emellertid är säkert, det är, att de här goda åren med ty åtföljande kalasande och svalg åstadkomma ett öfvermod och en fåfänglighet, som försynen stundom nödgas stuka på ett sätt, hvilket åstadkommer vemod och förstämning just när festjublet är som allra störst

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En sådan försynens straffdom gick självfva nyårsdagen ut öfver nämndemannens stora julkalas.

Han hade mera än de flesta haft lycka under fjolåret både med afseende å grödans rikedom och stutahandel och vunna processer, hvadan hans kalas naturligtvis också blef därefter. Där blefvo inte mer och inte mindre än åtta sjukdomsfall efter detsamma, och häri äro ändå inte inberäknade en mängd sjukdomar hos en hop fruntimmer, som »inte varit vid sig» sedan den kvällen. Så nämndemannen började året på folkavis.

Nu var nämndemannen också en förträfflig nykterhetsvän, och hos honom hade på flera Herrans år intet starkt synts på bordet. Utan det hade varit bannlyst och förjagadt till innandömet af ett stort klockfodral, hvari det stod fördoldt. Endast vi gubbar hade vetskap om hvad klockfodralet innebar, och vi rände tidt och tätt ner våra händer i detsamma på bjudningar i nämndemansgården.

— Dä' ä' hundan hvad din klocka har stora draglod! plägade vi säga.

— Jaha, men så går hon ackorat! genmälde värden alltid samt ställde sig framför och skylde våra operationer i fodralet.

Vid det nu åsyftade tillfället var trängseln större och lifligare än vanligt kring klockan i förstugukammaren innan vi blefvo bordsatta, så att flera af oss dinglade hit och dit såsom perpendiklar när vi sutto och åto.

Så midt under måltiden sa' nämndemannen, att om man brände bort alkoholen ur de starka dryckerna, vore de inte längre syndiga att hafva eller tära.

— Nä visst dä, för dä ä alkoholrackar'n, som ställer till väsendet! inföll rusthållaren.

— Ja, så ä' dä!

— Och nu ska' vi pröfva det praktiskt! lät värden.

I detsamma buro de in ett stort femkannorsfat, nästan fylldt med något rödt, och midt i det stod en half sockertopp såsom en obelisk.

— Här ha vi nu en satans soppa, som kallas konjak. Vi ska' tutta på'et och bränna opp alkoholen, så att han förtäres af eld, den mandråparen, så få vi sen en söt och go' dröck te å' skölja ner maten mä', talade nämndemannen och satte eld på fatet.

Vi hade aldrig sett sådant förr och blefvo alldeles förfärade. Men nämndemannen, som hade varit med om knepet bland läns- och andra syndamän vid häradsrätten satt lugn.

— Dä kallas »brenn-å»! upplyste han med vigtig min.

En blåblek låga steg upp halfvägs mot taket, och när fruntimren fingo se den, togo de till att skrika och svimma till höger och vänster.

— Dä ä' ju själfvaste helseket, sådant dä är beskrifvet! Och känn så hett här blir! pepo de och dumpo den ena efter den andra.

Skolmästarens flicka föll på pastorsadjunkten och fick fatt om halsen på'n. Men han lät sig inte bekomma, utan satt och såg ut, som om han tyckt att det smakade godt. Omsider rusade alla fruntimren ut och vi sutto kring bordet och gapade på elden samt mente på, att det var rätt åt alkoholen, som brann och led och slingrade sig och sprakade. Under tiden kommo Anders i Skogen och ordföranden i vägstyrelsen, hvilka sutto vid ena långsidan, i starkt gräl om en vägdelning. Men vi aktade inte särdeles på'et, fast vi hörde att de bytte rätt mustiga ord.

— Ja' gitter inte höra dej, för du ä' den värste dumstock i hela häradet! skrek slutligen ordföranden.

— Och du ä' den störste fä- och svinpels i hela länet! röt Anders, och i detsamma hörde vi en smäll och skönjde hur något mörkrödt flaxade fram öfver bordet och föll såsom en kupa ner öfver sockertoppen i konjaksfatet och släckte elden i sockret.

Men rundt omkring i fatet brann det dock fortfarande, och rätt hvad det var, började det smattra och fräsa och osa och ryka på ett osedvanligt och förunderligt sätt, så att både jag och flera bestämdt trodde, att skam kommit med i spelet för att rädda sin älskling, alkoholen, från den totala undergången.

Vi togo till att hojta och ville ut. Fruntimren kommo in samt började skrika och svimma ånyo, och skollärarens flicka var nära att krama själen ur hjälpeprästen borta i chiffoniersvrån.

Hela gästabudet kom i det jämmerligaste upplösningstillstånd, och där var ett lefverne som mera liknade en socialistkongress än ett nämndemanskalas.

Flera af oss kröpo under sängarne, medan andra åter foro ut och sökte upphemta sinnesstyrka ur det ofvanberörda klockfodralet.

Till sist lyckades likväl nämndemannen få så pass bukt med oss, att han kunde göra sig hörd:

— Tåla er, dä' ä' inte annat än ordförarns i vägstyrelsen peruk, som dråsat ner i »brenn-å'en»! Han for väl utå skallen på'n, när Anners gaf honom örfilen!

Detta lugnade oss, och när peruken halfbränd och eländig i detsamma fiskades upp ur brylån och sattes på sin plats, räddes vi inte längre.

Men några svåra ögonblick hade vi dock fått genomgå för nämndemannens vidlyftighets skull, och för att han skulle vräka till med »brenn-å» liksom en herrekarl.

Men »brenn-å'en» drucko vi ändå. Visst smakade han ett grand af brändt hår och andra perukingredienser, men efter som han gubevars icke innehöll nå'n alkohol, drucko vi honom som vatten, bå' fruntimmer och karlar och vordo sjuka, såsom man ju bör bli efter ett hederligt nyårsgille.

Vedergällning.

En söndagsmiddag under den tid, då grekerna och turkarne slogos som värst med hvarandra inför stormakterna, sa' plötsligen Sven Bengtsson, under det vi pratade om det jämna eländet i orienten:

— Dä' ä' hundan hvad greken och den förhärdade Trynturken ha blett förbanskade på hvarandra för den där »Gretas» skull!

Det höllo vi med honom om och gåfvo oss bums till att kassera stormakterna samt svuro på, att om Gustaf den andre Adolf lefvat, hade våra pojkar varit på väg dit ner och försatts i tillfälle att segra och plundra, så att de kunnat komma hem med en hop egendom.

— Stormakter! Tvi tusingen! Dä finns inte annat än skräpmakter och vanmakter nu för tiden! utlät sig Magnis i Falla.

— Hvad är dä' i alla fall för en »Greta», som kan oppstrujera hela Uropia på dä' viset? sporde slutligen fader Isak i Holmahall, som hela tiden gått tyst och andäktig på vägkanten.

— Hin vet! dä står just ingenting om henne, men djädrig måtte hon allt vara, ty så mycke kan man då i alla fall begripa, att hon dra's med bå' turkar och greker på en gång! upplyste Sven.

— Dä' va' ledt! Vi hade i min ungdom här i sockna en Greta, som gjorde på samma sätt, och hon blef ett tvistefrö och orsak te' möcke elände, hon också! Dä' va' Greta i Lund! I ha' väl hört talas om henne!

— Att hon blef tafsig och skild vid sin karl, dä' ha' vi hört, men ingenting mer! Tala om paschasan för oss, fader Isak, så skrider vägen lite lättare och så slippa vi att tänka på den förgrymmade turken och de eländiga stormakterna, bådo vi.

Gubben var egentligen inte mycket för det, men vi släppte honom inte.

* * *

Greta i Lund hade sexton tusen daler kalla pängar efter mor sin och ett obeständigt sinne. Det var därför som det drog ut på tiden med hennes gifte. Ty än ville hon ha' den ene och än den andre. Det var löx att hon kunde besluta sig.

Men till sist kom hon dock så långt, att hon egentligen inte slets mer än emellan två, nämligen Olle i Byn och Johannes i Holmahall, min förre gårdman, sa' Isak.

Den ena lördagskvällen lofvade hon sig åt Olle och den andra åt Johannes och på det viset höll det på en långlig tid. Pojkarne hatade hvarandra till döds, det är klart, och hvar de stötte tillsammans, blef det slagsmål och ledsamhet af, så att de gamle spådde, att det inte skulle sluta förr än de mördat hvarandra.

Så bröt det en afton framåt hösten ut eld i sockenstugan, och när kyrkklockorna började gå, strömmade vi dit så många, som hörde det från de närmaste byarne. Det brann och sprakade alldeles förskräckligt och att rädda huset stod inte till, utan vi skulle endast söka få ut en hop viktiga papper, som lågo i en kista å det södra gafvelrummet i öfra våningen.

Fördenskull reste vi upp en stege mot gafveln, och jag minns än så väl, hur Johannes förde upp honom och stöttade öfre ändan med en båtshake.

Sedan måste det vara en rask och oförfärad karl, som skulle våga sig upp för stegen och in i rummet. Ingen ville försöka sig på't och ett vågspel var det. Men rätt var det var, fingo vi se, hur Olle i Byn började kila upp för pinnarne som en katt.

— Bravo! Stå på dej och kvicka dej det värsta du kan! skreko vi nedanför.

— Nå, just som Olle kom opp mot toppen af stegen, och just som han virade in sin näfve i hättan för att slå ut fönstret, rakade stegen ner åt

höger. Vi sågo hur Ollestackarn beskref en cirkel i luften och hur han skrapade med fingrarne mot väggen liksom han sökte efter ett handtag. Men innan vi visste ordet af fingo vi höra en duns emot marken och se den raske pojken ligga midt i en hög brinnande bjälkar på östra sidan.

Det var klart, att det inte töfvade länge, innan vi drogo honom ur eldmörjan.

Lefde gjorde han väl, men inte länge, för han hade brutit af ryggen på två ställen.

Se'n brann sockenstugan kvickt ner och papperen med henne.

Men ingen människa kunde begripa, hur stegen kunnat ramla ner på det viset eller hur han kunnat få en sådan fart redan ifrån början.

* * *

Året derpå vid midsommartiden gifte sig Johannes med Greta.

Men de hade inte varit tillsammans mer än en månad vid pass, förr än Greta började ledas vid och bli konstig till humöret. Johannes fick sådana besynnerliga infall ibland, särdeles om kvällarna. Det var som om han inte tålt att se henne, eller som om åsynen af henne hade framkallat en brännande ruelse i honom. Det blef värre för hvarje dag; det såg ut som om han i sitt inre hade anklagat henne för något förskräckligt, och till sist kunde han inte fördraga henne, utan dref henne ut ur huset.

Hvad som försiggått och sagts dem emellan, innan hon gick bort, vet man inte, men något hemskt måtte det i alla fall varit, ty när hon drog därifrån, påstodo de, som mött henne, att hon tittat så stort och vidöppet och frånvarande som om hon varit stollig. Och fjantig vardt hon sedan. Släktingar togo hand om henne och en formlig skilsmessa åstadkoms.

— Efter den betan bodde Johannes ensam som en enstöring i vår granngård, — fortfor fader Isak. Jöns i Bolet hade en döfstum pojke och den tog han till sig som dräng. Inga fruntimmer tåltes i huset, utan Johannes stod för matlagningen och den döfstumme mjölkade korna.

Ingen vet, hur de redde sig. Men det sades, att med mataffärerna var det klent, ty Johannes subbade ihop födan och kokade som om det varit till svin.

Kvinnfolken spådde, att han skulle fördärfva magarne på sej och pojken och att det skulle bli straffet åt honom för det han drifvit undan hustrun och gjort henne vettlös.

— Han är sämre än en munk, hette det.

— Så en morgon just i dagbräckningen — fortsatte Isak — kom den döfstumme upp till oss och hylade och gnisslade med tänderna och bar sig precis åt som en stolle.

I början trodde vi, att den orene anden farit i honom och blefvo förskrämde. Han höll sig om magen och slängde sig hit och dit, kastade sig i sängen och rullade ner i golfvet, och därpå pekade han hemåt Johannes' stuga och ryckte och slet än i den ene än i den andre af oss liksom en hund, som vill att man skall följa med honom.

Då förstodo vi till sist, att det måtte vara något på tok nere i gårdstugan och så följde vi med.

När vi kommo dit låg Johannes och tumlade på golfvet och skrek, så att det kunnat röra en sten. Han var precis grönblå i ansigtet och det syntes, att han led förskräckliga plågor. Han kunde inte hålla sig still en enda sekund och det hemskaste var att se, hur ögonen nästan ville krypa ur hufvudet på'n. Och hans jämmerrop se'n!

Bror min spände för och satte i väg efter doktorn, ty vi kunde ju inte låta karlen självdö häller, och under tiden sökte vi lugna honom så godt vi kunde med varma tallrikar och med bränvin. Men ingenting lindrade hans plågor.

Om ett par timmar kom doktorn, och så fort han fick se Johannes sa' han:

— Karlen har tarmvred!

Och när han undersökt honom, förklarade han, att han inte kunde uträtta någonting med honom.

— Dä' har allt blett inflammation. Ja' kan bara ge honom nå't mot plågorna, sa' han och gaf Johannes ett pulver.

Se'n reste han och runkade på hufvudet.

Men pulvret hade en god verkan, och om en stund blef Johannes så lugn, att han kunde ligga stilla långa vändningar och prata med oss.

Framåt aftonen sa' han, att han kände slutet vara nära och började skaka så att vi blefvo alldeles förfärade. Men allra mest bestörta blefvo vi, då han tog till att tigga:

— I ska' be' Gu' för mej, be', be', be' allihop för min själ, för det var jag, som lade båtshaken om stegbenet nere vid marken och ryckte ner Olle i Byn, när socknastugan brann!

— Åh Herre Gu' hjälp honom! stånkade vi.

— Jag ville ha' Greta, men när jag fått henne, kom samvetet öfver mej, och hvar gång jag såg henne, kändes min missgärning svårare. Och så gjorde jag henne olycklig också. Inte rådde väl hon, inte hade hon bedt mig göra't, stackarn! Be' för mej allihop! Tror I, att jag kan få förlåtelse, så bryr ja' mej inte om plågorna, om di blir aldrig så svåra?

Vi voro så upprörda, att vi inte kunde tänka eller göra nå't, och Johannes började ånyo rulla sig i förtviflan i sängen.

— Ska' ja' då bli fördömd? skrek han, så att vi blefvo än mera mörkrädda.

Men då gick min gamla mor fram till honom och bad honom titta på taflan, hvilken hängde öfver sängen och som förestälde Frälsarens korsfästelse.

— Si på den där röfvaren, som vänder sej åt honom, och kom ihåg hvilket löfte han fick! grät gumman. Det var det enda hon kunde säga. Men det tycktes vara nog, ty Johannes blef tvärt lugn och knäppte ihop sina händer samt låg och tittade på Frälsaren och den botfärdige röfvarn ända tills han fick likasom ett belåtet drag öfver ansiktet, och då brusto ögonen på honom, — slöt Isak, just som vi hunno vägskälet, där vi skulle skiljas.

— Sorgeligt, sorgeligt! Men vi ska' hoppas och tro, att Johannes fick näpsten här i ti'en och undgick den i den andra världen, hvilket är en nåd, mente vi och skildes åt.

I valtider.

Den gode Gustaf A. Aldén, som till tröst och sinnesstyrka för alla landsens kommunalstyrelser skrifvit »Medborgarens bok», hvilken nu omsider blifvit till en Mimers brunn, ur hvilken vi ligga härute i gårdarna och sörpla i oss visdom utan mått, Gustaf A. Aldén säger på ett ställe i denna sin bok: »Illa nog finnes icke för valen till andra kammaren en noggrannt bestämd vallag, hvarför missuppfattningar af så väl valförrättare som valmän ofta äga rum».

Och det har han förbanskadt rätt uti, ty här hemma i Getaryds socken har icke på trettio års tid ett enda riksdagsmannaval gått af stapeln, utan att det blifvit spektakel af, och gång på gång har domarn, sin plikt likmätigt, måst kassera protokollet öfver dessa de viktigaste af alla våra åtgöranden i världsligt hänseende.

Är det däremot fråga om ett präst- eller ett nämdemansval, så stå vi oss som karlar, ty den galoppen känna vi till. Men så fort vi skrida till ett riksdagsmannaval, som ju är så vådligt viktigt, att hela landets ve och väl kan hänga därpå, så dabba vi oss vanligen.

Det är verkligen sorgligt att tala om'et, men sant är det i alla fall.

År 1893 blef domaren alldeles öfver sig gifven, när han vid sammanräkningen kom till Getaryds protokoll.

— Jo, det är just en skön ordförande de ha' i den kommunen. Af 150 närvarande röstägande står här, att Bengt i Flåbo fick 175 och Per Måns i Grötåsen 98 och Per Johan Pettersson i Snålberga 49 röster och 25 kasserades. Gu' sig förbarme öfver en sådan dumstock, sa' domaren och ref sig i hufvudet och till och med svor tre resor där han satt på stolen, samt fräste, snusade och skällde det värsta han förmådde, hvilket, gunås, inte är så litet det.

Då vardt emellertid ordföranden liksom förargad och stött, och ingen kan undra på det.

Men så fick han då, gualof, efteråt se Aldéns bok i biblioteket på folkhögskolan.

— Den ska' ja' ha' rätt på hvad i helsefyr hon kan kosta, så att inte domarn kan slå mej på fingrarna och chekanera mej! utlät sig ordföranden och sprang ut efter sin piska och gjorde skåror i skaftet för att utmärka huru lång och bred och tjock boken var, så att han inte skulle få miste, när han kom in på boklådan.

Jag tror, att det var fjorton gånger han fick besöka bokhandeln, innan han fick det rätta verket, ty där fanns ju en gruflig hop böcker, som passade in med hans mått på piskskaftet, och det skulle minsann gå för sig att skrifva en hel hop om detta bokköp. Men det hör ju inte till ämnet för denna korta betraktelse.

Till sist fick han dock förunderligt nog fatt i den bok han önskade, och den kvällen vände han hem mera såsom en segerhjälte än såsom en utskälld kommunalordförande.

— Nu ska' häradshöfdingen, min själ, få veta, hvars andas barn han hundsvotterat, du Lisa! jublade han och lade det visdomsdrypande häftet på slagbordet.

— Nu ska' du ge mej läxor för hvar dag, Maja, och lofva mej smörj, tills jag kan boka som ett rennande vatten! Vi ska' dråsa igenom henne ifrå' pärm till pärm! lät han.

Hela sommaren 1896 gjorde han knappast annat än gnodde i boken och om kvällarne förhörde käringen honom.

Jag kom just dit bort en solakväll när hon höll på med den saken. Käringen satt där med en kvaststake i näfven, och så fort ordföranden stapplade på ett ord, drämde hon till honom i ryggen med staken så att det brakade i refbenen på honom.

— Slå inte så besatt, Lisa! jämrade han.

— Men du kan ju inte, din dumskalle! fräste hon.

— Nä' det förstås! Men det ginge kanske bättre om du lofvade mej kaffegök i stället för att plagga i röggen på mej! genmälde han.

Det måtte hon också ha' gjort och lyckats, ty när vi skulle ihop med valet mot hösten, svor ordföranden, att det skulle gå rejält till.

Dock, det såg ut som om självvaste skam regerat våra riksdagsmannaval. Ty äfven nu gick det åt häcklefjäll, fast det icke den gången var den stackars ordförandens fel.

Sven i Hägnen ville nämligen påstå, att vi skulle rösta på hans kusin. Men vi ville inte gå med på honom, efter som han var en vådlig skrubber och väderhane, utan vi stodo emot Sven, oaktadt han svor på, att om kusinen blefve vald, skulle han ställa om, att almanackan blefve ändrad, så att vi fingo fruntimmersveckan före midsommar, då vi behöfde allt det regn, som kan fås, och sluppe ha' den förhärdade veckan midt i skördetiden, då man tarfvar torkväder.

När nu valdagen emellertid kom, stod Sven och hans pojkar nere i socknastallet och vinkade in oss den ene efter den andre. De hade en stor kutting i schäsen och påstodo, att en klämtare väl kunde behöfvas, innan man gaf sig ihop med en så viktig affär som ett riksdagsmannaval.

Och det höllo vi med om samt stodo där kring schäsen och kuttingen tills vi vordo röda i synen som nykokt kräsenamos och höllo på att glömma hela valet.

— Nu ska' vi börja! kom in och skrif edra lappar i rappet, karlar! skrek slutligen ordföranden från socknastugotrappan.

— Låt oss ta' ett par halare först! Lappar har ja' skrefna te' reds! lät Sven och gaf oss hvar sin hoprullad papperstrilling, medan sönerna hans vände upp och ner på kuttingen och kramade ur hans innehåll åt oss.

Nå, vi voro glada att slippa skrifvandet, samt stucko till oss sedlarna och när det inte stod till att locka nå't vidare utur kuttingen, ramlade vi slutligen in i valsalen

Där var soligt och gassigt så vi lurade till och somnade medan ordföranden stafvade och läste upp de obligatoriska paragraferna om riksdagsmannaval.

Omsider började han ropa upp våra namn, och den förste som skulle fram med sin sedel, var så yrvaken, att han föll framstupa på golfvet och skrapade skinnet af näsan.

När han kom upp, påstod han, att det var Johan på Mon, som satt krokben för honom, och där höll rent af på att bli slagsmål i salen.

Gu' vet hvad för rackartyg, som egentligen blifvit lagdt i kuttingen, men ingen af oss mäktade gå som en människa, när vi skulle fram till urnan, utan vi foro som tosingar emot väggar och bänkar. Johannes i Snufvebo dråsade till och med mot ordförandens bord så hårdt, att bläckhuset vältes ut öfver protokollsboken.

Omsider kom man dock till uppläsningen, och två karlar gingo fram och höllo sig fast i bordet så argt de kunde för att inte ramla, medan de kontrollerade innehållet af valsedlarne.

Men då började emellertid det värsta spektaklet.

När ordföranden rullat upp den första lappen och hostat ett par resor, fick han nämligen till sin förfäran läsa:

»Ett fårskinn — vaxberedes.»

Ordföranden tog sig en funderare.

— Här är misstag. Dä' ä' tydligen ett skinnmärke från garfvaren! Kasseras! dömde han. Men då blef en gubbe rasande och frågade hvad rätt ordföranden hade att

QVITTO
BIBLIA

kassera garfvarns kontramärken, utan hvilka folk ju inte kunde få sina hudar och skinn åter.

Dock det blef som det var.

På andra lappen stod:

»En oxhud — plattberedes.»

Äfven den kasserade ordföranden till vår stora förtrytelse. Och en hel hop reserverade sig.

Tredje sedeln innehöll:

»Ett baggskinn — fällberedes.»

Det kasserades äfven, och Gu' tröste oss om det fanns annat än garfvarlappar i ordförandens hatt. Jo, det var sannt, ur densamma uppfångades äfven en orlofssedel och två språngsedlar.

Den förhärdade Sven i Hägnen hade förränt alltsammans för oss med sina lappar och sitt bränvin eller hvad det nu var i hans kutting, för att vi inte ville rösta på hans ussle kusin.

Ordföranden grät och sa', att han inte begrep, hur han skulle kränga till valprotokollet, och han ryste för hvad domaren skulle säga, när han finge se alla de här valsedlarne genomdragna med tråd och förseglade med socknens sigill.

Ja, det var den värsta valskandal, som timat här i orten, och dagen efteråt skämdes vi här i Getaryd, så att vi velat sjunka ner i jorden, om vi kunnat. Ty dummare voro vi inte än att vi begrepo, huru folk skulle grina åt oss i hela landet.

Och grin blef det.

Spökelset i Fästampen.

Håhåjaja, det är allt grufsamt ändå att tänka sig, hvad synden grasserar ibland folket, och hur vrång denna världen är!

Rackarestreck och stollastycken öfverflöda i denna tid, och store bedragare uppstå till och med ute hos oss i bygderna, där man eljest skulle tro, att blott enfald, ärlighet och gudaktighet skulle trifvas, under det att städerna ensamt hade jordmån för fåfänglighet, sedeslöshet, bedrägeri, lärdom och annan ondska.

Men till och med i vår socken, där vi i alla tider varit kyrksamma och väl ansedda af både hög och låg, frodades en gång ett kanaljeri, så att vi länge voro i hvar mans mun och en visa i hela häradet. Och detta bara för en flicktossas skull.

Ack, du förbanskade Johanna i Fästampen! När jag bara tänker på dej, så änna kväljer det mig! — — — —

Saken var den, att det länge gått ett prat vidt och bredt och rundt om i socknarne, att det spökade om kvällarne uppe hos torparns i Fästampen, och att Johanna, flickan hans, såg skamstyg hvarenda afton, så fort det blef mörkt, och att hon fick anfall och profeterade och såg syner.

Vi gubbar i kommunalen grinade i förstningen åt pratet. Men det blef allt värre och värre däruppe, och folk

kommo långväga ifrån för att höra på, hur andarne regerade i Fästampen.

Och alla, som varit där, gåfvo sig den på, att det verkligen spökade.

— Det dunkade i väggarne — sa' de — — och skrapade på vinden och klirrade under sofforna. Och rätt som tösen satt där, kunde hon flyga upp och titta vidöppet genom fönstret ut i mörkret och skrika:

— Sir I inte likföljet, som går förbi?

När då de innevarande främlingarne sågo ut, kunde de inte skönja ett endaste grand, men så fort de glodde genom fönstret i förskräckelsen, tog det alltid till att braka i väggar och tak, så att det var hemskt åt'et.

Många trovärdiga personer, hvilka gått dit upp om kvällarne, svuro på, att där var skamstyg på färde i Fästampen, så att vi till sist måste tro.

Då kom Johannes i Intägt och Kalle i Sölje en afton bort till vårt och sa' som sanningen var:

— Vi få lof upp till Fästampen, för är det sant, som sägs, så ä' vi inte försvarade med mindre än att vi få dit prästen till att reda ut, om det är fan. Och då får han lof att drifva ut honom, innan han får hemortsrätt i sockna!

Nå, jag satte mig upp i deras åk, och vi barkade i väg. Men först stoppade hustru min på mej lite stål och lite hvitlök och en psalmbok.

— Nu kan du va trögg! lät hon.

Rätt i solagången kommo vi upp till torpet, och Johannes band hästen vid grindstolpen, och så gingo vi in och började språka med husfolket.

Jag satt vid den östra väggen utanför sängen, och Kalle i Sölje på en soffa midt emot.

Flickeskam, som inte ser så illa ut, gick omkring och suckade på golfvet, och gubben satt i en vrå och såg menlöser ut.

Rätt som vi sutto där och voro just inte mer än lagom djärfva, fick jag se hur Valdenström började svänga och krångla på väggen öfver hufvudet på Kalle.

Ja, ni begriper väl, att det var Valdenströms porträtt, som hängde där inom glas och ram. Och innan vi visste ordet af, dråsade Valdenström neder af sitt rum och drabbade midt i skallen på Kalle, så att glasbitarne yrde utåt stugugolfvet.

— Nu ä' dä' här! skrek flickan, och Kalle var nära döden af skräck, och Johannes sa':

— Dä' ä' den onde själf, som regerar här, efter inte Vallenström får hänga i fred en gång!

Jag var måntro inte sen att börja tugga på hvitlöksbiten, som hustru min stoppat på mig, och det styrkte mig så pass, att jag kunde slänga fram några ord om nyttan och behofvet af en prästs eftersändande.

— Hva' ska' vi löna honom för, om inte för det att han ska' hålla församlingen fri ifrån hin håle! lät jag.

Men jag hade knappt fått ordet ur mun, förr än jag fick en skräll öfver hufvudet såsom af den likaste danska skalle, man ska' kunna önska sig, och en skarp glasbit flängde bort en stump af näsetippen på mig. Så jag såg just grann ut en lång tid efteråt. Det var, när allt kom omkring, ingen mer och ingen mindre än självfve Roseniusen, som dök på mig. Han hade hängt på väggen öfver sängen, vid hvilken jag satt, och nu var han i kras, stackars karl. Det var inte mera igen af honom än några papperstrasor och ramen, som hängde om min hals likt en klafve på en stut.

I detsamma började det dunka i väggen och fräsa i spisen. Flickan kastade sig om halsen på Johannes och ropade:

— Fräls mej, Johannes lelle!

Och Gu' vet om hon inte till och med kysste honom, ty det lät nästan så. Men karlen var, han som vi, så för-

därfvad af skräck, att han hvarken hörde eller såg, utan lät flickan hållas, ända tills Kalle hann sansa sig.

— Släpp honom, flecka, och va' inte så etikätter mä' manfolk i sådana här ögonblick! skrek Kalle.

— Åh, låt henne hållas, det gör ju ingenting, för ja' ä' ju änkemann, lät Johannes.

— Men du kan väl begripa, att om skam tar henne, så tar han dej också, när hon sitter i ditt knä! fortfor Kalle. Och det bet på Johannes, så att han skjutsade af tösen halfvägs utåt golfvet.

I detsamma blef det ett sådant väsen i stugan, att vi i hvart ögonblick trodde, att hon skulle ramla omkull. Stolarne dansade hit och dit, betsmannen trillade ner af dörrposten, osten som låg på slagbordet, damp i golfvet och rullade under sängen, vattenbyttan slogs omkull i spisvrån och kaffekokarn for upp i skorstenen. Svafvelos kände vi också.

Mera tålde vi inte vid, utan redde oss att fly.

Till den ändan rusade Johannes fram att hämta sin smällpiska, som han ställt vid chifonieren, öfver hvilken Luther hängde och tittade ner skarpt och karlavuret. Och just som Johannes sträckte ut näfven för att gripa pisken, tog, min själ, Luther ett skutt och flög rakt i synen på karlastackarn, så att bå' han och Luther slogo vidöppna i golfvet.

Jag ska' säga, att det efter den betan inte dröjde många sekunder förr än vi sutto i vagnen.

Men att komma i väg, det var löx. Märren tog i och drog, så att ryggen stod som en sprättbåge på henne. Men vi kommo inte ur fläcken, utan stodo där vi stodo.

— Läs en bön eller en vers! bad Johannes.

Men vi voro alla så anfäktade, att det bar sig inte för oss med något läsande, utan vi kommo tvärt af oss.

— Låt oss vränga våra hättor och rockar! menade Kalle. Det gjorde vi och fingo däraf ett vidunderligt utseende.

Men det halp inte ändå. Märren mäktade inte flytta vagnen ett tum.

— Låt oss gå baklänges rundt omkring häst och åkdon tre gånger! suckade Johannes.

Det gjorde vi ock. Men när vi kommo midt för bakvagnen, tumlade vi omkull alla tre öfver ett rep, som sträckte sig från vagnsaxeln och till en staketstolpe. Detta upptäckte vi, när vi lågo och kraflade på marken.

— Skam har bundit oss, hur ska' vi komma loss? grät Johannes.

I detta rysansvärda ögonblick påminde jag mig stålknifven, som min välsignade käring stoppat på mig, och han bet verkligen på ledingens rep, så att vi omsider vunno förlossning.

Aldrig har jag åkt så, och aldrig vill jag mera åka så, som vi den kvällen körde från Fästampen. Det gick som en blåst.

Men en ryslig skrämsel åstadkommo vi vid återkomsten i våra vrängda kläder och vår blekhet. Själf såg jag värst ut med min afskurna nästipp, kantänka.

— Du hade inte behöft lägga henne i blöt, så det är rätt åt dig! fräste hustru min.

* *
*

Ja, mina vänner, det här var ett elände. Det hade likväl gått något så när an, om det ändå varit den reela skam, vi varit ute för. Men det blef snart uppdagadt, att Fästampafolket hade anordnat alltsammans för att locka till sig folk med förning och bränvin och tocket där. De hade böstat märlor i väggarne vid fotpanelen och där det i öfrigt passade sig, och genom märlorna löpte snören till allt löst i stugan. När nu gubbakanaljen satt i vrån och ryckte i trådarna, kunde han naturligtvis få än den ena, än den andra saken, som stod i samband med tråden, att ömsa plats eller trilla omkull eller ryckas upp.

Det var med de förhärdade snörenas tillhjälp, som han kom både Valdenström och Luther och Rosenius på fall, och med en sådan inrättning fick han ock upp kaffekokaren i skorstenen, den drummeln. Men flickan hade lurat ut alltsammans, sägs det, ty hon är lika knepig, som hon, enligt Kalles utsago, är »etikätter efter karlar».

Ja, jag säger inte mer än det:

— Gu' tröste oss för fruntimmer och deras illfundighet.

Vedernamn.

En tid voro de alldeles topp galna med att lägga öknamn på hvarandra här i socknen. Här fanns knappt en reel karl, som inte hade fått sitt »kläkord», som man säger, och många af dem gå än i dag och bära på de där namnen.

Flerfaldiga af vedernamnen voro inte så rasande illa påhittade, utan djädringen så roliga. Men för den, som fick ett sådant sig tillagdt, voro de förargliga, emedan de vanligen påminde om något visst moment i vederbörandes lif, då han inte burit sig riktigt korrekt åt, då han begått en, mer eller mindre redlig handling eller eljest på något sätt gjort sig löjlig eller öfvat »stollastöcken».

* * *

Gamle Lars i Stafsbygget stal en gång bara så lite som en vagnsaxel, och besittingen fick inte karlen sen heta »*Axelsson*» i all sin tid.

Det namnet och den händelsen grodde sen så in sig i folkmedvetandet, att så fort man fick höra någon annan, som hette Axelsson, var man alltid tillreds att säga:

— Jaså, den stackarn har också gjort sig olöckli' på en vagnsaxel! Jojo, Lasse i Stafsbygget har nog många medbröder i världen!

Johan i Fällan fick heta »*Svanselin*» i hela sin tid för att pojkarne kommo öfver honom en gång framme i kyrko-

stallet, när han hölls med att stjäla tagel till en pisksläng ur svansen på en annans häst.

En vårmorgon gick Gustaf i Påbo ut med bössan för att nedlägga en hare, som han varsnat borta i sin aspdunge. Hur i hundingen han vinglade och krängde med geväret, råkade han emellertid att skjuta ihjäl ett får för sin granne, och allt ifrån den stunden kallas han allmänt för »*Skytt i Påbo*».

Amandus i Dalen blef en gång alldeles välsignadt full på en auktion i Lanna. Men så knäckt han än var, hade han så mycket vett i behåll, att han begrep, att han skulle få smörj af hustru sin, om han visade sig för henne i förnedringstillståndet.

Fördenskull undstack han sig vid hemkomsten på fårkätten och somnade där.

Ifrån den betan fick han heta »*Bagge*».

Nils i Kvarnbacken gick vid ett marknadstillfälle omkring och roade folk med sina konster. Ju värre de grinade åt honom, dess besattare blef han, och till sist satte han sig i sitt öfverdåd opp på en oxe och red omkring på den ibland folket.

Stackars karl, ifrån den stunden kristnades han till »*Ryttmästaren*» och det får han allt heta till döadar.

Och efter jag är kommen i tagen, kan jag rätt så gärna tala om, hur jag själf fick mitt »kläkord».

Innan vi blefvo blåbandister här i tiden, brukade vi gunås dricka glögg om juldagsmorgnarne, på det att vi inte måtte förkyla oss på vägen till ottan.

En gång hade jag väl fått ett grand för mycket, eller varit svag och medtagen förut, ty jag somnade under predikan, Gu' förlåte mig den synden, och var yrvaken och fumlig i hasorna, när vi skulle ut ur kyrkan, hvadan jag råkade dråsa utför läktartrappan så att det brakade bå' i mej och i templet.

Det är för den skull de kalla mig »*Läktorn*».

554

Men det ger jag sjutsingen, för det fins gualof hundratals läktorer jemte mej här i riket.

Kontraktsprosten i grannhäradet skälldes för »lektor», när han bodde i Upsala, så han har nog drumlat utför läktartrappan i själfva domkyrkan, och det är nog värre än att göra det i ett litet simpelt landtkapell.

Det var väl därför han våndades så grymt för att få komma hit ut och bli omkristnad till prost, kan jag tro.

Ja, det var alldeles för galet med öknamnen.

* * *

Anders i Flobäck hade en gång knipit ett par höns och för den skull fick den arme mannen heta »*Höken*».

Var han på en marknad fick han bums höra pojkaspolingarne kackla som hönor och närstående fråga hvarandra om priset på ägg. Både Anders och hans barn fingo utstå obegripliga kval för det där hönssnatteriets skull.

Men till sist fann dock vår gamle kyrkoherde, som var en ärans man, på att rycka udden ur de usla öknamnen.

»Hökens» äldste son, August, lyckades träffa aftal om soldatlega med några rotehållare. Emedan han var frisk och målfyllig och rask, gjorde man sig säker om, att han skulle gå igenom vid rekryteringen, och så gick August en dag bort till kyrkoherden för att hämta sitt prästbetyg, som skulle vara med vid hans antagande af befälet.

— Nå, hvad ska' du kalla dej som soldat? sporde kyrkoherden.

— Ja' vet inte. »Tapper» eller »Sköld» kunna kanske passa!

— Åhja, de äro nog lämpliga. Men ser du, August, du är mitt nattvardsbarn, och jag hoppas du tror, att jag vill ditt väl och att det gläder mig, om det går dig väl i handom. Lyd du mitt råd. Du skall hvarken låta kalla dig Sköld eller Tapper, utan du ska' kalla dig *Hök!*

I början blef August mörk i synen, och hans ögon fingo ett nästan ondskefullt uttryck. Men när han mötte kyrkoherdens blida och förtroendeingifvande blickar, blef det så småningom klart för honom, att han här fick ett råd, som afsåg det bästa för hela hans lif.

— Tro du mig, fortsatte kyrkoherden — att om du kallade dig med hvilket namn som helst, så finge du likaväl i hela lifvet heta Hök, men antager du detta som ditt namn, så bär du icke längre ett öknamn, utan ett namn, som är ditt, och ingen af ditt befäl eller dina kamrater, och icke heller folket här i socknen komma att med underförstådd förolämpning kalla dig Hök.

August öfvertygades snart, grät och tackade, samt bad kyrkoherden föra in det namnet i betyget.

Så kom rekryteringsdagen. När rotehållarne för N:o 120 Knallhult påropades och samtidigt fingo höra, att den rekryt de anmält enligt prästbevis hette August Andersson Hök, tittade de och andra närvarande sockenbor en smula förvånade och skamflata på hvarandra.

Men då de fortfarande fingo höra befälet kalla August med namnet Hök och sågo denne obesväradt och gladt lystra till detsamma, nämnde de honom också på enahanda sätt, men utan det lömska hångrinet.

I socknen spordes det snart, att August antagit namnet Hök, och sedan dess var det som om minnet af Anders' i Flobäck gamla hönsförgripelse alldeles dunstat bort. August Hök är nu en dråplig korpral, och aldrig kommer han i sommartid till kyrkan, utan att han pryder den gamle kyrkoherdens grafkulle med de enkla blommor, som han kan leta sig till å våra magra sandhedar.

* * *

Men när vi andre kors- och vedernamnsbärare förnummo, hur bra det gick för Flobäcksfolket att bli af med sin »klick», gingo vi också till kyrkoherden och anropade honom

om hjälp. Och det gick galant för en del af oss. Lars i Stafsbygget ändrade sitt namn från Lars Andersson till Lars Axelsson. Johan i Fällan lät offentligen i kyrkoboken kalla sig Svanselin, Gustaf i Påbo och Amandus i Dalen antogo namnen Skytt och Bagge. Det gick förträffligt. Sedan de själfva accepterat namnen och inte blefvo ilskna eller ville slåss, när man kallade dem så, tyckte man inte att det var märkvärdigt längre.

Men Nisse i Kvarnbacken och jag vi kunna inte komma ur vårt elände.

Nisse kunde inte gärna i kyrkoboken låta skrifva sig för »ryttmästare». Det var ju omöjligt, och det sa' kyrkoherden honom uppriktigt och ärligt.

Och när jag kom fram till prästegården och sporde hur jag skulle bli förskonad ifrån mitt »läktorat», så sa' kyrkoherden:

— Det är väl ingenting att sörja öfver, ty i mitt tycke klinga »läktor S.» lika bra som »Thure S.»

Men jag såg i detsamma liksom en tjufpojke glänta fram i ögonvrån på'n, hvadan jag höll det för säkrast att öfvergifva det ämnet. Och läktoratet får jag väl dragas med så godt jag kan till min död.

Men förargligt är det, ty aldrig kan jag komma till Guds hus eller missionshuset, utan att där står någon syndapalt vid dörren och säger:

— I da' ser dä' ut att bli god plats på — läktarn.

Blåsippa.

Outgrundligt och grannt är himlens blå. Fagert, friskt och stämningsgifvande är ock den första sippans blyga blåa blick, när hon glänser fram bak den nyss urkälade tufvan.

Trollsk och lockande är den sakta smygande flodens blåa våg, som i ljumma aftnar speglar blommande hägg i strandvattnet och den höga himlen därute på djupet.

Men sannerligen för min Gud, om jag sett något härligare blått, än det, som fans i ögonen på Greta i Nyby. Ty det var underbarare än himlens, blygare än sippans och mera trolskt och mera lockande än vågens blå.

Vi kallade henne »Blåsippan», och vi voro många gossar härute, af hvilka hvar och en drömde om att få fästa henne vid sitt hjärta för tid och evighet.

När hon blomstrade som bäst, ledo vi, hennes jämnårige, af svåra hjärtekval och det blef till ett ordspråk inom socknen:

— Om en ägde Greta i Nyby och bröd därtill, så redde en sig godt till döadar!

Själfva Sven Assarsson diktade en visa om henne, och jag mins än i dag, att en värs lydde så här:

»Om hon sutte på månens yttersta rand
Och vinkade mej med sin snöhvita hand,
Så, — fastän det ser omöjligt ut,
Jag skulle nog kneka dit opp te' slut.»

Men det var blott ett poetiskt skryt af den stackars Sven, hvilken, likt skalder i allmänhet, hade så ofantligt lätt att utlofva stora och mäktiga gärningar, men så grufligt svårt att utföra det minsta grand.

Med afseende på »Blåsippan» i Nyby hade det sig emellertid lite svårt att uträtta något i kärleks- och friareväg, såväl för Sven, som för oss andra.

Det var konstigt med henne, något outgrundligt på botten, som gäckade våra forskningar.

De logo, de blå ögonen, de dårade och drogo all vår längtan, all vår håg, våra tankar och allt oemotståndligt mot deras underbara djup. Men när vi kommo för nära dem, sköto de blixtar och drefvo oss på flykten.

Så gick det åtminstone för mig, och på samma sätt lärer det gått med hvar och en af de öfriga pojkarne också.

* * *

Det var en dag i början af maj, en söndagsafton, klar och halfljum.

Nedanför ättestupan i Nyby hage, där aspar då stodo mellan klippfoten och ån, plägade de första sipporna i trakten gå i blom, och jag hade lurat ut, att Greta helst höll sig där om söndagsaftnarne, medan far hennes sof på sofflocket inne i stugan och gumman var på bönemötet.

Så gick jag dit och träffade henne i lunden. Och Greta log.

Vi sutto på en tufva midt ibland sippor i rosengård, och jag såg och såg i det blå, i det dunkla skälmska blå i Gretas ögon, tills jag kände det alldeles som i ett rus.

Jag hörde inte, såg inte annat än Greta, och till sist var det, som om jag burits bort med henne på kanten af lätta skyar.

Men plötsligt tyckte jag, att det kändes, som om jag förlorat jämnvikten och börjat falla och hissna.

Det var en konstig förnimmelse det där, och så grep jag ett fast tag om Greta och drog henne till mig.

— Håll dig fast i mig, älskling, låt oss falla och lefva eller dö tillsammans! stammade jag.

Men Greta slet sig lös, och jag mins än i dag den konstiga blick hon gaf mig. Gu' vet hvad det låg i honom. Icke ensamt hån eller förakt, icke enbart medömkan. Kanske var det en blandning af allt det där. Men sådan var den blicken, och sådana de ord, som ackompagnerade den, att jag gick skamsen min väg, gick såsom i bakrus och vågade mig sedan icke mera neråt »sippdalen vid Nyby».

Den blef för alla tider mitt Melunapass.

* *
*

Men året därpå kunde jag, så fort sipporna började spritta, icke berga mig längre. Det drog och drog mig bortåt Nybyhållet.

— Kanhända har hon fått bättre vett och redigare tankar, hoppades jag, och förmodade, att hon nu måste gå omkring och sörja och ångra sig, sedan hon motat bort alla sina tillbedjare, den ene efter den andre. Ty det hade hon gjort under årets lopp.

Och Sven Assarsson hade diktat en så kallad grafsång öfver sina grusade förhoppningar, hvilken sång vi nunade på litet hvar, särskildt på en vers, hvilken löd:

»Jag är som ett strå på villande haf,
Som längtar att sjunka i djupan graf,
Men för's mot min vilja af brusande sjö
Att slungas i sanden på sorgens ö . . .»

Jag drogs alltså en söndagsafton året efteråt bort till aspdungen vid Nyby. Men denna gång smög jag mig först opp på ättestupan för att spionera ut, om Greta var därnere, nu som förr.

Det var inte utan att jag hoppades få se henne därnere i sorg och tårar öfver sin ensamhet, och så tänkte jag, att hon skulle blifva glad åt den, som komme och ville trösta henne.

Snart befann jag mig däruppe bakom tallen, som än i dag står på bergstoppen, och så tittade jag andfådd och nyfiket ner i dälden.

Minsann satt hon där icke på samma tufva, där jag för ett år se'n suttit och drömt med henne.

Men — »gamle baronens» yngste son var nu hos Greta och höll henne i sin famn.

Det var som på ett hår när, att jag ramlat ner öfver dem. Och Greta tittade i ansiktet på'n och

lekte med hans mustasch, och när han förde upp hennes hufvud och böjde sig ner och kysste henne, hvilket han gjorde gång på gång, slog hon armarne om halsen på'n och skalf som löfvet på aspen, hvarunder de sutto — och — — — ja — jag kan inte tala om mer.

* * *

Inte så särdeles långt efteråt började vår »Blåsippa» märkbart vissna. Hon hade tittat för högt, alldeles för högt, tills hon fått smuts i ögonen, smuts, som skafde, och så måste de omsider börja rinna natt och dag.

Och dessa beständiga flöden gjorde dem matta och glanslösa, ja, nästan färglösa. Det blå i dem, som så dårat oss, förbleknade allt mer och mer, och framåt eftersommarn sa' Sven en gång:

— Jag stal mig härom sisten till att få se Gretastackarn. Vet ni, blåsippan håller på att bli en hvitsippa.

* * *

Framåt hösten skulle vi en kväll fram till herregården för att hurra, när unge baronen kom hem med sin rika brud, hvilken han skaffat sig i Göteborg.

Uppåt hela allén brunno marschaller och vid uppkörsvägen var en stor äreport. Där skulle vi stå och hurra, när de unga kommo framsprängande. Och för att vi skulle göra det med kläm och gamman fingo vi dricka punsch så att det stod härliga till.

Gu' vet, huru vi ändå kunde hurra för honom, som för oss brutit det grannaste blomster vi hade en gång i vår enkla dal. Men det var väl punschen, som gjorde't.

Det var väl också den, som åstadkom att vi kunde gå och sjunga på hemvägen, så att det skallade vidt omkring.

Utan att tänka på'et fortforo vi att tralla, när vi gingo förbi grinden öfver vägen upp tlll Nyby.

Men pricis som vi voro midt för vägskälet, stötte vi tillsammans med gamla Märta i Åbo, som kom uppifrån gården med en lykta i handen.

— Sjong inte visor, pojkar, här midtför; det ligger ett lik däroppe! sa' hon.

— Hvem är döder där? sporde vi.

— Greta slocknade för tio minuter se'n!

Vi sjöngo inte mer och sa' ingenting heller på länge. Men till sist, när vi skulle skiljas åt, yttrade Sven, som var den grundrikaste af oss allesammans:

— När orkanen kommer, bryter han af de späda blomstren!

— Ja, det gör han! Men hva' ä' vi i alla fall för folk, som kunnat gå åstad och hurra för orkanen? inföll Henning i Gölen.

En riksdagsmannakandidat.

Jag vill minnas, att det är någon rätt bemärkt person som sagt, att vi svenskar äro ett fasligt opolitiskt folk.

Men det är osanning. Ty det hände en gång, att vi åtta månader före ett riksdagsmannaval och medan riksdagen ännu pågick började gruffa och gräla om hur vi skulle ställa våra påsar vid det blifvande riksdagsmannavalet. En så storpolitisk anda hade vi det året.

När pastorn fick nys om, att vi allaredan börjat syssla med valtankar, greps han af en mycket helig vrede, hof upp sin muns röst och varnade oss väldeligen sägandes, att det vore allt för tidigt samt att vi löpte i fåvitsko och ogjordt väder.

— Det är tids nog att sälja skinnet, när björnen är skjuten, lät han.

— Men det skadar inte att ackordera om priset, så att man kan afgöra, om det lönar sig att kosta skott på'n! svarade Danjel i Ågård.

Då blef pastorn, förstås, allt rasnare och sa', att Danjels själ vore på rysansvärda villovägar, samt dräpte till med en annan bild, ty han talar visliga och uti bilder.

— En man friar inte till annor qvinna, så länge hans hustru ännu lefver! förmanade han och stillade sig med en pris snus.

— Hvad som kan göras i dag, bör icke uppskjutas till morgondagen. Och fria och se ut riksdagsmän kan man göra när hundringen det faller en in! genmälde Danjel.

När pastorn fick höra de orden, blef han med fog särdeles förgrymmad och mente på, att Danjel var besatt och hade Satanas.

— Då vill du väl, du vredenes usla käril, redan medan jag lefver och verkar och innan jag än fått pastorat se ut min efterträdare! röt den förbluffade och af vrede darrande komministern.

— Nehej, det gör ja' inte, för det vore då alldeles onödigt! lät Danjel.

— Onödigt! Hvarför det?

— Det fins ett språk i bibeln, som passar så grufligt bra in på pastorn och hans förblifvande vid det här annexet.

— Hvilket då?

— Jo, det står: »Si, jag blir när eder alla dagar!» citerade den sabla Danjelen. Och allt argare blef prästen, så han måste till sist gå bort och inte bry sig om våra politiska spekulationer och rackarestreck.

Och inte häller hade det lönat sig stort för honom att allt för energiskt träda upp däremot. Ty Erik Andersson, som genom sina tvänne giftermål och genom sina söners och döttrars giftermål har släkt i hvarenda socken i hela valkretsen, hade längesedan skickat ut sina anhöriga att verka för honom till hösten. Det hade han hållit på med i 15 år vid hvarje omval, men än går han här och tänker nog som så, att trägen ska' väl vinna.

Tre år förut mutade han med bränvin och spenderade dråpligen och med stora kostnader. Men det halp ändå inte. Nu skulle han uppträda som nykterhetsvän för att se om det tog bättre.

Vidare hade vi en tio, tolf andra, hvilka fikade efter platsen och gingo omkring i socknarna och skällde ut dels hvarandra och framförallt den riksdagsman, som fungerade, hvadan vi börjat få rätt ombytligt och trefligt om dagarne, och nytt prat tröt oss, gualof, inte.

Den stackars riksdagsmansmoran gjorde under tiden inte annat än grät och grät från kväll till morgon. Och hon kunde väl inte annat efter allt det rysliga onda, som hon jämt och samt fick höra, att hennes man begått och beginge däruppe i riksda'n. Dom hade till och med gått så långt, att de beskyllt honom för kurtis med varietédamer.

Så hände det en dag, att riksdagsmannen skref ett bref och bad oss säga vår mening rent ut om regeringens rösträttsproposition.

Till den ändan kommo vi ihop mangrant uti sockenstugan en afton och där var Johannes Blomqvist närvarande.

Denne hade varit 3 år i Amerika och eftersom han varit så vidt ute, så visste han mer än vi och det sades också, att han skulle ha' god utsikt att få många röster om hösten. Ty han hade, som sagdt, sett mer än en gryta koka och begrep sig på politiken.

Nå, rösträttssaken kommo vi inte in på, utan gåfvo henne attan, ty det var roligare att höra de olika kandidaterna rycka fram med sina åsikter i ett och annat.

Till sist sa' vi till Johannes Blomqvist, att han borde säga sina tankar om landets förhållanden.

— Well, döbbelju! sa' han och gick fram till sockenstugubordet.

När han kom dit, stod han en stund och ref sig i hufvudet och letade tydligen efter något riktigt kraftuttryck att

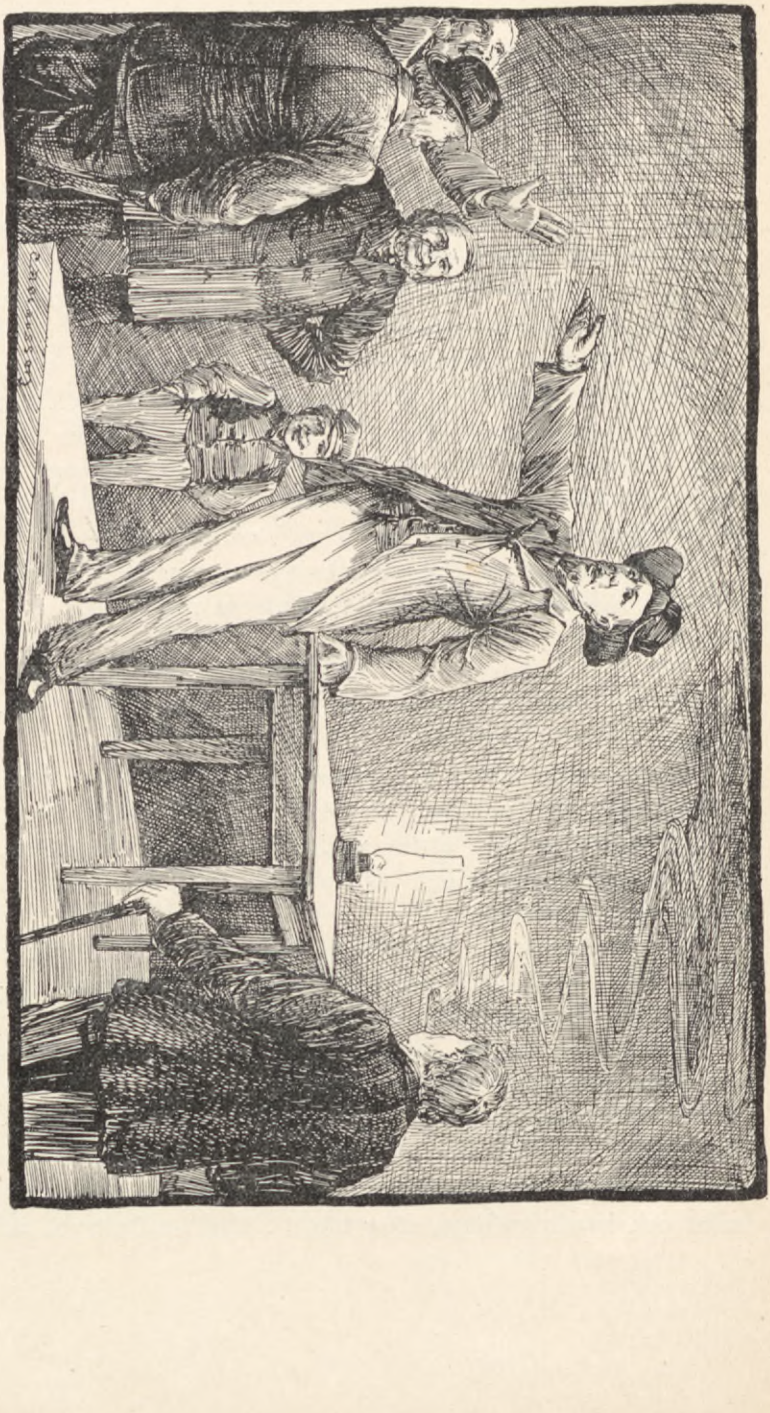

börja sitt tal med. Rätt hvad det var, fann han det, slog näfven i bordet, talade och skrek:

— Hundra par trasor! Dä' duger inte! Där sitter di uppe och ha' två stora kamrar. Hva' ska' dä' tjäna till? Nej, di ska' hyra ut den ena och hålla sig allihop i den andra, ty det blåser en frisk vind genom Sweden och morgonrodnaden går upp i öster!

— Bravo! Anagga den Blomqvisten, det hörs, att han varit ute och fått reda på mer än vi, som suttit hemma. Gå på bara i ullstrumporna! hojtade vi.

Och Johannes Blomqvist vräkte än en gång näfven i bordet och började som förut:

— Hundra par trasor, hva' i helgotte nu då! Där finns ju en hel hop riksdagsmän, som ä' så uschliga och odugliga, att dom andra inte kan ha dom ibland sej, utan måste gallra ut dom och samla ihop dom i åtskilliga utskott, där de bara ligga och sofva och dra sej på motionera och försena voteringen. Nej, rensas bort ska' dom, så att det endast blir prima folk i riksdagen, ty det blåser en frisk vind genom Sweden, och morgonrodnaden går, min själ, upp i öster!

Johannes hade inte väl hunnit med det sista ordet, förr än vi nästan började vråla af den mest intensiva förtjusning, och en gubbe vardt så lefvande glad, att han i hänförelsen viftade med käppen, tills han dräpte ner taklampan, så att fotogén och glasbitar strömmade ner öfver en hel mängd visa och politiska hjässor.

— Bara gno i väg! Vi vill höra mer, tjöto vi åt talaren, som också själf blef allt mer och mer uppeldad.

Än en gång dängde han sålunda till i bordet, så att det blef tyst i salen, och sedan röt han på nytt:

— Hundra par trasor, en sådan hushållning här ä'! Håller di sej inte med en budget på 100 millioner och därutöfver! Well, det går inte! Nej, di ska' sälja *geten* och gå sina *bud* självfva, ty här blåser en frisk vind genom

Sweden och, ta' mej attan, går inte morgonrodnaden fram i öster!

Nu kände jublet inga gränser. Vi togo Johannes Blomqvist på våra händer och buro honom kring salen och hurrade så att sockenstugan darrade och skälfde på sina grundvalar. Johannes blef vår kandidat med ens.

Men skolmästarn stod ute i förstugan blek af räddhåga och påstod att vi blifvit galna.

Det voro vi då, gualof, inte, fast ett grand politiska voro vi allt i den stunden.

Pila-Jöddens porträtt.

År efter år får man det, gualof, bekvämare och bättre på alla sätt och vis.

För omkring 10 eller 15 år sedan fingo vi lägga af miltals bara för att få köpa ett skålpund snus eller en fjärndel kaffe. Men nu ha' vi minsann en handelsbod i hvarenda by, så att man inom en handvändning kan få allt hvad man behöfver och lite' till ändå.

Har man lust för det, kan man alltså nu för tiden må väl och inte behöfva sakna någonting äfven ute på det rama s. k. bondlandet.

Det var nog dessa bekvämligheter, som skolläraren åsyftade, då han häromsistens höll ett föredrag för gamle Sven Karlsson i Hulan och sökte visa denne, att den gamla goda tiden inte hade något att säga emot nutiden.

— Äta vi kanske inte bättre nu än förr? sporde han.

— Jo, gudnås! sa' Sven.

— Bo vi inte bättre?

— Åhjo!

— Åka vi inte bättre?

— Nå, dä medges!

— Ha' vi inte likare arbetsredskap, smidigare plogar och bättre yxor?

— Dä förstås!

— Ha' vi inte snyggare hem?

— Dä må så vara, men *sofver* ni bättre då nu för tiden? frågade Sven i sin tur. Det kunde skolläraren inte svara på utan spottade och gick sin väg.

Det må nu vara med sofvandet hur som hälst, ty sömnen beror mycket af huru dana nerverna och samvetet äro, men säkert är, att hvad bekvämlighet anbelanger, ha' vi ingenting öfrigt att önska oss.

I vår by ha' vi till och med kommit så långt, att vi bestå oss med egen fotograf, som gör oss hur stora eller små vi önska, ja, han är till och med så »utstoderad» att han kan ta' oss i sky om det kniper.

Roligt är det att ha en sådan där konstnär in på dörrarne, men det är inte utan att det kostar fläsk, som man säger. Ty det är icke nog med att korten kosta rätt mycket, utan fruntimren måste ha granna klädningar och löständer, innan de fotografera sig, och det ena med det andra tar hårda tag i den »förtröckte jor'brukaren».

Allt hvad vi kunnat nå och klå går därför bort till handlaren och fotografen och tandisättaren i byn.

Fotografens förekomst midt ibland oss har sålunda inte varit till oblandad välsignelse, fast det gubevars, mången gång har varit bekvämt och roligt att ha' honom.

Han kom hitdråsandes med sin maskin tidigt en vår och byggde sej en barack på handlarns tomt.

När han fått allting i ordning, skulle han, förstås, rita af sin hyresvärd för att få platsens störste maffe att skylta med.

Nu är handelsmannen eller »Pila-Jödde», som vi kalla honom, en sådan där sprattlejösse, som aldrig kan hålla sig stilla, utan han dinglar och svänger med kroppen och kränger med ögona jämt och samt, så det var minsann inte lätt för fotografen att göra honom rejält och bra.

Hur många gånger Pila-Jödde satt, vet jag inte, men till sist fick fotografen ett helt dussin kabinettskort färdiga utaf'en. Särdeles bra voro de inte, ty det var nästan omöjligt att känna igen karlen.

Också kasserade Pila-Jöddens hustru bums alla korten.

— Usch, så du sir ut, precis som en gammal apostel. Släng ut korta, för ja' gitter inte se dem! väsnades hon.

— Släng ut! Tror du inte att dom kostar slant! Nä, då tar ja' förr ut dem åt botiken och säljer dem som »Mårten Luther», lät den krabaten.

Det gjorde han också, och rätt i rappet hade vi en Luther på väggen lite' hvarstans i socknen.

Det där tyckte den sabla fotografen bra om, så han kopierade Pila-Jöddens plåt allt hvad han orkade och denne sålde »Luther» så att det hvisslade efter'et hela våren framåt.

Så en dag kom länsmannen ner till Skrikebo och skulle panta hos Andreas, som inte varit människa att amortera sitt banklån, emedan han fått lägga ut pengar för tre dussin kort med ty åtföljande nya klädningar och tänder åt sina fyra döttrar. Rätt som länsman gick därinne och glodde på bohaget funderande på hvar han skulle klena fast sina bomärken, fick han se Pila-Jöddens kort på väggen ofvan sängen.

— Hvem är dä? Ä' dä' en släkting? sporde han.

— Nähä, dä' ska' va' Mårten Luther, vår store lärofader! suckade hustrun.

— Luther! Dä' ä' lögn! Dä! ser nästan ut som om dä' vore Pila-Jödden! grinade länsman.

Hur det var kom det ut ibland oss, att länsman inte ansåg våra kort för porträtt af den riktige Luther och vi

drabbade på Pila-Jödden. Men han svor och stampade och bedyrade.

— Ta' mej attan ä' dä' inte Luther, dä' måtte ja' väl veta bättre än länsman, som inte begriper Guds ord eller kanske nån'sin har hört talas om Luther!

Det kunde han då ha' rätt uti, så vi läto korten hänga.

Men så hände det en dag, att Nils Månssons nya hustru i Fällebo kom ned och skulle sitta för fotografen. Hon såg bra ut och Nils tog henne just för hennes vackerleks skull, när han varit änkeman en tid. Rädd var han om henne, som om sitt öga, ty han var kär i henne ännu, gubbakräket, eftersom de inte varit gifta stort mer än tre månader.

Nå, när nu den unga moran slutligen satt sig framför fotografen och visste, att det gällde hålla sig stilla, blef hon röd och darrade, så det ville sig inte alls med aftagandet.

Då sa' fotografen till Pila-Jödden, som gick där inne och hoverade sig i atelieren och verkade störande:

— Gack fram till henne, du som är bekant med henne och förklara, att dä' inte är farligt och att ho' ska' se glad och nyter ut!

— Gärna dä! svarade Jödde och gick fram till moran, tog henne om lifvet, lutade sig intill henne och sa':

— Titta på mej och se ut som en fästmö!

Hon kunde inte annat än glo på Jödde och dra' på munnen. Men i detsamma ögonblicket passade fotografen, den syndaren, på att ta' dem begge två utan att de visste det.

* *
*

Ett par söndagar efteråt stodo vi som vanligt före gudstjänsten och trängdes och glodde framför fotografens skyltlåda. När vi så och gapade som allra bäst, började Nils Månsson, hvilken befann sig midt inne i högen, att svärja och regera som en tosing.

— Hva' står på? Har du fått klöfsjukan? sporde vi.

— Klöfsjuka'! Ja' har fått det som värre är! Sir I inte, att ja' fått Pila-Jödden bredvid hustru min? väsnades han.

— Pila-Jödden? Ä' dä' inte Luther? mente vi.

— Jo, dä' ä' just en grann Luther, dä' är ju Pila-Jödden lifs lefvandes! skränade Nisse och satte i väg åt handlarns till.

Väl var det, att inte denne var hemma, ty då hade gubben nog gjort sig olycklig på'n i sitt ursinne och svart-

sjuka. I stället kom han dragandes med Pila-Jöddens käring.

— Är dä' inte eran man, som står där och håller om lifvet på hustru min? vrålade Nisse, när de hunnit ner till skyltlådan.

— Jo, visst är det han! Och si så ho' myser åt honom, det lättfärdiga stöcket! rasade »Pila-Jöddan» som vi kalla henne i hvardagslag.

— Ja, si så ta' mej den fule gör hon inte dä! inföll Nisse med gråten i halsen och så förtviflad, att han inte visste till sig.

— Jaha nog kan dä va' trefligt mä, en ung och grann hustru, men det har allt sina vedermödor också! mente vi och kunde inte tycka annat än tillställningen var både ynklig och löjlig.

»Pila-Jöddan» var inte just nådig att skåda, där hon stod med gnistrande ögon framför skylten.

— Handlarn och Nisses hustru få nog ingen treflig sabbat i dag, och det är då rätt åt dem, enär de inte hålla sig bättre! hviskade fruntimren sinsemellan.

Därvidlag spådde de nog sannt, ty så fort pastorn kom ur kyrkan efter gudstjänsten, fick handlarfrun fatt honom och hade honom först ner till att syna kortet och sedan in att skrifta Pila-Jödden i två timmars tid. Och han hade knappt slutat denna sin straff- och botpredikan förrän Nisses dräng kom körandes för att hämta honom ner till Fällebo i och för samma arbete med moran där.

Det blef ett fasligt rumor i socknen och ett prat utan all ände. Först när det gick så långt, att Jödde och mor Nisse kommo in för kyrkorådet, reddes härfvan ut, och skulden vräktes på fotografen, såsom rättvist var. Men denne, som inte ville stå ensam och skämmas, talade då om Pila-Jöddens manöver med Luthers porträtt, och därigenom blef handlarn den egentliga syndabocken.

Nu är fotografen och han, gualof, de värsta ovänner i världen.

Ett valknep.

Det är obeskrifligt hvad de stora och de mäktige här i världen kunna drifva igenom saker och ting, och hur djupt de kunna grunna, när det gäller att befrämja sina egna intressen, fördelar och pänningepungar.

Anagga mej, har det inte till och med hörts och sports, att kungar och ministrar äro i stånd att drifva igenom anslag till nya »geväder och skepp med pansar på», precis tvärt emot hela folkets önskan, och fastän kungen och folket och ministrarne och hela världen vetat, att det icke fanns pängar te't.

— Nå, hur bära de sig då åt? frågar ni. Muta de riksdagsmännen med champagne och vasatrissor och silfverkäppar?

— Nä' Gubevars!

Men de sprida i stället ut ett litet rykte om att det är liksom lite orolig i världen samt lura mig och andra att skrifva i bladen under rubrik: »Krigets åska börjar mullra på afstånd, och svarta ovädersmoln skocka sig vid horisonten». Och då blir det bums nya geväder och skepp med pansar på.

Förbanska mej tror jag inte, att tyske kejsaren själf vånglade ihop hela »krisen i Orienten» bara för att skrämma sig till en rejälare flotta. Fastän det härvidlag kom lite' andra och djädrigare saker med i spelet än han beräknat.

Ja, de store och mäktige i världen, de kunna göra hvad de vilja och uträtta för oss småfolk alldeles otänkbara saker; det är då visst och sannt. Och jag vill nu bevisa detta genom att tala om, hvad nämndeman Johannes Gummesson i Espåsa socken fann på och hur djupt och illfundigt och storgubbavuret han gick till väga för att freda sig för en liten förlust.

* *
*

Johannes Gummesson hade i en utaf de norra socknarna i häradet en systersson som var den styfvaste pojke på bälgaspel i hela världen och den värste illvrålare i kristenheten till att sjunga.

En gång när nämndemannen var däroppe på gille och knäckt och mosig och knölkvist, som man säger, fick han höra pojken sjunga och spela och blef därvid så gripen af tonernas makt, att han svor och betygade, att pojken ovilkorligen skulle bli »uljenist».

— Han har gåfvor te't! förklarade han.

— Men han har inga medel te't! lät pojkens far.

— Pängar och medel har ja', och ja' ska' bekosta lärdomen, lofvade nämndemannen.

När han blef nykter, ångrade han sig visserligen, men det stod inte att ändra, ty en nämndeman får ju lof att stå vid sina ord, det är ju gifvet.

Men han bedref det så, att pojken, när han verkligen »gått igenom studierna och blett uljanist» fick gifva ifrån sig en revers till morbro' sin på allt det denne lagt ut för lärdomen.

När det sedan blef fråga om plats, ville det sig likväl inte för ynglingen. Han sökte och sökte och profvade öfver halfva världen, men det slog alltid bom för honom, och det såg hundingen så mörkt ut för nämdemannen att få ränta på sina pängar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Espåsa socken, där nämdemannen bodde, hade de inte nå't orgelverk i kyrkan, utan de redde sig med en gammal klockare och blefvo nästan lika saliga för det.

Men en vacker dag började nämdemannen ifra för ett orgelverk, ifra så, att det var alldeles förskräckligt. Han väckte motion om'et och talade för'et på kyrkostämman och skref ut en insamlingslista samt tecknade själf fem kronor för det höga ändamålet. Och efter han var en i allo välaktader och redlig man och en storgubbe i socknen, så dref han besittingen igenom saken, så att orgelverket efter mycket bråk och krångel blef inköpt och uppsatt i kyrkan.

Den gamle klockarn, som i 40 års tid stått där och ansträngt sin galepenne, fick en liten pension; och så skulle där, gubevars, sättas till orgelnist, ty det begrepo de, att när de fått orgel, behöfde de allt en orgelnist också. Dummare va' de inte.

Då gick nämdemannen i löndom till sin släkting och sa' till honom.

— Nu ska' du söka tjänsta och hålla hemligt, att vi ä' släkt, för eftersom ja' styrt till med orgelen, som i alla fall blir en tunga och ett onus för sockna, så ä' di för-

bannada på mej. Och få di veta, att vi ä' släkt, så vilja de kanske gina mej vid tillsättninga.

— Jaha! lät släktingen, som va' orgelnist.

— Också ska' du vid profvet inte spela några privilejer eller prelujamenter eller hva' dä' heter hvarken före eller efter psalma, utan när dä' börjar, ska' du dråsa in på henne tvärt mä' dä' samma du sätter dej te' verket, och när psalmen ä' slut, så ska' dä' va' slut med spelannet också!

Detta tyckte orgelnisten förstås inte om, utan gjorde flerfaldiga invändningar emot'et.

Men nämdemannen sa':

— Ly' du bara mitt rå', så får du tjänsta, för ja' vet hur en ska' bekröka sig, och så ska' ja' mä' mett inflytanne hjälpa däj!

— Ja' får väl dä' då! suckade orgelnisten.

Det blef bara två, som profvade, och släktingen var den förste. Han gjorde som nämndemannen sagt, samt barkade in på psalmerna i ett huj, utan för- eller efterspel.

När sedan den andre kom för att aflägga sitt prof, gick nämdemannen till honom på kyrkobacken och tog honom litet afsides samt talade om, hur den förste spelat. Han rådde nu denne att »spela lite' grannt bå' före och efter verserna, ty sockenboarne tyckte att det vore så ljufveligt och upplyftande att höra lite orgelverksmosik», lät han.

Den andre gjorde så och knäckte till med så långa preludier, att det var rent omänskligt.

Fram i veckan höllo de röstägande byastämma och beslöto sig för att de skulle ta' den siste, eftersom han spelade så drillande fint.

Men nämdemannen satt tyst och yttrade inte ett ord.

— Ska' inte I uttröcka eran åskådning i saka! mente de andra slutligen till honom.

— Rösta ni, som ni vell, jag vell inte lägga mäj i'et eller öfva nå't tröck på er! Men så möcke vell ja säja,

att ja' tvår mina hänner, ifall ni tar den siste. För bli här biskopainvantering, så blir församlinga ålagd att skicka honom åt en ny skole, och det kommer att kosta oss fläsk, och ja' tänker, att orglamosiken är oss dyr nog ändå.

— Åt ny skole? Va' han inte utlärder då?

— Nä', så få förbanska mej han var god för att spela som en riktig uljenist! förklarade nämdemannen.

— Hva' i hunsingen säger ni? Och vi som töckte, att han spelade så gudommeligt!

Nämdemännen log ett medlidsamt löje:

— Så möcke har jag då varit ute i vära, så jag förstår att han inte var rejäl i spelninga. Hörde ni inte, hur han for bå' till och ifrå' än te' höger och än te' vänster på tapplaturen och letade och trefvade och sökte hit och dit, innan han var människa att hitta den rätta melandien, och när han då ändtligen efter sju sorger och åtta bekömmer fått håll på psalmtonen och kom te' slut, så fick han hålla på en farlig ti', innan han dugde te' å' stanna verket och få dä' te' att tiga. Tvy sjuttan! Nä, tacka vell ja' då den förste. Så fort han la näfvarna på urgelen, så lät dä' som en psalm ska' låta, och när dä' va' slut, så va' dä slut. Men gör ni som ni vell! Ja' vet nok, hur ja' röstar! slöt nämdemannen.

De andra refvo sig i hufvudena och började grunna.

— Jaha nämdemannen har, min själ, rätt när en tänker på saka, och ett helseke skulle dä bli om vi toge en, som vi finge hålla i ny lära. Det var då skam så löckeligt, att vi hade den här öfverläggninga! — Ja, en trefvare var han på urgelen, den siste, dä få vi lof erkänna! sa' det andra folket.

När så valdagen kom, fick nämdemannens släkting, minsann, hvareviga röst, och se'n dröjde det heller inte så värst länge, förrän den förre fick ränta på sina pängar.

* *

*

Jojo, de store och de mäktige de kunna lura ut sakerna, så att de själfva förtjäna på'et. Men vi ska' inte va' afundsjuka och missunnsamma mot på dom för det. Ty det finns en värld efter denna, och där töra de kanske få svida och ha' hett om öronen för alla sina djäklastrecks skull.

Kyrkostötsval i Halla.

Halla är, som hvar och en vet, patronelt, och baronen på Hallaholm är den, som sätter till präst i pastoratet, hvilket inte just är att stöta sig öfver, efter som baronen i alla fall släpper till boställe åt kyrkoherden och får måla, putsa och bota kyrkan, när några skravanker uppstå.

Men baronen rättar sig inte efter församlingsboarnas mening ett dugg, utan kallar och utväljer själasörjare efter sitt hjärta och sinne. Och eftersom han har varit ryttmästare i sin mannaålder och syndare och rik man för öfrigt i all sin tid, kan man nog tänka sig, att han inte ska' begripa sig på predikan och Guds ord så bra som det fattiga folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, så dog den gamle pastorn en eftersommar samt blef begrafven, och då skickade domkapitlet dit en andans man, som de hade till skjutshäst inom stiftet för att påta in för en tid, när döden kom och gjorde en lucka i de ärevördigas led.

I predikstol och på stämma var denne vikarie nog så klen, som möjligt var, men han var likväl beskedlig och medgörligt och gjorde allt hvad man bad honom.

På den grund tänkte orgelnisten i Halla, hvilken alla dar varit en filur, att han skulle söka tjäna sig litet pängar på den stackars vice pastorn.

Så en söndag, när de voro ensamma i sakristian, sa' orgelnisten till honom:

— Om pastorn vill ge mig 500 kronor, ska' jag lära honom ett knep, hvarigenom han kan få pastoratet.

— Jaha, kunnen I förhjälpa mig därtill, så skolen I visst få femhundrade det första jag blir i tillfälle att betala dem! genmälde pastorn.

Och så lärde orgelnisten honom, att han gärna kunde svärja en liten flänga och låtsa som om han vore jägare och att han tyckte om hästar och hundar och fruntimmer också, när han kom till tals med baronen.

Pastorn lyssnade med bäfvan och fasa till dessa ord, samt runkade på hufvudet, men gömde dem i alla fall noga i sitt hjärta.

Några dagar därefter vardt den vikarierande pastorn uppbjuden till baronen på Hallaholm.

— Dricker pastorn ett glas punsch eller måhända heller en grogg? sporde baronen.

— Tackar ödmjukligt! Visst tusan dricker jag punsch, men grogg är förbanska mej ännu bättre! svarade pastorn, som icke förgätit en bokstaf af det orgelnisten sagt.

Baronen spände ögonen i honom.

— Bravo! så ska' en präst tala. Han skall vara såsom en annan människa och i sina åthäfvor lik annat folk! Skål och välkommen till Halla!

— Skål! — Åh, det var en böfla charmant whisky!

Baronen vardt genomförtjust och klappade vikarien.

— Kanske pastorn är road af jakt också!

— Jakt! Visst i helseke, herr baron!

Allt belåtnare blef den gamle ryttmästaren, ty ju längre det led, ju värre svor och turnerade pastorn, och innan de skiljdes, hade de gjort upp ett jaktparti till någon dag efteråt.

* * *

Pastorn var inte glad åt det, ty aldrig hade han varit på jakt förut, men orgelnisten, hvilken han anförtrodde sina bekymmer, skaffade honom en bössa och sa':

— Gör bara som baron säger, och om han frågar, hvarför inte pastorn skjuter, så säg, att pastorn ville låta baronen göra de trefligaste skotten.

Kom så jaktdagen och herrarne möttes på utsatt ställe.

— Tag nu hundarne, herr pastor, och gå upp på bergåsen därborta samt släpp kopplet. Jag går nu och ställer mig vid ett pass. Pastorn kan ju se'n följa drefvet efter! sa' baronen och var glad.

Det var ingenting annat att göra.

Pastorn förde upp hundarne på bergshöjden samt släppte dem lösa. En liten vändning sprungo de omkring och nosade, men rätt i rappet fingo de upp och så bar det af i vildaste fart.

Pastorn tog till att springa efter så som för lefvande lifvet, ty baronen hade ju sagt honom, att han skulle följa drefvet. Öfver stock och sten och vindfällen gick det i svåra bukter. Svetten lackade af pastorn, pantalongerna söndersargades, och själf höll han på att mista andan. Men sprang gjorde han, sprang och tog skutt som en ekorre, sprang såsom ett vilddjur, sprang värre än om det gällt lifvet, hvilket det också gjorde, ty det gälde ju ett pastorat.

Och undan gick det. I têten flög haren, efter honom hundarne och hack i häl efter dem stormade pastorn fram. Det var ett härligt, ett enastående dref. Omsider svängde bukten af mot baronens pass. Haren kom i skotthåll och föll för patronus' skott.

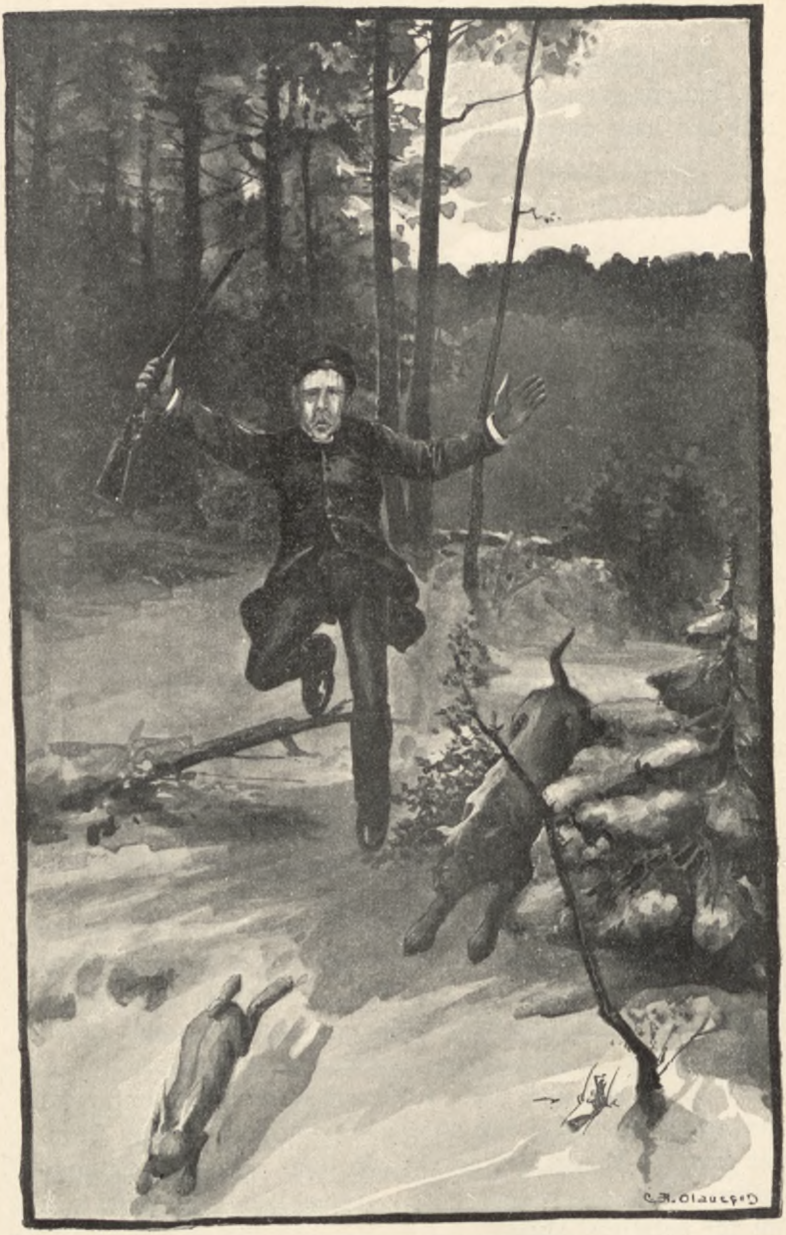

Men innan djuret stannat i sina kullerbyttor, voro hundarne på platsen, och i samma vefva tumlade äfven pastorn halfdöd fram och störtade till marken bredvid haren mellan hundarne.

Baronen blef alldeles förbluffad vid denna syn.

Men omsider begrep han schäsen, begrep hur dåligt det var beställdt med jaktförståndet hos den ärevördige, som låg där flämtande. Och så knäckte denne synddrypande patronus till att skratta så att det ekade i skogen.

— Statt upp, min gode kyrkofader! Ni skall, förbanna mej, få sysslan, ty ett sådant prof, som det ni aflagt i dag, har aldrig förut aflagts för ett pastorat. Ha-ha-ha! Ja, min själ, har ni inte profvat som en karl! Ha-ha-ha! Detta blir min yppersta jakthistoria! grinade baronen, som var nära att förgås af förtjusning.

På det viset fingo Hallaboarna sin präst, och det är inte att undra öfver, om de för den skull tyckte mindre bra om både profvet och valet.

De gingo också jämt och samt och lurade efter ett tillfälle att ställa till något spektakel, som kunde öfvertyga patronus om, att han gått oförståndigt och lättsinnigt tillväga med kallelsen.

* * *

Så skulle de en tid efteråt välja kyrkstöt å stämma en söndag efter gudstjänsten.

— Ska' inte herr baron öfvervara kyrkostämman! sporde den nye kyrkoherden.

— Nej, de må gärna välja stöt själfva, när jag väljer präst. Men ät middag på Hallaholm, när stämman är öfverstökad! svarade baronen och steg upp i vagnen, som höll vid kyrkoporten.

* * *

Stämman förklarades öppnad och kyrkoherden sporde:

— Hvem vill församlingen välja till kyrkostöt. Inga ansökningar finnas!

— Baron på Hallaholm! ljöd det i korus.

Den arme ordföranden blef alldeles perplex. Han talade och förmanade och nästan grät. Men det hjälpte inte.

Slutligen yttrade en af menigheten:

— Ja' har en kandidat till: Tor i Knutstorp. Och jag anhåller att vi votera med slutna sedlar mellan baronen och honom.

— Tor i Knutstorp! Honom känner jag inte, suckade pastorn.

— Men vi känna honom! Far hans heter Björn! sa' menigheten.

Nå så blef det inte annat råd än att votera, och genom ödets nyck fingo baronen och Tor Björnsson i Knutstorp lika många röster och i följd af pastors utslagsröst vardt den senare vald till kyrkostöt i Halla.

Belåten och god kom pastorn upp till sin patronus och berättade om böndernas fräckhet att vilja välja själfva baronen till kyrkostöt samt huru detta endast genom hans visa utslag blifvit omintetgjordt.

Baronen rasade och svor.

— Nå, men hvem valde de då? sporde han, när han omsider lugnat sig ett grand.

— Jo, någon som jag ännu inte lärt känna. De valde Tor Björnsson i Knutstorp!

— Tor Björnsson i Knutstorp! — eftersade baronen och såg fundersam ut. Tor Björnsson — åh vid alla underjordens makter! Vet kyrkoherden hvem Tor i Knutstorp är? Ah nu går deras fräckhet öfver alla gränser. Tor är rusthållarens i Knutstorp enbetsoxe och är son till min korthornstjur Björn. Ha' de valt honom till kyrkostöt, så må Gud förbarma sig öfver de kreaturen!

— Jo, visst ha de det förmedelst min utslagsröst, såsom af det redan färdigskrifna protokollet synes! stammade pastorn och vardt blek som ett lik.

Men pastonus gick fram och tillbaka på sitt golf så att det knakade och mumlade:

— Jojo, kanske det är inte så lämpligt att negligera det förbanskade folkets önskningar nu för tiden. De förstå att hämnas de gökarne.

Och nog var detta en riktig tankegång hos ryttmästaren.

Hur Kalle på Nabben friade.

— Det ä' då skröpligt, att Kalle inte på vis eller sätt kan komma sej för att fria och gefta sej och va' som folk. Du ska' få si, att han blir oss ett sorgebarn, Kajsa! sa' Erik på Nabben en kväll till hustru sin, när de voro ensamma inne, medan Kalle var ute och kastade några strå till nattfoder framför fänaden i la'gården.

— Ja, du säger nå't du, Erik! Ä'ke han en syltefot och en fjattelin, som inte törs barka åstad, när här finns så fullt af flecker i sockna, att en rent kan gö' svin med dom, och han inte behöfde göra mer än bara räcka ut labben för att få en på hvart finger, rik och behållen, som han ju ä', utan här ligga nu täcken och bolstrar och allt det linnena, som han skulle ha', och malätes och fördärfvas på vinden. Lofva honom smörj du, om han inte går och friar på eviga fläcken, så att han kan ta hemmanet och vi

få komma i ro! Ta' du te' käppen och lär honom tya sej te' fruntimmer. Vi ä' rakt inte försvarade mä', att han går här som en stolle. Dä' ä' ju precis mot bå' skreft och relijon och skeck och ordning! predikade Kajsa och vispade och regerade i grötgrytan, så att det fräste om'et borta i spisen.

* *
*

Men under tiden gick Kalle ute i ladugården och stampade och anade rakt intet ondt.

De hade inte mera än den sonen i Nabben, och inte var han just heller mycket att hurra för, så de kunde då inte säga, att de hade »en men ett lejon». Ty det må den evige Guden veta, att nå'n lejonnatur hade Kalle inte, i fall han ens hade nå'n natur alls.

Enligt den gängse landtbosmaken var han just inte så rasande ful, ty han hade i hög grad krithvitt hår och inte det ringaste hopp om att nånsin få något skägg. Näsan var inte precis romersk på honom, utan hon liknade snarare en frusen potatis af den där gamla hvita sorten med djupa ögon uti, och för öfrigt såg han ut i synen som en blåsur mjölk, eller som om han varit vattenlagd en tid. Annars var det ingen fara med honom, så för utseendets skull kunde han då blifvit gift hundra gånger om året, i fall han satt den sidan till.

Men han var rädd för fruntimmer som för skam, och det bevisar då i det hela, att han inte var så dum, som många höllo honom för. Ty det får då både jag och många med mig lof att erkänna, att hade vi inte i ungdomen varit dumma och toseta efter kvinnfolk, så hade vi varit tusen gånger bättre och likare karlar än vi nu ä'.

Men Kalle på Nabben var i alla fall en smula konstig i knoppen, som man säger.

Lisa i Fåfängan har sagdt både till mig och tusentals andra, att han inte var född »konfyser», utan att han

blef liksom svårmodig och blyg efter en vådlig smörj, som han en gång fick af far sin.

Det skulle ha gått till på det viset, att Kalle en dag skulle köra ett lass bräder till sta'n. Detta gjorde han och sålde dem också, men så kom han i ledt sällskap därinne, ty sådant är det godt om i städerna, som man vet, och det gjorde, att Kalleskråen kom hem på kvällen ösfull och utan bräapängar.

Då lär Erik i vredesmod ha dängt till pojken med en målstake i skallen.

— Och den skrällen rubbade, kantänka, tankeverket på'n! påstod Lisa. Och fastän hon är en rysansvärd rännare- och kaffekäring samt ingalunda något egentligt sannings-vittne, så låter detta inte precis likt lögn.

* * *

Nå, när denne Kalle ifrågavarande kväll återvände in i stugan till föräldrarne, hade far hans i följd af det samtal, som vi haft glädjen anföra här i begynnelsen, fått på sig en imperatorisk min. Kalle rent skyggade till, när han fick se hur gubben rynkade ögonbrynen och satte ut munnen.

— Du ä' allt en skrabbelin och en svinpäls du, Kalle, började gubben.

— Jaha så! lät pojken och satte sig på sofflocket.

— Ja, dä' ä' just hva' du ä', och här får lof bli en annan ställning, begriper du.

— Måntro dä!

— Joho du, och nu ä' dä' du som friar och gefter dej och det burdus och på eviga momangen, förstår du!

— Nähej, det ä' just hva' ja inte duger te'. Allting annat ska' ja' bju' te' att göra, men fria det går ja' aldri' i land mä', lät Kalle.

— Jaså, du vill lägga oss bägge gamla i grafva, din krubbebitare, hällre än att lägga dej till med en hustru. Men jag ska' min själ lära dej fria, jag! skrek Erik och tog

till brandstaken och började hyfla öfver ryggtaflan på den stackars pojken.

— Ja, slöss I, far, bäst I vell, men friar gör ja' inte ändå! grät pojken.

Till slut blef gubben honom likväl för öfvermäktig, och inte är det häller så godt att hålla stånd, när en brandstake hviner och viftar kring armar och ben på en.

Om en stund sprang också Kalle baklänges rundt omkring i stugan och tjöt och hojtade.

— Skona lifvet, skona lifvet!

— Vell du fria då, din rackare! röt gubben.

— Ja, ja, släng bara ifrå' er staken, så ska' ja' fria år ut och år in och aldri' göra annat.

Då kastade Erik sitt tillhygge och tittade segerstolt på Kajsa.

— Sir du det, du, att ja' bankade allt förnuft i honom till slut! sa' han och torkade af sig svetten i ansiktet med skjortärmen.

* * *

Se'n bestämdes det efter en lång öfverläggning, att Kalle dagen efteråt skulle ge sig i väg till änkan i Nyhemmet, hvars dotter ansågs passelig och bra till att blifva mor i Nabben.

— Hon är inte så värst barbent, och när mor hennes dör, får hon mer! lät Erik.

— Och tänk hva' det ska' smaka för oss gamla att sleppa hemmansbruket! jublade Kajsa.

Men Kalle han jublade minsann inte.

* * *

Serradö, dagen efter gjordes Kalle i ordning för giljarefärden och gubben följde med för att se efter att han verkligen gick dit han skulle.

Pojken såg ut som om han skulle masat fram till en stupstock, och Erik hade för säkerhetens skull tagit med sig en karbas, i fall Kalle skulle börja tredskas när det gälde på.

Då de omsider kommo i närheten af Nyhemmet, upphof gubben sin röst och sa', i det han ristade karbasen framför ögonen på sonen:

— Gack nu in och fria, din lufver, och krumbukta inte, för då vet du hvad det gäller. Jag töfvar härute tills du kommer igen. Kvicka på nu! slöt han och gaf den arme friaren ett litet snärtande på bakhasorna med käppen.

En stund efteråt satt alltså Kalle på en stol i Nyhemmet och tummade hättan mellan fingrarne. Änkan var ensam hemma.

— Hva' hör du å' Kalle lelle? sporde hon och makade kaffekokarn intill värmen i spisen.

— Ah, just ingenting. Men far sa' te' mej, att jag skulle gå hit och fria.

Änkestollen, som inte var så illa litet glad åt manfolk, trodde, förstås, att det var till henne han friade, och inte kom pojken sig häller i sin blygsamhet för att rätta henne. Som en pil for hon bort och satte sig i knä't på'n.

— Det var klokt tänkt af far din! Nu får Tilda ta' Sven i Störjamålen och bo här, och så flöttar ja' te' ert! lät hon och klappade pojken på kinderna och kramade honom om halsen, så den stackarn knappt kunde få fram andan. Gu' tröste den som råkar ut för en änka.

Men till sist vande sig Kalle vid det och tyckte inte så fasligt illa om'et heller, fastän att det var litet konstigt för honom i början.

Se'n blef där, gubevars, kaffe och doppning. Tiden gick och det dröjde om allt längre och längre, så Erik, hvilken hölls bakom fähusen, började bli otålig.

När han stått där ett par timmar blef han ilsk och gick in.

Ni kan tro, att han blef litet flat, när han öppnade dörren och fick se änkan sitta i knäet på Kalle, och när han skam till sägandes också fick höra liksom smällar af kyssar.

— Ä' du ryss rasande pojk! Hva' tar du dej te' med din blifvande svärmor?

— Svärmor? Nähej du! Kalle har friat te' mej ärligt och på folkavis, så han har rätti'het! sa' änkan och for upp på golfvet och rodnade.

— Men det var ju Tilda, han skulle fria till. Sa' ja' dej inte dä', Kalle?

— Jo, det kan väl hända, men nu har ja' i alla fall kösst mor hennes, och då är dä' väl bäst att ja' tar henne, lät Kalle.

— Nå, så köss te' då i Guss namn, för hufvudknuten ä' i alla fall att du blir geft, din skrådaling! utbrast Erik och gaf dem på det viset sin välsignelse.

En rådmans lif på landet.

De infödda amerikanarne ha' fått för sig, att alla människor i Europa äro dumskallar, emedan det i de flesta fall är det enfaldigaste och olärdaste folket, som emigrerar till dem.

Stadsborna i all världen mena, att vi landtbor inte äro några reela snillen, emedan vi gapa och glo och se förvånade ut, när vi komma in på stadsgatorna och få syn på allt eländet där inne.

Landtborna å sin sida hålla stadsmänniskorna för att vara synnerligen framstående idioter och nöt, emedan de, när de komma ut till oss på det så kallade bondlandet, inte begripa sig ett dugg på jordbruksarbete eller kreatursskötsel, något som enligt vårt förmenande är det enda dugliga och aktningsvärda på jorden, hvilket ock skriften lär.

— Jesses så kokta di ä'! säga vi mellan oss och grina, så att vi kunna spricka åt deras fåkunnighet i landtbobestyr.

Det var af den anledningen, som vi tyckte, att rådman Gäddelin, sedan han köpt en gård och satt sig ner i socknen, var en grufvelig dumkluns. Men däri syndade vi, ty det borde man väl kunnat veta, att en rådman ingalunda är en dumbom, äfven om han just inte är någon öfverdängare i landthushållningens svåra konst.

Men Gäddelin var en helsefyr i juridiken förstås. Ordningsstadgan för rikets städer kunde han som ett rinnande vatten, och det var just det, i förening med hans envishet, som blef hans fördärf och olycka ute på landet och som till sist åstadkom hans förtidiga död vid 78 års ålder.

Vi hade nog kunnat fördraga hans tosingaforor med afseende på gårdsbruket, ty det hade vi ju egentligen roligt af.

— Man ska' naturligtvis odla det, som man får mest för vid försäljningen! sa' Gäddelin och framkastade därvid några ord om att böndernas fattigdom berodde på, att de inte kunde begripa en så enkel sats.

Och så sådde han malt på kornåkern, hvete på hafreträdorna, satte jordärtskockor i stället för potatis, lök i stället för foderrofvor och planterade hallonbuskar, plommonträd och sparris öfver de fetaste bitarne på gården.

Rådmanskan var af motsatt mening, hvilket åstadkom mycket elände i deras hus. Och det fanns till och med de, som sade sig hört henne yttra:

— Det vore väl om Gäddelin ville dö och fara hundan i våld, innan vi bli ruinerade!

Men det där angick oss ju inte.

Värre var att han och rådmanskan förskrämde fruntimmer, barn och kreatur öfverallt hvar de drogo fram, när de voro ute och åkte.

Si saken var den, att Gäddelin, för att våga åka och själf köra i backarne härute, länge sökt och letat efter den sedigaste och saktmodigaste hästen i länet. Han hade till sist funnit honom. Det var en gammal afskedad artillerihäst,

som icke fruktade, bäfvade eller skyggade för någonting i världen. Om den hästen hade kommit in på hotellet i sta'n strax före stängningsdags, då alla ä' fulla och hålla tal till hvarandra på en gång, så skulle till och med det oväsendet inte bekommit honom ett dugg.

Men han hade ändå en ovana, den gamla kampen. Så fort han kom till den minsta backsluttning, stannade han och det var stört omöjligt att få honom att gå, förrän någon satte sig upp på ryggen på'n. Han ville icke draga hårdt utan att ridas samtidigt. Det var en vana från hans tjänstetid, hvilken han blef trogen in i döden.

När han för den skull stannade, måste rådmanskan krångla sig fram och bestiga honom, ty hon var något vigare än gubben. Så fort han bara kände rådmanskans tyngd öfver sin rygg, gick den gamle hästen med gravitetiska steg och klippte stolt med öronen.

Men man kan nog tänka sig hur den skjutsen såg ut. Hvem hundingen som helst skulle naturligtvis bli förskrämd, om han finge se en gammal gumma i ett rysansvärdt hattskrälle komma emot sig, sittandes grensle öfver en häst, som tillika drog en rådman efter sig uti en schäs från fjortonhundratalet.

Att flerfaldiga människor i början, och innan man fått reda på sammanhanget, blefvo förskrämda och sjuknade vid åsynen af ett sådant skådespel må inte förvåna.

Därför voro vi gramse på rådmannen.

* * *

Ute på landet har det vidare allt sedan världens skapelse varit en skön sedvänja, att man går ut och hälsar på flickor om lördagsqvällarna, och Gu' tröste den, som söker åstadkomma någon ändring i den världsordningen.

Men rådman Gäddelin, som kom från sta'n, där de ha' en annan ordning, visste inte om våra seder, utan vardt

rasande, när han ständigt kort före skymt om lördagsaftnarna, fick höra hvisslande och pojande från alla hörn af trädgården. Det var naturligtvis pojkar, som voro ute och lockade på hans jungfrur.

Ty på det viset går det till. Och alla rådmän i världen och alla tjänstehjonsstadgar i universum skulle inte förmå styra en piga på landet en sekund vid sitt arbete eller i sitt kök, sedan hon hört det hvissla bakom knuten eller förnummit en bälgaspelston borta från ängen.

Gäddelin svor, röt och vrålade som en galning. Men hvarenda lördagskväll förlöpte honom de oskyldiga jungfrurna.

Då vardt han omsider rasande och lät i kyrkan uppläsa denna kungörelse:

»Hvar och en, som olofligen kommer när mina hus och tjänstehjon, skjutes utöfver hvad lag stadgar, med salt, i brist på fotanglar.»

* * *

Inte kunde Gäddelin ana, att han skref sin dödsdom, då han författade denna kungörelse.

Men det var nog så illa. Pojkarna i socknen blefvo just inte så rädda för hotet, ty det vet man, att de sky hvarken eld eller vatten om lördagskvällarne. Men töserna blefvo förskrämda och

deras hjärtan blödde vid tanken på, att något kunde vederfaras deras »ungdomsgossar».

På det att alltså rådmannen skulle få något att syssla med i stället för att ladda och skjuta följande lördagsafton, togo de afgrundsandarne och slängde in en bikupa i hans rum just när de skulle smyga sig undan.

Rådmannen satt i salen och fick höra hur det dunkade till i hans rum samt begaf sig dit för att se, hvad som var på färde.

Bien blefvo förstås ursinniga, när de i hast funno sig störda i sin kvällsro och förflyttade till en ort, den de icke kände och där det osade tobak.

När gubben för den skull kom dit med den gröna skärmen öfver ögonen, flögo de på'n som ett jehu och bildade en stor stingande kluns rundt det juridiska hufvudet.

Hur rådmanskan betedde sig den kvällen, det vet ingen. Men dagen därpå blef hon änka.

Rådmannen stod inte emot giftet, och det gladde bå' pigorna och rådmanskan, fast den senare, för folks muns skull gjorde sig till mot hans sista och lipade och skrek inför den tillkallade prästen och husfolket:

— Orkar du allri så litet, Gäddelin lelle, så ge me' en köss, innan du dör!

* * *

Söndagen därefter skedde begrafningen. Den gamle artillerihästen drog rådmannen till det sista. Men när de kommo till kyrkobrinken, stannade han. Och intet tal och intet hot imponerade på'n.

Det är hemskt, när sådant händer en likstat, och kyrkofolket vardt också alldeles förfäradt.

Omsider tog rådmanskan mod till sig och lät sätta sig på tvären öfver den trofaste hästen. Se'n gick det. Och sådan kom processionen till kyrkogårdsporten.

— Underligt herrskap från början, underligt i slutet! sa' orgelnisten.

— Landet passar inte till ram åt stadsborna! genmälde skolmästaren.

Hur Jonas i Slankemåla blef väckt.

Jonas var långt ifrån något helgon, och jag tror säkert, att det skulle varit lättare att locka honom till att slå ihjäl hustru sin än att gifva tio öre till missionen. Till den grad närig och girig var han.

Och girigheten är ju en riktig fullblodsmoder till allt ondt.

Ja, Jonas i Slankemåla var så närig, eller såsom det på vårt riktiga språk heter, så »vajen om sig,» att han hade likasom en smula svårt att fatta skilnaden emellan mitt och ditt.

Om han under det han var ute på färdaväg fick se en ny och bra järnklinka på en grind eller träffade på en yxa eller en spade,

som händelsevis lågo i närheten af vägen, eller om han långt ute på mon stötte på en ensam bagge liggande i filosofiskt lugn idisslande under en gran, ansåg Jonas det för en högt bjudande pligt emot sig och sin familj att stoppa ner de där sakerna under hästatäcket i bakhäcken och låta dem följa med hem till Slankemåla.

— Dä' ä' ingen skam att ta' reda på dä', som en hettar, utan dä ä' större synn å låta't legga å förfaras! mente han.

Och i det fallet lät han inga synder komma sig till last.

En gång stämde hans granne honom för skogsafverkning. Jonas hade huggit så många stockar, att han fått bräder till en »ny tröja» (brädfodring) åt sin stuga. Men inför rätten sökte Jonas ådagalägga, att han inte gjort annat än en god gärning, som han egentligen borde ha' ersättning för.

— Skogen bara sto' och förväxte. Ja' rensade opp honom ett grand på det värsta stället, för ungskogen rent af kiftade efter luft å skulle »sörnat» (vissnat) ner, äss ja' inte kommit emellan! bedyrade han.

Ungefär sådan där var Jonas, och därför hade han inte just något stort anseende i socknen.

Man brydde sig eljes i allmänhet icke mycket om honom, ty han var inte god att ryckas med, och det var inte så alldeles utan att han icke var en bra slagskämpe också.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men förtappad ansågs han vara.

En senhöst varsnade prästens dräng, att den sönderspräckta granveden, som låg upptrafvad då gatubacken, förminskades fortare än han borde.

Drängen talade om detta för prästen, som tyckte, att det var ledsamt. Inte just för vedens skull, ty sådan finge han nog för husbehof, utan för ogärningens och syndens skull, kantänka.

Men han bad i alla fall drängen, att denne skulle hålla't tyst, så att det inte komme ut och blefve förvrängdt af folk utom socknen.

Detta lofvade drängen. Men han föresatte sig likväl att ta' reda på tjufven.

För den skull lade han sig i försåt en kväll i fårahyttan, som stod i närheten af vedtrafven.

Han hade inte legat där så värst länge, förrän han fick se hur Jonas i Slankemåla kom gåendes bortifrån Aggarpahållet, där han gjort dagsverke. I näfven hade han en repstump så lång som två rejäla grimskaft.

När Jonas kom midt för vedtrafven, plockade han kvickt och tyst till sig så mycket ved, som han kunde sno om med repet, och sen vrok han bördan på ryggen och knekade i väg åt sitt hemhåll.

Kväll efter kväll låg drängen och lurade i fårahyttan och blef viss på, att Jonas gjorde på samma sätt hvareviga gång han vankade hem från Aggarp.

Då blef drängen emellertid förbanskad och tänkte vid sig självfvan:

— Ja' ska' min själ vänja dig ifrå veastabben, din bränsletjuf!

Till den ändan tog drängen ett spikborr och drillade långa och djupa hål i bägge ändarne på de trän, hvilka lågo närmast till hands för Jonas, och så trattade han, besittingen, ner en hop sprängkrut i hvarje hål. Sen tätade han hålen med räfsepinnar och slätade till ändarne på vedträna, så att ingen, som inte visste om'et, kunde se, att det var gjordt skälmstycke med veden.

Dagen därpå var drängen och såg efter i stapeln, och han blef inte litet förnöjder, när han då kom underfund med, att den laddade veden var knipen.

* *
*

Två dar efteråt sprang det som en löpeld igenom hela socknen, att Jonas i Slankemåla hade blifvit väckter och födder på nytt, och att ingen människa hört talas om en så märkvärdig omvändelse som hans.

Han hade stått upp — sades det — och bekännt hela tilldragelsen i Haga missionshus, och folket hade blifvit alldeles ifrån sig af undran och bestörtning.

Sådana, som förut aldrig knappt fått sig till att hälsa på Jonas, kringklappade honom nu och kallade honom »käre vän» och »dyre broder». Det blef en stor rörelse i socknen. Bönehusen voro proppfulla, och Jonas måste kväll efter kväll stå upp och förtälja sin underbara omvändelse.

En kväll satt han framför spisen — sa' han — och bråddade sina träskostöflar, medan Katarina, hustru hans, hölls med att koka gröt.

Frid låg öfver stugan, ända till dess käringen gick åt skåpet för att taga fram grötadoppet. Då varsnade hon, att halfva mjölkabunken var urdrucken och sa' till Jonas:

— Har du nu druckit ur mjölka igen, din förhärdade slåfve. Du borde evinnerligen skämmas, när du vet, att vi inte har mer än den tåren!

— Tösst, käring, annars dänger ja' hammar och träskor och hela kosidangsen i skallen på dig, röt Jonas.

Då begynte gumman att gråta och jämra sig.

— Allt, allt ska' du häfva i dig. Mej unnar du inte så möcke som en fingerborr mjölk en gång för allt hvad ja' får släpa och slita. Men dä' gör däsamma; min ti' ä' väl snart gången!

Jonas blef allt rasnare och rasnare och började till sist svära och förbanna bå' Gu' och Katrina och hela världen samt lofvade, att skam skulle få komma och ta' honom lifslefvande, äss han ens hade tittat åt hennes eländiga mjölkabunke.

— Just i detsamma som jag sagt detta, jämrade Jonas med darrande röst, small det till i spisen, och ell'brännera

dansade opp i pipa och ut i stuga' och grötagrytan for som en vante ända te' skeffanjer'n, och klockpervendeckelen stannade, och dä' lyste rödt och blått i spisen och efteråt ble' dä' så mörkt och svart och ledt i stuga' som om en blunnat mä' halftannat öga!

Folket, som hörde på Jonas, bå' bäfvade och gladdes på en gång.

— Vi ble' alldeles öfvergifna — fortfor Jonas — och när vi inte kunne hetta svafvelspeterna och tänna opp ljus, hade vi inte annan råd än å lägga oss på knä breve' sänga och läsa och sjonga allt hva' vi kunne utantill. Töstnade vi, så begynte dä spraka igen i spisen. Men så länge vi sjongde, hörde vi ingenting å.

— På det viset höllo vi på natta igenom, och på morgonen kunne Katrina inte stiga upp. Knäna va' flådda på henne. Ho' hade lagt sig i den rinnande skållhete gröten, utan att ho' känt det för skrämsels skull!

— Jojo, jojo, den ene måste sökas på det sättet, den andre på ett annat, och du Jonas, fick lof hemsökas af den store mandråparen och eldfursten, innan du ville ge dig, lät folket.

Och alla gladdes åt hans omvändelse och förundrades öfver hur det tillgått. Men ingen tviflade på sanningen i hans berättelse, ty hans sinnesändring var så tydlig och så påtaglig och uppenbar.

Endast prästens stalldräng var af en annan tanke. Och då han såg hur gudsnådlig Jonas satt i kyrkan och hur det enfaldiga folket hyllade och upphöjde vedtjufven, tyckte han, att det var synd om dem och talade om hela tillställningen, hur Jonas anammat ved och hur han själf krånglat in sprängkrut i träna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när de »väckte» fingo veta, att det inte var skam själf, som hälsat på i Slankemåla, blefvo de förbittrade och ville inte vidare ha' med Jonas att göra.

Och denne blef alldeles toseter, han också, samt svor på, att om han anat så'nt, skulle han om kvällarne gått och gifvit drängen smörj i stället för att löpa kring som en ynkrygg och bekänna synder.

Allt ifrån den tiden kallas emellertid slankamålamannen för »Vea-Jonas». Och det får han heta i all sin tid.

Två julklappar.

Vi voro ett par löshästar utan egna hem, placerade till tjänstgöring, den ene vid posten, den andre vid järnvägen på en medelstor station utmed stambanan. Och där hade vi det minsann inte alltid så trefligt. Ty sådana där stationer bli alltid kusliga i längden. De äro hvarken reel landsbygd ej heller ordentlig stad, utan de stå och väga mellan båda. Det är ingenting helt med dem.

Särdeles när det led mot jul kommo vi alldeles ur humör därute och erforo fruktansvärda böjelser att löpa åstad och gifta oss. Men därifrån afhöllo oss tillsvidare, gualof, de klena inkomsterna.

Gu' vet hurudana julaftnar vi skulle ha tillbringat därute, om inte landstingsmannen, som bodde i närheten, varkunnat sig öfver oss och hemtat oss upp till sig hvareviga sådan helgdagskväll. Och uppe hos Lind i Åbo, såsom landstingsmannen kallades i hvardagslag, var det muntert och gladt, där var gammaldags gästfrihet med skinka och svinahös och julöl och glögg till öfverflöd och där glömde vi för några timmar vår ensamhet i världen. Särdeles då ende sonen, Rulle Lind, som låg i Upsala och las på juristen, var hemma och satte lif i spelet.

Rulle var gubbens älskling och när det gällde honom, skydde han inga utgifter. Och så underligt var inte det, ty Rulle var i förstningen en sakramentskadt duktig yngling och grann också till att se uppå.

— Han kommer, min själ, att pryda upp en domstol med tiden! plägade gubben hviska till oss vid matbordet, vid hvilket Rulle satt öfverst och skar för och agerade värd samt talade om Upsalahistorier, så att man kunde gå åt af skratt.

Strax efter det Rulle tagit »prillan» förlofvades han med kronofogdens dotter, som var den raraste och vackraste flicka vi hade därute på tio mils omkrets.

Det ena med det andra gjorde, att Åbo var ett lyckligt och trefligt hem.

Men så, serradö, spordes det efter en tid, att Rulle uppe vid akademien slagit sej på »dryckjom och spelikom», som man säger, och ryktet talade nog den gången inte så värst osannt, ty någon exemen tog han inte.

I stället började han bli allt mer och mer däst och rödmosig för hvarje termin, som gick. Skämtet började bli mer och mer rått på hans läppar och det blef allt mindre och mindre sannt ungdomsmod i honom.

Vid jularne observerade vi, hur han sög sig allt stadigare fast vid bränvins- och toddyborden. Men ju oftare han höjde sitt glas, ju dystrare blef gamle Linden. Rulle

sökte förgäfves lifva upp honom genom att nämna honom »gamle galosch», »glada hudik» och »krubbitare» med flera dylika smekord. Och det hände till och med framåt kvällarne, att ung Rulle blef så pass, att han till sist knappt kunde säga »mamma» ordentligt.

På det viset skredo ett par år. Rulle lefde allt vildare däruppe i »Supis», men i samma mån tacklade gubben af därhemma.

Till sist, när den unge mannen syntes stå på redden att bli öfverliggare, skickade fästmön midt under en hösttermin ringen åter till honom i Upsala.

* *
*

Dagarne före den följande julen kom gamle Linden ner till stationen för att hemta sin son, och på samma gång inbjöd han oss att som vanligt tillbringa julkvällen i Åbo.

— Ni ä' hjärtligt välkomna, men jag får upplysa er om, att det inte vidare vankas något »starkt» hemma hos mig! sa' han.

— Åh, det är oss lika kärt ändå! svarade vi.

Rulle kom med tåget, och vi trodde, att han skulle komma som en annan karl, ty det hade sagts, att brytningen med fästmön skulle hafva gripit honom djupt. Men när han kom, var han, gunås, samme Rulle. Och gubben var inte människa att få honom med, förrän sonen nästan druckit ur så mycket vin de hade på den lilla järnvägsrestaurationen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så inföll julaftonen och vi kommo om kvällen upp till Åbo.

Där var på långt när inte så roligt som förr, och vi ångrade nästan, att vi begifvit oss dit. Den gamle såg mer än vanligt bedröfvad ut, och Rulle, som var spik nykter och kinkig, gick omkring och svor, dels öfver »gubbens

dumma och osmakliga nykterhetsfantasier» och dels öfver drängen, som aldrig kom från staden med flaskorna, som han sändt honom efter.

— Man kan ju hvarken äta eller sofva eller ha' jul, när man inte har något fludium! grälade han.

Omsider blef där julklappsutdelning som vanligt. Hvar och en undfick sin gåfva, större eller mindre, blott Rulle erhöll ännu ingenting, hvaröfver han syntes både förargad, långnäst och ledsen.

När vi så trodde, att det var slut med utdelningen, öppnades plötsligt dörren, och ett stort — konjaksfat kom inrullande i salen.

»Till kandidat R. Lind» stod det på en lapp midt öfver sprundet.

— Min son, sa' gubben med rörd stämma och gick fram till ankaret, min son, jag har alltid, så vidt i min makt stått, sökt uppfylla dina önskningar. Jag vill göra det äfven nu den sista julafton jag troligen lefver. Se här din julklapp, hvilken jag förmodar att du skall sätta värde på!

Det blef tyst som i en graf därinne och det kändes riktigt kvaft i rummet, när gubben och gumman efter talet lutade sina gamla hufvuden emot hvarandra och gräto. Vi kunde knappt återhålla tårarne vi andre heller.

Rulle sa' ingenting. Vi trodde, att han antingen skulle slå af det hela med ett skämt eller bli arg och ursinnig. Men han yttrade inte ett ord. Han bara stod och såg på de gamle, såg och skalf och sväljde liksom om han sökt prässa ner något, som ville stiga upp inom honom. Men det lyckades honom inte länge, omsider trängde sig tårarne fram som ett störtregn ur ögonen på'en. Och så rusade han in i sin kammare.

Det dröjde likväl inte länge förrän han kom åter med ett papper i hand.

— Se här far — snyftade han — är min julklapp till er, gåfvobrefvet på en värdigare son!

Gubben tittade på skriften, ljusnade till i synen och läste för oss alla:

»Härigenom förbinder jag mig att från och med denna dag föra ett annat lif, om Gud förlänar mig kraft och förstånd.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Herren välsigne dig pojke — ropade gubben. — Jag visste nog, att jag skulle få dig åter! Och nu lofvar jag i allas närvaro, att jag, om du infriar denna din förbindelse, i dag ett år till skall härinne gifva dig en julklapp, som skall göra dig rik och säll för hela ditt lif!

Men Rulle gick bort till köksdörren och ropade till drängarne:

— Bär ut det här ankaret och slå sönder det genast!

Sen blef där en julglädje i huset, som var både vacker och rörande att skåda. Gubben blef med ens liksom tjugo år yngre, och det var som om löftet och föresatsen i ett momang förvandlat Rulle också. Den forne öppne och friske studenten började ånyo nästan tvärt skymta fram hos honom.

* * *

Strax efter helgdagarne drog han åter till akademien, och sedan sporde vi inte till honom förrän vi framemot nästa jul fingo höra att han tagit en öfver höfvan vacker hofrättsexamen.

Strax därefter kom han hem, manlig och duktig, allvarsam och kraftig, så att det var en ren lust att träffa honom.

Till den julen rustades det värre i Åbo, ska' jag säga, och vi beredde oss på en af den gamla tidens dråpliga julkvällar däruppe.

— Nu ska' man få se, att gubben nog hifvar fram med en reel pänningesumma åt Rulle i julklapp för all den glädje och heder han beredt honom under detta år! menade vi.

Men när julafton kom och klapparne skulle skiftas, var där minnsann liksom året förut, ingenting åt Rulle, och vi undrade och undrade, om ej gubben gått och glömt sitt högtidliga löfte till sonen för ett år sedan.

Det såg också ut som om Rulle själf kännt sig besviken.

Men så, serradö, när vi stodo där som mest undrande, fingo vi höra ett tungt stampande i förstun och in kommo alla drängarne släpande på den gamla, stora »rotakistan», i hvilken knekthållet förr plägade förvara alla soldatens munderings- och utredningspersedlar.

Det var ett förskräckligt skrof till kista och drängarne stönade och päste under hennes tyngd.

När de ställt henne midt på golfvet, sågo vi ett plakat på locket hvarpå stod skrifvet:

»Till Hofrätts e. o. notarien R. Lind, julafton 1889 Aktas för stötar.»

— Det vore väl skam om gubben samlat så besatt med pängar! hviskade min kamrat.

— Åh, det är nog en ljuskrona eller nå't annat ömtåligt och dyrbart! mente jag.

Men gubben skyndade fram till kistan.

— Du har hållit ditt löfte som en karl, Rulle, och infriat din förbindelse fortare än jag trodde. Nu vill jag fylla mitt löfte. Kom hit, ska' du få se, hvad jag kistelagt åt dig under året! log gubben.

Vi tyade oss fram litet till mans och undrade hvad gubben hade i det stora åbäket till kista. Men när han lyfte på locket studsade vi alla, ty min själ, sprang inte kronofogdens flicka lifs lefvande och vacker och leende som en majdag upp ur skrylan, och Rulle var inte sen, ska' jag

säga, att lyfta henne öfver kistkanten och knäcka till att valsa med henne rundt julgran och kista så att det knakade i rummet och som om det varit omöjligt för honom att någonsin släppa henne. Och jag säger ingenting om det.

Sedan dess har han heller inte släppt henne, ty hon är hans fru nu och själf har han efterträdt svärfar sin såsom kronofogde.

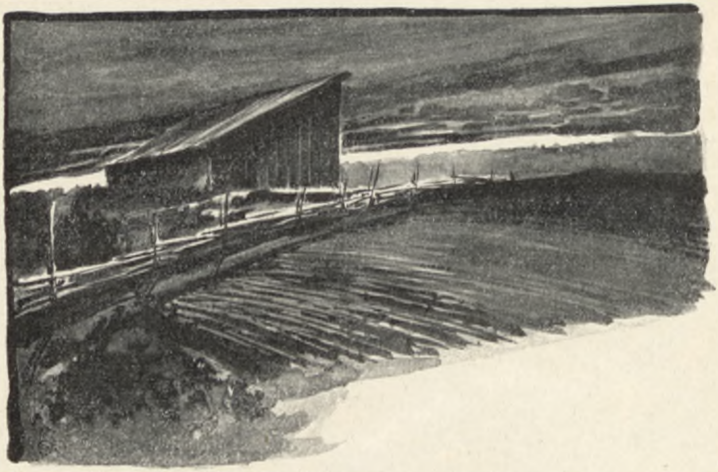

Ett nytt tabernakel i Vernamo.

Om man skulle kunna nämna något godt, som Vernamoborna fått föga med af, så är det, skam till sägandes, religionen.

Vett ha' de i öfverflöd, så att de skulle kunna exportera af den varan till kringliggande städer, såsom Jönköping, m. fl., där det borde kunna finnas marknad för den varan. På samma sätt förhåller det sig med lefnadslusten, snillet, kärleken, troheten, inbördes hjälpsamhet och förnöjelse. Af allt det där fins det till öfverlopps i köpingen. Men någon reel och allvarsam religion fins där, Gu' bättre oss, inte.

De ha' en vacker och inponerande kyrka, »en bön i sten», midt i bland sig samt raska präster utan vank. Men jag har iakttagit, att folket, på få undantag när, strömmar förbi kyrkan och viker af kyrkovägen midt för Unossons korfhandel samt rusar under brinnande gudstjänster ner till — jag skäms för mina socknemän — bryggeriet, som ligger där bakom backen.

Hvad de göra därnere det vet Herren allena.

Men sannerligen har jag inte sett hela likprocessioner om söndagarna i stället för att, såsom folk i ett kristet land eljest brukar, gå in åt kyrkan efter begrafningsakten, sätta i väg förbi kyrkan, så att kjolar och sjalar och kapprockar stått efter dem, och när de kommit midt för korfhandeln, ha' de, både män och kvinnor, gjort vänster om marsch, ja språngmarsch uppför den lilla backe, nedanför hvilken bryggeriet* är till finnandes.

Sådant är upprörande, men jag vill inte fördölja det. Det lär alltså inte vara ett dåligt geschäft att innehafva Vernamo ångbryggeri med dess utskänkningsrätt.

En dag var jag vid järnvägsstationen och såg två män från Jönköping, om hvilka jag alltid hört, att de voro framstående nykterhetsmän, så framstående till och med, att de proklamerat absolutism och höllo väldiga nykterhetsföredrag. Jag såg de två männen med leende miner stiga ur tåget och mottagas af det, som Vernamo med omnejd hade ypperst af gudsfruktan och nykterhetsvänlighet. Och jag följde efter härskaran, som växte och växte.

Öfverallt på vägen nedåt sällade sig nya skaror till. Flickor, rödkindade och fagra med guitarrer i händerna, och ynglingar med fioler i näfvarne stötte till. Och jag följde efter, hoppandes att få till lifs ett godt och anständigt föredrag och lite värmande sång och lite smältande musik.

Och jag var glad.

Men när vi kommo midt för Unossons korfvabutik i den krigshöfvidsmannen Thenbergs hus, så svängde, förbanska mej, hela sällskapet med Jönköpingsprofeterna i teten neråt bryggeriet, lämnande mig allena, ensam och öfvergifven på gatan.

---

* Författaren synes, fastän vernamoit, sväfva i okunnighet om, att jämte bryggeriet äfven *missionshuset* ligger bakom den backen.

Sättarens anm.

Jag kunde ej följa med nedåt bryggeriet. Hvad skulle jag där att göra midt på blanka söndagsförmiddagen.

Ack, mina vänner, jag fördömmer icke ölet eller något af Herranom skapadt och tillstadt, undantagandes råttor, mygg och väggskäktor. Men öl mellan måltiderna är en djäfvulssoppa.

Jag kunde alltså ej följa med de glada människorna ner åt bryggeriet, fastän de hade flickor och strängaspel med sig.

Landtsockenborna få svara för sig själfva och för sina gärningar. Men lika säkert som det är, att de aldrig gå så nära gästgifvaregården, att de ens få känna drankoset utur dess portgång, lika absolut säkert och faktiskt är det, att de ofta, ack alltför ofta komma ner om söndagsaftnarna, och alltid rusa de då så fort de hinna ner åt bryggeriet. Och det säger jag och jag står för det också, att jag sett dem i stora flockar skynda där neråt på aftonen och icke varsnat dem komma dädan förr än lång framåt kvällen, då de återvändt på vägen från bryggeriet, röda i synen och grinande med hela ansiktet.

På grund af dessa ideliga pilgrimsfärder åt bryggerihållet måste jag tillstå, att det är klent beställdt med vår religion. Bryggerivägen svartnar af folk, men *kyrkovägen är öde såsom en ökenmark.*

Tänkande med sorg och vemod på dessa sorgliga fakta vandrade jag en afton med böjdt hufvud gatan framåt, då en stor människohop plötsligen stormade mig förbi.

— Ska' ni ner åt bryggeriet till? sporde jag.

— Nä' inte i kväll! Men di säjer, att här ha kommit två mormonapostlar hit och att di ha slagit opp ett tabernakel ute vid folkhögskolan?

— Kors för sjutsingen! Men dä ä' väl lögn ändå! utbrast jag.

— Dagsens sanning är det, och vi ska' dit och pröfva dom, lät folket.

Och jag följde med. Allt större och större blef hopen. Många sade sig med egna ögon ha' sett, hur tabernaklet under dagens lopp liksom växt upp ur marken, och allesammans hade hört, att det var mormoner, som i flygande fläng ramlat upp det.

Hopen växte. Genom mörkret hörde jag, hur man talade om månggifte, och om de yttersta dagarnes helige och hur man till och med om min ringa person spådde, att jag säkerligen skulle bli en förträfflig mormon, om inte i lära så utan tvifvel i lefverne.

Och i allmänhet tyckes stämningen i det hela vara för den nya sekten, ty som sagdt, i religion äro vi inte vidare fasta eller renhåriga.

Hopen växte alltmer, och rätt hvad det var, hörde jag handelsmannen Snuselin komma flåsande.

— Nu syns här öppna sig ett tillfälle att lära våra käringar »kusch» i två tempo, och jag ska' då bli med mormonerna, det är då säkert, grinade han och talade så ljufliga, så att föga fattades, att jag sjelf redan var mormon, när vi kommo ut till trakten af folkhögskolan och verkligen fingo syn på ett lågt aflångt hus af bräder, hvilket tvänne dagar förut inte funnits på stället.

— Sir I, att dä' inte var nån lögn ändå! skreko de, som kommo först fram.

Midt på detta liksom genom ett trollslag uppkomna hus var en stor dubbeldörr med järnbom för.

— Här ska' visst gå hemligt till väga, hviskade fruntimren och skakade af nyfikenhet.

Men i öfrigt stodo vi alla tysta och talade lågmält utanför huset i kvällen, ty vi kände granneliga, att vi stodo inför något nytt, hemlighetsfullt och eggande.

Men när vi stått där och hviskat vid pass en half timma, började vi att frysa, och en djärf karl med starka mormonistiska tendenser gick fram och bankade på dörren samt skrek:

— Ska' I inte öppna mötet snart, godt folk? Vi börja på att frysa!

Men där hördes ingen af.

Då började en hel hop andra att bombardera dörren med stenar och öfverösa mormonerna med ovett och hädelser, så att hela trakten skallade däraf.

— Öppna era fähunna, äss I vill ha proselyter! Detta var Snuselins tal, som steg mot himla öfver allt det öfriga vrålet.

Men mormonerna höllo sig innestängda och tysta.

Då ville vi rusa på tabernaklet likt andra rasande bildstormare, och vi hade bestämdt gjort det, om inte en karl i rätter stund kommit ut på förstugubron till ett närbeläget hus och sport oss:

— Hva' ä' dä' frågan om?

— Hvarför öppna inte mormonuslingarne sina dörrar, så att vi kunna få höra hva' di ha' att förkunna?

— Mormoner kan I va' själfve, för nere i köpingen bor inte stort annat än mormoner. Men här ute ä' vi ärbara, gunås! lät karlen.

— Ä' dä' här inte ett mormontabernakel kanske? tjöto vi och pekade på den långa baracken med det snedskurna taket. — Ä' dä' inte ett mormontabernakel, så hva' i helgotte ska' dä då vara!

Ni skulle sett, hur karlen började grina på sin förstugubro.

— Hi hi hi, ett mormonhus! Jesses, dä' är ju Skåne—Smålandsbanans materialbo'. — Vet I inte att här ska' börja arbetas i veckan på en ny järnväg?

Jag har aldrig sett så många snopna människor eller så många långnäste mormonaspiranter på en gång.

Vi traskade hem den långa vägen öfver mon, men där yttrades inte många ord under tiden. Flere af oss voro så ilskna och förargade, att vi inte sågo att gå vägen, utan

stupade omkull i diken och i smuts. Och svors gjorde där i tysthet och på folkavis.

Men det är inte underligt att vi bli utsatta för sådant, ty dylikt måste hända dem, hvilka inte ha' någon egentlig religion att bygga på.

En självmördare med otur.

Vi, som äro fattiga och inte äga mer af denna världens goda än hvad som går ur hand och i mun, vi låta ibland regera oss utaf afundsjukans stora synd samt gå här och glo snedt på de rika och mäktiga.

Men tänker man rätt på saken, är ett i sådan måtto afundsjukt sinne ett dumt sinne, ty de rika ha' minsann inte alltid sötebrödsdagar.

Hellre skulle jag då vilja vara med om att afundas Sven i Åbo den förnöjsamhet, som den sabla karlen besitter.

Härom söndagen kom han hem från kyrkan, och eftersom han på morgonen haft ett litet meningsutbyte med hustru sin, fick han inte något annat till middag än ett fat kall mjölgröt och en slank mycket blåsur mjölk. Det är möjligt att där inte fanns annat i köket häller. Men Sven var, min sann, lika glad och nyter ändå och åt sin gröt och grinade

och såg nöjdare ut än brukspatronen häruppe, när han sitter och smörjer sig med ostron och champanj.

Och när Sven fått gröten och mjölken uti sig, klappade han sig på magen, log och sa':

— Herre Gu' hva' det ä' godt att ha så lite och må så väl!

* * *

Nej, då har Rike-Pelle borta på Flabben annat till dystra dagar, fast han kunde få äta fläsk och flott och hvetebröd till hvarteviga mål år ut och år in, om han unnade sig det. Pängar har han som gräs, inteckningar har han i hvarannan gård här i socknen och åkrar och ängar och häst och fä. Men han har ingen nattaro och ingen fröjd om dagarne heller.

Så här är just ingen som vill byta med honom.

Tvärtom hafva vi, hans grannar, nu långliga tider fått gå vakt öfver honom i tur och ordning för att hindra honom från att begå självmord.

Det är nämligen som så att han blef liksom vriden i vettet en vår, när sonen hans hade gått och skaffat sig nya kläder utaf köpetyg nere i sta'n.

Detta grep Rike-Pelle så besatt, att han under tre veckors tid gick ut på sin gårdsplan om kvällarne och tjöt och grät:

— Vi få gå ifrå' gård och grund för pojkausslingens skull. Han runerar oss — han runerar oss — bu — uh — uh!

Och till sist blef han så toseter, att han försökte skutta i brunnen.

Men som lycka var för hans själ, fastnade han med skinnbyxbakdelen i en krok i brunnskaret, så att han blef hängandes i själfva öppningen och kunde hvarken komma upp eller ner, förr än käringen kom till hans räddning.

Detta kunde emellertid inte ske utan att skinnpantalongerna i någon ringa mån spolierades.

Och så olyckligt har rikedomen gjort Pelles lynne och sinne, att han tog till att klösa och rifva gummeskråen det värsta han kunde för flängans skull i pantalongerna.

— Allting vill du fördärfva, ditt leda skrälle. Dä' hade var't bättre, om du tråkat ner mej i brunnen än att du fördärfvade böxera. Dä' är skada för minst tolf skilling! rasade han.

Men efter den betan höll han sig tämligen lugn en tid, fast han gick och såg ut som en och annan karl kan göra, när han är snuslös.

Så hände det, att hans dotter, som med sorg och bedröfvelse fick gå med en hemmaväfd hufvudduk, medan alla hennes jämnåriga paraderade i hattar, i ett svagt ögonblick knyckte åtta hela kronor ifrån far sin och köpte en fin hatt i sta'n för pängarne.

När Rike-Pelle fick syn på hattskrället, förlorade han förståndet och greps tvärt af ett sådant raseri, att han sparkade sönder båda träskorna mot husväggen. Det var naturligtvis inte hans mening att krossa dem, ty de voro nästan nya och han hade till och med kostat på dem en tjärstrykning och ett par järnband.

Han blef därför ännu mer vildsint och förtviflad, när han såg dem i grus och spillror.

— Hatten och träskorna! Ja' ä' runerad! Ta' hit rakeknifven, så ja får' skära halsen å mej! tjöt han och förskrämde hela huset, så att de inte visste, hvad de skulle taga sig till, utan skickade i sin nöd och förfäran efter prästen.

— Pelle får lof att lugna sej. Det är ju nästan bibliskt att kvinnor ska' styra ut sitt hufvud med all upptänklig grannlåt! förmanade pastorn, när han förnam, att det var tösatrollets hatt, som förkrossat både vett och träskor för Pelle.

— Står dä' i bibeln, att di ska' bringa sina föräldrar till tiggarstafven och vräka på sej fågelskrämmor, som kosta

hela åtta riksdaler? Står då så i bibeln, så var det väl helgotte också! grät Pelle.

— Nej inte precis så, men där står, att »den svagaste lemmen gifver hon den största ärona», lät prästen och talade så grannt för gubben, att han till sist lofvade att lugna sig.

Men konfys och grubblande blef han.

Hustru hans mente jämt på, att han gick och funderade på något slags dödssätt som inte kostade nå't eller som inte fördärfvade hans kläder eller annan egendom.

Han började allt mer och mer se ut som ett hampaspöke, och hvar gång Sven i Åbo såg honom, runkade han på hufvudet och sa':

— Gualof för att en inte ha' blefvit riker här på jor'a!

Och allt som dagarne gingo blef det värre och värre för Rike-Pelle. Folk kom och sade upp sina lån hos honom ty de ville inte ge så hög ränta, som han fordrade, och midt i allt detta elände kom där en strykarehund och bet ihjäl en bagge för honom.

Under tiden hade emellertid Pelle uti en gammal rönn å ägorna upptäckt en klynna, som var så beskaffad, att han ansåg, att om han komme upp i trädet och satte in hufvudet i klynnan och se'n släppte sig ned, så skulle han på det sättet kunna beröfva sig lifhanken utan att behöfva kosta på sig krut eller fördärfva rep, eller förstöra vattnet i brunnen. Ty någon sjö att dränka sig i fanns inte på långt håll.

Så, serradö, smög Rike-Pelle samma dag som baggen blef ihjälrifven bort till rönnen. Och hur han vände sig, lyckades han krångla sig upp i henne.

Sven och jag, som hade vakt öfver honom den dagen, gåfvo oss efter det fortaste vi orkade och fingo slutligen se honom uppe i trädet, där han satt och glodde som en uggla.

Men han hade inte väl fått syn på oss, förr än han skrek:

— Nu ska' I bli bet lell! — Och så rände han in skallen i klynnan och släppte sej handlöst.

Nådatiden var väl emellertid inte utlupen för honom, ty den ena grenen i klynnan var maskstungen och rent förtvinad, så att han rök af, när Pellakräket släppte sej och gubben rakade ner i stenröset, midt uti hvilket rönnen stod.

— Det är så godt att vi ge honom ett reelt kok stryk, ty det är väl det enda som biter på den girigbuken, när till och med Guss' or' visat sig fruktlöst på'n! mente Sven.

— Ja, det är ingen skam att försöka! lät jag, och så fingo vi fatt i hvar sin stake samt närmade oss Pelle.

Men fast vi sågo arga ut och hötte med våra stakar bägge två på en gång samt stampade och svuro och hotade och röto som ett par lössläppta onda andar eller som två länsmän, rörde sig Pelle inte ur fläcken.

Och så underligt var inte det, ty den skråen hade brutit af sig benet i fallet.

Och när vi skulle bära hem honom, kommo vi under fund med, att han desslikes fått axen ur led.

— Jojo, de rike ha inte alltid sötebrödsdagar, och nog hundingen har ja' bättre och roligare i min fattigdom än Pelle i sin förmögenhet. Visst har han ett par tunnor gull, men så kan ja' tralla och har nattaro och armar och ben i behåll! jublade Sven, när vi hade forslat hem självmordskandidaten.

Pelle sa' inte så möcke som tack åt oss, när vi gingo. Men när vi voro i förstugan, hörde vi, hur han skrek åt hustru sin:

— Skicka inte efter nå'n doktor eller nå'ra meklamenter, för ja' har inte ett öre att betala med, och det här läker sej nog på ett par da'r!

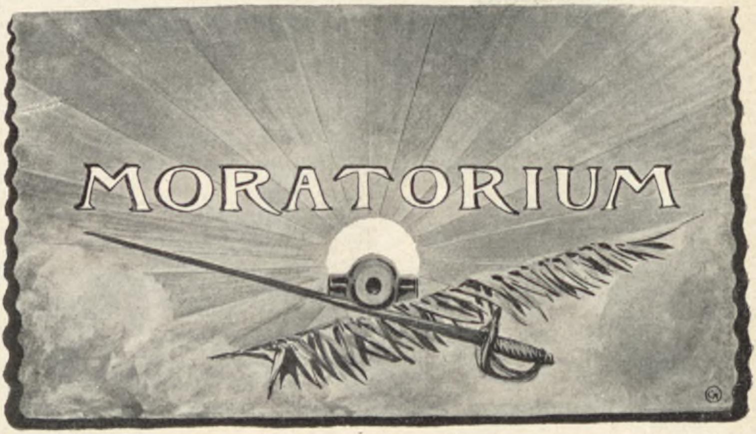

Moratorium.

Ordet politik begagnas ofantligt mycket af hög och låg, lärd och olärd, af besutna bönder och framför allt i våra dagar af vandranda gesäller.

Men jag har kommit underfund med, att vi här ute i bygden i allmänhet inte ha' riktigt klart för oss, hvad den rätta innebörden af det ordet egentligen blifvit under detta den förhärdade och fördärfliga parlamentarismens tidehvarf.

Politik, godt folk, det är nu mera konsten att agitera för sina egna intressen och sina trosbröders. Följaktligen är en politiker en sådan Jösse, som förstår och äflas att ställa det rasande och illa för andra, under det han ordnar det bra för sig själf. Och en stor och god politiker är därför en person, som i högre grad än andra begriper att låta sig gödas och födas af en annan folkklass än den, till hvilken han hör. Att vara stor politiker är för den skull liktydigt med att vara en framstående och alldeles förträfflig rackare.

Jag sa' att en politiker är en, som mer än folk i allmänhet tillgodoser sina egna intressen. Och då kan man tänka sig, huru rysansvärda våra politici måste vara. Att vara gudeliger och politiker på en gång är alltså lika omöjligt, som att kasta sten på månen. Detta säger ock självfva bibeln. Ty där står ju tydligt: »Sen inte hvar och en på sitt eget partis bästa». Jag har därför aldrig kunnat förstå, att mina gode vänner Waldenström och Jönsson i Mårarp icke skytt för riksdagsmannaskap och därmed sammanhängande syndafördärf. Ty de äro ju, dess värre, inte stort annat än människor och måste ju såsom politiska karlar rakt emot skriften bara verka för sitt egna parti och gnaga och gnaga allt hvad de kunna från andra.

När en bonde får politik i sitt hufvud, börjar han våndas med att kasta det af Herranom från begynnelsen rättvisligen öfver alla åkermäns nackar lagda skatteoket på dem, som ingen jord hafva. Men bonden är i alla fall den älskligaste politikern. Ty det finnes ett grand metod, saktmod och sans i hans politik. Och han tror på Vår Herre och Kungen.

Far politikens onde ande åter in i bondens dräng eller i fabrikörens arbetare, så få de andra stollastycken för sig. De bli hvad man kallar liberaler, det vill säga, de vilja stöpa om försynens hela ordning, göra sig självfva till husbönder och husbönderna till tjänare. Och man får ju inte undra på det. Politiken tar sig sådana uttryck, när hon far i folk, som ingenting har att våga, som inte ha' relegion eller hut i sig.

En person, som vill vinna gifta fruntimmers pris och älskar att bli uppburen såsom ett sedligt ljus och hållas för att vara vältalare, han slår sig på nykterhetspolitik. Det har han nytta och intresse af.

Men om en dum karl, som inte ens fattar, hvar hans egen fördel är belägen, får rabies politica, då slår sig den mannen på rösträttspolitik.

En riktigt bra karl, en klok, en vis, en finkänslig och rättfärdig karl, han ger politiken attan. Antingen grinar han åt hela tillställningen, eller hatar han den.

Själf log jag åt hela det löjliga spelet på den politiska scenen, log och hade roligt åt'et. Men sedan jag fick betala 25 kronor om året i vägskatt åt bönderna och därtill likväl vräka ut hiskliga belopp för stensättning och underhåll af Vernamo guldgator, på det att desamma bönder, hvars kyrko- och kvarnvägar jag tvingas hålla vid makt, må fröjdas och i sina själar jubla, när de kunna köra upp och fördärfva dessa fina gator med sina raglande bjälklass, sedan dess hatar jag politiken djupt och innerligt, och när allt en gång på den stora dagen efter denna tidens slut skall uppredas och vedergällas, kommer jag att framställa allvarliga anklagelser mot dem, som i sitt politiska förnedringstillstånd skapade väglagen. Ty de sågo förskräckligt på sitt eget, men inte ett dugg på en annans bästa.

Sannerligen de voro stora politici.

* *
*

I följd af den lag, som bjuder en politiker att endast hafva sin egen fördel för ögonen, rätt huru det sen må gå med den öfriga mänskligheten, är det naturligt, att riktigt genompiskade politici snurra omkring och ändra signaler, när deras intresse så bjuda och befalla.

På det viset gjorde medlemmarne i vår fredsförening en afton.

Aldrig har på jorden funnits argare fredsvänner än de. Det gick så långt med dem, att de till och med förkastade det gamla testamentet, emedan det här och där lofprisade krigiska bragder, och de gåfvo sig den dålige uppå, att de skulle genomdrifva skiljedomsväsendet innan årets slut. Det orientaliska kriget, som då pågick, gaf dem många trumf på hand, mente de, och det var riktigt rörande att höra dem, när de deklamerade sina vackra, mejslade fraser om

huru kanonerna vid Meluna och Velestino med sitt ljungande mål voro de kraftigaste och mest öfverbevisande fredstalare, dem mänskligheten icke längre skulle kunna emotstå.

Föreningen dref med ett ord den värsta fredspolitik man kunde tänka. Ty de trodde, att bevillningen skulle kunna sänkas, om hären slopades och flottan borrades i sank. Så hade de ett möte en lördagskväll för att elda upp sig och än ytterligare konstatera krigets vanvett genom läsning och utläggning på deras sätt af de senaste krigshändelserna.

Serradö, just när de voro som bäst i tagen, kom en af dem att läsa upp meddelandet om det i Grekland öfverenskomna och påbjudna uppskjutandet med betalning af alla skulder.

— Djädran i dä! sa' ordföranden och snusade.

Hela föreningen tittade i taket och funderade.

— Blir dä alltid moratorium i ett land, när det bryter ut krig? sporde slutligen sekreteraren.

— Dä tycks så! lät skolmästaren. Sen satt man och funderade en stund.

— Det vill säga, att om krig utbröte i Sverige, skulle vi få fred för Smålandsbanken, sparbanken och hypoteket? undrade den som öppnat kvällens möte med det yppersta fredstal, som på länge hållits.

— Joho! Och har man skuld på revers till enskild eller räkning, så går man äfven klar för lagsökning ech stämning! sa' ordföranden.

— Får man alltså vid krig fullständig fred för länsmannen? sa' skattmästaren.

— Jaha! Absolut! skrek sekreteraren.

— Då, mina vänner, låtom oss föredraga kriget! utbrusto en hel mängd fredsvänner, och deras ögon strålade af hänförelsens eld.

— Jaha! efter denna utredning synes fredsarbetet endast gynna bankerna och kapitalisterna! inföll ordföranden.

— Javisst! Åt helsefyr med dem! Lefve kriget och moratoriet i evighet!

— Amen! sa' skattmästaren.

— Låtom oss upplösa föreningen och bilda ett krigsparti. Det är det enda sättet att stuka kapitalet! föreslog sekreteraren.

Och föreningen upplöstes under jubel, blandadt med fruktansvärdt krigshot, och när medlemmarne i den fredspolitiska föreningen gingo bort från salen, sjöngo de, så att det skallade vidt omkring:

»Kommen Österns slafvar,
Kom tvädräkt kasta ut din brand!
Åt eder alla redas grafvar
Af pojkarne vid Lagans strand.»

Till sist gingo de utanför länsmans bostad fram och tillbaka i högtidlig procession och röto.

— Hvad gå'n I här och regeren efter i kvällen, o, I fredskapuner! sporde jag, som kom framdrifvandes med en flicka på landsvägen.

— Vi demonstrera! tjöto de.

— För skiljedom?

— Nej, för krig och moratorium! Våra ögon ha' öppnats. Vi gå inte längre bankernas och kapitalisternas ärenden! skreko dessa klassmedvetna män.

Slagsmål och kärlek.

En jätte var Johannes i Flathalla — därborta i Byrums socken. När han spände sina muskler brakade det i tröjärmarne, fast de voro af det starkaste vadmal, och det han tog uti, det följde med.

Måntro, det var inte barnaverk att »dra' fingerkrok» eller »gispa skank» med honom. De, som kände Johannes, bjödo heller inte till med den saken. Och att slåss med honom, när han var arg, det hörde då självvaste skam till. Därför fingo också Byrumsborna vara i fred och bjödos aldrig på stryk, om de hade Flathallapojken med sig vid auktioner eller andra trefligheter, där det vankades bränvin utomsocknes.

Annars var Johannes, gubevars, liksom i allmänhet alla starka karlar, en foglig och fridsam man, en jordeträl och en arbetsmyra, han som jag. Men blef han retad någon gång, och det hände ibland, var det nästan mer än riskabelt att befinna sig inom »örfilahåll» från honom.

På den tiden Johannes rann opp i världen, ansågs det inte precis urbota att röra ett grand på bägarna, och Johannes tog sig ock vid högtidliga tillfällen en och annan halare, hvaraf han dock endast blef munter och fallen för små knep och roligheter.

Det hände honom sålunda en gång, när han bevistade en auktion i sin hemtrakt, att han blef en smula uppsluppen och i sitt upprymda tillstånd kom han att stå framför ett stort skrälle till kista, hvilken utropades. Johannes stod där och småmyste samt var allt ett grand bredbent och en smula vidlyftig. Åtminstone tyckte länsmannen, som höll auktionen, att Flathallasonen skymde utsikten för det andra folket, och därför körde han till Johannes med armbågen i maggropen och sa' på sitt vanliga tungomål:

— Tåcka dej undan, din förb. drul, så folk få si'. Du skymmer ju bort både sol och kista med din åbäkliga lekamen!

Befallningsmannen hade knappt yttrat dessa tänkvärda ord, förrän folket fick höra ett kort stönande. Samtidigt slogs kistlocket hastigt igen, och i detsamma fingo de se Johannes sätta sig i all sköns lugn på detta samma lock.

Kan man tänka sig: den synddrypande pojken hade vräkt ner självaste länsmannen i brädskrylan, och nu satt han på locket som om det varit den naturligaste sak i världen.

— Ropa på nu! Den som fastnar för kistan, gör en god affär, för här ligger en juvel i henne! log Johannes åt auktionsropar'n.

Länsmannen sprattlade och stönade och svor och bönföll om frälsning. Men Johannes satt kvar, och folket hade fröjd och sabbatshvila samt sa' till Johannes:

— Låt skam lille pusta ut tills han lofvar i vittnes närvaro att inte lagföra dej för ditt besvär!

Och länsmannen slapp häller icke utur fångenskapen, förrän han högtidligen svurit på att lemna Johannes i fred. Då först släpptes han ut. Men de, som sågo honom, blåblek och förstörd och mjölig — ty det hade förvarats mjöl

i kistan — krypa fram i dagen, bedyra än i dag, att de aldrig skådat en mera skön och upplyftande syn.

Sen spenderades det på Johannes efter noter, ska' ja' säga. Framåt kvällen, när auktionen var slut, och länsmannen hade dragit sina färde, beslöt ungdomen att afsluta dagens stora glädje och högtidlighet med lite dans och kortspel, såsom vanligt var på den tiden.

Men efter man i anledning af »länsmannens kistläggning» festat väl starkt under dagen, blef det en rätt bullersam lekstuga, och vid knackbordet, där Johannes satt, blef det snart osämja af.

Jonas i Åhult råkade därvid klämma näfven så hårdt i bordet, att skifvan sprack, och Pelle i Krängshult ville slåss med en butelj. Men i den stunden steg Johannes upp och grep bå Pelle och Jonas i deras respektive kalufver samt slängde dem med en sådan fart emot väggen till det andra rummet, att densamma, som endast utgjordes af bräder, for ner och dråsade öfver dem som gingo polska därinne.

De dansande trodde, där de lågo i en hög under väggen, att domen var öfver dem midt i deras syndalif och började vråla.

Men Johannes blef öfver utgången af detta kraftprof skamsen och gick opp i öfra våningen.

Däruppe tänkte då Pelle och Jonas i fyllan, att de med förenade krafter, skulle kunna ge Johannes smörj och hämnas sitt nederlag. För den skull smögo de sig dit opp och började ett så rysansvärdt gruff, att de till sist fingo Johannes arg. Först anammade han då Pelle och vrok honom ut genom ett fönster, och sist fick han Jonas i öronen och dängde honom handlöst utför trappan.

Men därvid glömde Johannes att släppa sitt tag i ena örat, hvadan detta stannade kvar i hans näfve, och Jonas hamnade i förstugan såsom en enörad man, hvilket han än i dag är, stackars karl.

* * *

I från den betan helsade Jonas aldrig på Johannes, gick alltid ur vägen, när han fick se honom, och det sades, att han hos sina barn till och med inplantade hat till Flathallakarlen och allt hans hus. Och mången gång yttrade han, att han funne en stor tröst i den föreställningen, att hans afkomma i framtiden möjligen skulle kunna göra Johannes' barn eller anhöriga något stort ondt.

* * *

Emellertid gick tiden. Johannes och Jonas blefvo karlar i socknen. Den förres ägodelar förkofrades och förökades år efter år, och hans dotter vardt, när hon blef utvuxen, ansedd såsom bästa »giftet» i hela församlingen.

Men Johannes höll friarne från sina dörrar. Han var en barsk karl, och ynglingarne fingo inskränka sig till att om lördagskvällarne smyga sig opp till Flathalla och titta på Märta genom fönsterrutorna.

— Om man inte får mer å henne, så kan man väl åtminstone få titta på henne i smyg! mente de.

En lördagskväll framåt eftersommarn hade Sven i Åhult, en son till »Jonas med örat», lockats med dit opp. Nyfikenheten hade fått makt med pojkastackarn och han tyckte, att det kunde vara roligt att följa med sina jämnåriga för att se, hur hans familjs fiende, föremålet för hans och de öfriga Åhultafolkets hat, hade det.

Men hur ynglingarne betedde sig däruppe kring knutarne, märkte Johannes, att »där fanns ugglor i mossen» den kvällen, och så gick han ut och röt:

— Knalla er i väg, ynkryggar, annars ska' jag göra mos af er!

Och då blef det en språngmarsch, ska' jag säga. Hvar och en for af som en raket och som för lifvet. Men Sven, som inte varit på Flathalla förr, visste inte, att stugan låg på en bergås, hvilken på baksidan sköt upp som en ättestupa. Och han sprang naturligtvis åt det hållet, den stac-

karn, och så ramlade han utför och slog sig i fallet så förfärligt, att han blef liggande utan att kunna röra sig.

När Märta om en stund kom ut på gården, fick hon höra jämmerrop och sa' till far sin, att hon trodde att någon ramlat utför berget.

— Det var rätt åt honom, men jag ska' i alla fall gå ner och titta efter! mente gubben och masade nedför berget. Om en stund kom han in, bärande pojken under armen, som om det varit en hösäck.

Men när han hade synat honom i ansiktet i ljusskenet och fått reda på hvems ynglingen var, blef Johannes mycket allvarlig och började visa honom den största välvilja. Och han hade Märta att fägna honom och gnida honom med terpentin och bränvin på armar och ben, hvilket hade en sådan verkan, att pojken rätt snart blef i stånd att gå.

— Ja, inte vill du väl stanna under mitt tak i natt, det törs du inte för far din, men inte får du gå ensam. Följ honom du, Märta! befalde Johannes.

Och de unga gingo ut i natten. Hvad de talade om vet ingen. Men i den natten begrofs det gamla hatet mellan Åhult och Flathalla. Hvad gubbarne i sin ungdom slitit sönder, så att inte ett par decennier kunnat laga det, det fogade deras barn hastigt och lustigt tillhopa under en endaste ljum sommarnatt.

Nu är Sven ägare till Flathalla, och Jonas är alldeles öfvertygad om, att han förvärfvat denna stora lycka åt sin son medels förlusten af sitt öra.

— Jag skulle ha velat ge' mitt hjärtblo' för att få se honom lycklig och försörjd, men jag slapp undan med en öronflank. Herren är go', men han styr oss allt fram på underliga vägar! plägar han säga, när talet faller på hvilket godt hemman hans son fick och hur rar hustru han har.

Integer vitæ.

Hvar och en kommun har alltid ett kors att bära på. Den ena har en svår skolmästare och den andra kan för sina synders skull ha en sju eller åtta riksdagsmannakandidater boende inom sig. Vi hade, gualof, hvarken någon svår skolmästare ej häller mer än fyra kanditer till riksdagen, som intrigerade och krånglade och mutade och hotade. Men vi hade en annan fråga, som i dagligt tal gick under namnet »Brogårds-Jösse». Och den höll oss varma.

Jösse var född så där omkring 1834, af »fattiga men hederliga föräldrar» hvilka visserligen icke kunde lämna Jösse gård och grund efter sig, men som i alla fall skaffade honom hvad bättre var, en god uppfostran.

Gu' vet hur det gick till, men Jösse blef i alla fall redan tidigt bodddräng hos en bra patron inne i staden samt kom efter några år hit ut såsom den mest fullfjädrade herre, som kan tänkas.

Och när Jösse då kom vid midsommartid i nya galoscher samt såg ned på socknefolket, så var det inte godt för Sven i Brogård att neka honom att hyra »nattstugan» till handelsbutik.

Och godt och bra var det i alla fall att få en handelsbod i närheten, så att man inte behöfde betala ett drygt kommissionsarvode åt Johannes på Moen och Pelle på Kullen eller Snus-Isak, hvilka annars brukade taga hem va-

rorna åt oss hvarje vecka, antingen från staden eller någon af järnvägsstationerna.

Men när Jösse slagit sig ner i sockenen, blef han värre än en kung, och allt, som skulle uträttas, skulle han göra. Annars dugde det inte.

De gamle sade, att han kunde skrifva värre än en kronofogde och tala bättre än en präst. Och det var nog det, som gjorde, att han valdes in i allt och öfverklagade allt, som vi bönder beslöto.

Vi kunde inte ens komma öfverens om att sätta en ny klinka för skolsalsdörren, utan att Jösse skulle gå igenom alla instanserna med det.

Så en dag sa' pastorn till oss: — Jösse är vorden en krångelmakare och ett gissel. Låtom oss välja honom till ordförande i kommunalnämnden, så får han ansvar och lugnar sig kanske.

Nå, det gjorde vi och det gick och var bra i två och ett halft års tid. Pastorn slog rätt på spiken, ty Jösse blef som en annan människa, saktmodig och lugn och behaglig se'n vi lagt den vådliga och svåra bördan på hans skuldra.

Men så, serradö, befans det en dag i mars månad, att han betalt en sockerlast med kommunaluppbörden, och då blef det lif i oss.

I första uppbrusningen tänkte vi naturligtvis på att anmäla saken för kronofogden och få Jösse inom lås och bom till evig tid.

Men innan dess menade vi, som voro med i kommunalnämnden, att vi borde plåga honom ett grand ordentligt med ovett och smörj.

Ty det visste vi nog, att sedan kronobetjäningen tagit honom under sina vingar, fingo vi hvarken slå eller skälla på honom.

En häktad person är, gubevars, nu för tiden nästan ett heligt föremål. Man får inte ens peka på en sådan. Han eskorteras, vaktas, födes och gödes, och man passar honom upp i allt med sängkläder, nattlogi, mat, doktor och medikamenter, som om hans hälsa och välbefinnande vore af den största vikt för hela landet.

Ingen grefve eller baron eller landshöfding eller biskop kan blifva mera betjänad eller kringfjäsad än en häktad bandit.

Och det vet, gunås, det dåliga folket i landet väl om.

När de derför blifva söndersupna eller eländiga af sitt lata kringstrykande på landsvägarne eller stadsgatorna, göra de ett litet fuffens, bryta sig in och stjäla hos sin nästa eller öfverfalla och råna henne, på det att de må blifva tagna i häktelse. Ty där få de gratis af staten sådan omvårdnad och skötsel, som tusentals andra laglydiga och rättfärdiga, flitiga och lojala arbetare inte med allt sitt släp kunna förskaffa sig.

Åh, så fort drinkaren—tjufven—luffaren—rånaren kommer i rättvisans händer, bäres han af dem till bad och läkare och vårdas så ömt, så innerligt ömt, på det att han måtte kunna längta tillbaka och icke behöfva sky fängelset.

Nu visste vi, att Brogårds-Jösse skulle få det lugnt och behagligt, sedan han blifvit häktad. Men vi ville innan dess söka åstadkomma någon bättring hos honom. Ty det

var och är, gudskelof, än vår betämda åsikt, att dåliga människor förbättras aldrig eller åtminstone mycket sällan medelst humanitet och beskedlighet. Men stryk, mycken och god stryk biter alltid på dem och gör dem till folk. Något annat botemedel verkar icke på sådana, ty goda ord och mildhet sentera de icke.

Alltså gingo vi, hela nämnden, en afton bort till Jösse, och började förbättra hans själstillstånd med allehanda tillhyggen, bland hvilka våra käppar voro de frommaste.

Vice ordföranden drabbade till och med på honom med slefven, som stod i sirupsbaljan, hvilket var ett tungt och svårt argument.

Jösse grät, bad och bekände, att vi nu gjort honom till en annan människa genom dessa våra gärningar samt att vi medelst käpparne och sirupsslefven öppnat hans ögon.

När vi detta hörde, höllo vi upp och hemtade andan. Men under tiden passade Jösse på att tala till oss med gråten i halsen.

Han visade oss, att om vi anmälde förskingringen och läte häkta honom, skulle det bli konkurs hos honom, och vi, som stodo, en för alla och alla för en, i god för kommunaluppbörden, skulle få betala hela kalaset.

När han kom fram med det påståendet, ville vi gripa till käpparne ånyo, och vice ordföranden höjde allaredan slefven öfver Jösses sirupsdrypande hufvud. —

— Men denne bad oss töfva ett grand. Och så redde han ut, att om vi höllo oss stilla, skulle han flytta sin väg och öppna affär i en annan trakt samt inom ett halft år hålla oss skadeslösa.

Detta tyckte vi vara ett vist tal och så försonades vi med Jösse samt gingo dädan framåt niotiden på kvällen med fickorna fulla af kaffe- och russinstrutar, som han skickade med oss till våra hustrur.

* * *

Men Jösse höll sitt ord och flyttade några veckor derefter långt bort till utkanten af grannhäradet.

Se'n hörde vi inte af honom, och det kändes liksom lättare i luften, när han var undan.

Så dog Jösse i slutet af Maj ett par år efteråt och när hans testamente öppnades, stod där tydligt och klart, att vår kommun hade blifvit ihågkommen af honom med tjugo tusen kronor.

När den där testamentsafskriften nådde oss, blefvo vi, förstås, inte litet glada. Vi stälde till stämma och höllo ett tal öfver Jösse samt beslöto enhälligt att högtidligen hämta hans lik och på allmän bekostnad begrafva det i vår kyrkogård samt taga trehundra kronor af de tjugo tusendena och resa en grafvård öfver den gamle Jössen.

Och vi satte det i verket också.

Sju af våra likaste och rikaste och bästa hårdvallsgubbar gåfvo sig dagen efter å stad i finaste kläder och höghattar för att hämta Jösses stoft, och när de kommo med det, mötte vi andra vid sockengränsen samt gingo efter i den högtidligaste procession till kyrkan.

Där hade vi också bråkat till och klädt, så att de aldrig sett maken, och det fanns knappt ett torrt öga, när kistan bars in och sattes på katafalken af oss sex kommunalnämndsledamöter.

Orgelnisten har kanske aldrig i sitt lif spelat så, och jag kan inte beskrifva, hur samstämmigt och rent de fingo ihop »Integer vitæ» där uppe på läktaren.

Och om ni hade hört det tal pastorn därefter höll öfver Jösse, kommunens välgörare, så hade ni haft nytta af'et i tre veckors tid.

På aftonen bespisade vi alla fattiga, och det låg en stämning af tacksamhet och fröjd öfver hela orten.

Dagen därpå diskuterades ritningarne till grafvården, och efter några timmar kommo vi verkligen till ett resul-

tat samt beställde ett monument efter den prydligaste och dyrbaraste af de ritningar, vi förskaffat oss, så att ingen kan klifva fram och säga, att vi inte hedrade den aflidnes minne. Och att göra sådant kläder ju i alla fall en kommun.

Men vid pass en månad efter denna likbegängelse, som beprisades och omtalades inom hela länet såsom något enastående och högtidligt, fingo vi underrättelse om, att det vid bouppteckningen efter Jösse uppdagats, det han icke lämnat annat än betydande skulder efter sig.

Jesses, ett sådant lif det blef i socknen, när den underrättelsen kom.

Söndagen förut hade vi just rest upp hans grafmonument och pastorn hade ånyo hållit en betraktelse öfver Jösses dråpliga gärningar.

Det kan lättare tänkas än beskrifvas, huru långnästa vi blefvo och hur våra grannsocknemän grinade och jubilerade.

En sådan inpiskad rackare!

In i själfvaste dödsminuten hade han lurat oss och fått oss att göra den ståtliga begrafningen och sätta upp en vård, som till eviga tider skall stå på kyrkogården och vittna falskt om den döde skälmen och såsom ett vedertecken på vår enfald.

Gud sig förbarme ett sådaat väsen det blef på den stämma, där vi skulle afgöra, efter hvad grund vi skulle debitera ut begrafningskostnaderna och allt det andra, som vi kostat på honom.

Ordföranden var så pass altererad, att han drämde klubban midt i vattenkaraffen, som stod på bordet, så att vattnet rann ut öfver hela protokollsboken och fördärfvade henne.

— Det, som qväljer mig allra mest, är att vi legt folk, samt sjöngo »Integer» vid hans graf! suckade prästen.

— Tvy sjutsingen, det gnager oss inte, för sådant är ju så vanligt, men att vi sex buro liket, det blir vår evinnerliga skam! genmälde kommunalnämnden.

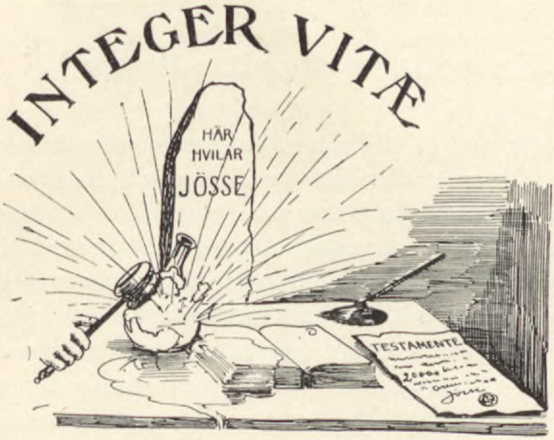

En politisk debatt i Snufvebo

Det får jag då till vår stora berömmelse framhålla, att vi landtgubbar äro hundingen så mycket mera bevandrade i den heliga skrift än i den sakramenskade politiken.

Och väl är det, ty om det än må vara så, att politiken för somliga jössar duger till att lefva på, så är det dock visst och sannt, att han inte håller att dö på.

Vår skomakare, som, gunås, är den kunnigaste politikussen här i trakten, nedkallar himlens allra rysligaste straffdomar öfver den handtverkeriernas förgörare, som fann upp gummigaloscherna och dymedelst åstadkom ett onödigt skydd åt skor och pjäxor. Men för min ringa del skulle jag då hällre vilja vara med om att petitionera om ett hiskligt straff för det missfoster, som fann upp politiken, ty den har då inte åstadkommit annat än ett evigt elände här på jorden.

Eftersom vi nu emellertid ha' honom midt ibland oss, få vi väl dras med honom så godt vi kunna.

Förr i världen hade vi inte på långt när så ondt af honom som nu för tiden. Då visste vi knappt af någon politik alls, utan fingo sköta oss i ro på våra hemman, lefva i frid, betala skatt, må väl, frukta Gud och gå i kyrkan.

Men nu är det ryss rasande. Politiken har blifvit så modern, att vi bli tvungna att en och annan gång komma tillsammans och prata dumheter, råka i gräl och slåss och säga upp pängar hos hvarandra för politikens skull, annars

komma bums en del Stockholmstidningar och kalla vår hemtrakt för en »dåsig och mörk bygd».

Och det vill man akta sig för.

Alltså togo ock vi ihop med politiken en dag uppe hos Johannes i Snufvebo.

* *
*

Si, det var nämligen som så, att Johannes, eller kanske rättare sagdt hans hustru, hade fått en liten rar flickslänga i början af fastan, och som de inte förut haft några barn alls deruppe, beslöt Johannes i sin stolthet och sitt hjärtas stora förtjusning att dräpa till med ett öfverdådigt barnsöl. De slaktade däruppe och bryggde och kokade barnsölsvin utaf sirup och bränvin, så att det stod härliga till, samt lagade dessutom till allehanda smått och godt.

— Där måtte bli ett hejdundrande kalas! sa' man öfver allt i roten, och alle man hoppades få vara med.

Men Johannes bjöd uteslutande äldre karlar, endast så kallade hårdvallsgubbar, sådana som jag och andra samt våra fruntimmer.

— Ja' ger attan i att ta' dit en hop fåkunnig och vrång ungdom, för när prästen döpt, ätit sej mätter och gått sin väg, så ska' vi rätt tala lite' poletik, och du, som ska' vara pennavan = (skrifkunnig), kan gärna skrifva en stump i tidningen om'et! lät Johannes till mig.

— Tack! men be' skolmästaren skrifva i mitt ställe!

— Nej, det vet du väl, att han inte vill skrifva om annat än mesionsauktioner! svarade Johannes.

Och det hade han, gunås, rätt uti.

Nå, på bestämd dag gick barnsölet af stapeln uppe i Snufvebo, och det var minsann inte få storgubbar, som Johannes dragit tillsammans.

Pastorn var inte riktigt kry den aftonen, utan förkunnade, att han fått det där onda, som vi kalla »magkarakter», så han ville inte på sätt eller vis dricka utaf sirups-

vinet, som annars var bå' sött och starkt och fördenskull riktigt nyttigt för bröstet.

Det sa' vi honom också, men han bara grinade illa, stackarn, och skyllade på doktorn.

— Jaja, pröfve hvar och en sig själf! medgåfvo vi och drucko vin, så att det rann och glänste i mungiporna på oss samt ömkade oss öfver pastorn, som inte fick vara med om skålarne.

'Men döpte flickan åt Johannes det gjorde han då som en reel karl och på folkavis, rätt så häftig »magkarakter» han än hade, stackars präst.

Strax efter solnedgången gaf han sig i väg, se'n han hållit en liten oration för oss, och se'n blef där, gualof, liksom litet lättare i luften på gästabudet.

Ty hur det än är, så käns det alltid liksom litet tryckt, så länge en präst är nära.

* * *

Se'n dröjde det häller inte så värst länge, förr än vi druckit så pass, att vi voro mogna för politiken, och innan vi visste hur det kom sig, hade vi börjat angripa rösträtten.

Och vi hade inte debatterat mer än vid pass fem minuter eller så, förr än vi allesamman voro så inne i ämnet och talade med sådan styrka och med sådana lungor och tungor, att fruntimren skockade sig vid bortre spismuren och höllo för öronen. Så grymt regerade vi.

Ty vi hojtade allesamman på en gång, hvem som värst var, samt stampade och knytte näfvarne under nosen på hvarandra, så att det var en stor lust och glädje däråt. Och det skulle för visso varit en nyttig skola för vår riksdagsman, om han varit med på detta välsignade och storpolitiska barnsöl.

— Du följer väl med i krokarna, så att du kan skrifva reelt om'et! skrek Johannes till mig, som, skam till sägan-

des, satt med rusthållarns tös i knäet på soffan vid dörren och gaf attan i rösträtten, hvilken just inte tilltalar min gom.

— Jojomen! hojtade jag tillbaka.

Men sanningen att säga, var det platt omöjligt att få hum om hvad gubbarne anförde.

Så mycket begrep jag dock, att en del ville sänka strecket och att de, som sådant äskade, hotades med smörj på hemvägen af de andra.

Rätt hvad det var, kommo de allesamman i en hög ute på golfvet och politiserade så djädrigt, att de välte omkull vaggan med lillan.

Då blef den nyss kyrkotagna moran alldeles ifrån sig och skrek:

— I ska' väl inte disputera ihjäl dä' osköldiga barnet, edra gubbstofiler och vintrattar! Och var dä' inte dä' jag sa', att dä' skulle barka för skam i våld med hela kalaset, när du kokade ihop så mycket vin, Johannes!

Men, gudskelof, det hände inte lillan något ondt.

När vaggan välte, föll barnungen ner i kyrkovärdens galosch, hvilken stod där bredvid, och i den föll tösabiten lent och godt.

— Där ha' vi änglavakten! sa' orgelnisten.

— Jo jo, och tänk att den kan uppenbara sig, där di tala i politik! pep rusthållarmoran.

Men strax därpå var diskussionen åter i gång värre än förut, och om ett par minuter fingo några förhärdade män fatt i Magnus i Bråten, hvilken var den argaste motståndaren till rösträtten, och skulle häfva ut honom.

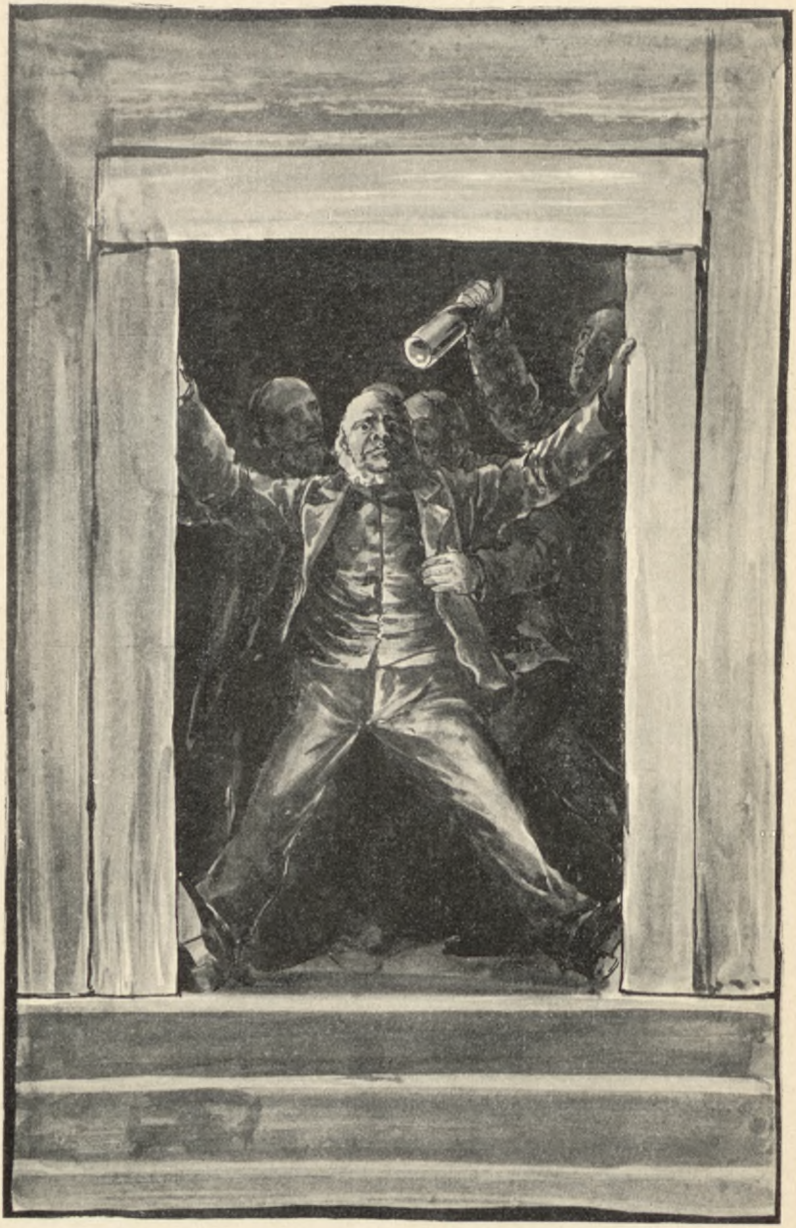

Men han fick hjälp, så att de fingo honom inte längre än i dörröppningen. Där skreks och döks och svors det en lång vändning, men ut fingo de inte Magnus.

— Skrif att rösträtten körde sig fast i gluggen! ropade Johannes till mig.

Strax därpå fick han rent i dörrgluggen genom att vifta med flaskan mellan de stridande.

Nå, när nu rösträttsfrågan på detta sätt afgjorts, skulle vi gifva oss i färd med andra spörsmål, det begrips.

Men den följande debatten mynnade bums ut i ett enhälligt förklenande af allt hvad riksdagsmän heter, besynnerligen af vår egen.

— Gick jag inte dag ut och dag in i fjorton dars tid och värfvade röster för honom för tre år se'n, den lurifaxen! skrek kyrkovärden.

— Nå, hvem hundingen bad dig om det?

— Jo, han lofvade mej mä' hand och mun ett statsanslag till utdikning af min mad. Men skam och inget statsanslag fick jag! röt kyrkovärden med en vådlig indignation.

Och allesamman höllo ihop och förklarade, att det kvittade antingen valkretsen skickade upp någon riksdagsman eller ej.

Ty om de rätt sände åstad en bra karl, så lurade herrarne honom snart och gjorde en rackelkane af honom, dundrade gubbarne.

Och följden af hela denna delvis mycket djuptänkta öfverläggning blef, att alla enades om att skrifva till den herren, som gjort »Farfadern», den där bysten i Stockholm, och anhålla, att han ville yxa till och gjuta en riksdagsman af brons eller af någon annan bra och billig materia åt vår valkrets.

— Jaha, dä' sekonderas! En sådan gubbe sätta vi in på bänken i kammaren, så räcker han bå' i vår och våra barns och barnbarns tid! lät Johannes.

— Och vi slippa sätta till tid med val och trassel och elände! sa' Magnus.

— Och få vi en så'n helgjuten representant, så blir dä' lögn att göra honom till socialist, ej häller lura de honom med några brorskålar! skrek rusthållaren.

— Men han kan ju inte votera! inföll organisten.

— Botera! Nej, det förstås, men så bedrar han häller ingen! utlät sig kyrkovärden.

* *
*

Ni kan aldrig tro, hur maffiga vi voro åt vår genialiska idé att beställa oss en riksdagsman af en riktig konstgjutare.

Vi drucko skålar för vår bronsgubbe och grinade och voro så förtjusta samt så uppfyllda af vin och satir, att det inte kan omtalas.

Och på den grund slutades debatten, som i början såg litet hemsk ut, i frid, glädje, sämja, och stor gamman.

Bönhörd.

Viken var icke så synnerligt bred, men hon sades vara djup och skar långt in i bygden, så att när man rodde ut på sjön och tittade åt det hållet, var man böjd att anse henne för en bra stor älf, som mynnade ut i insjön.

Men hon var bara en vik. Dock var hon en duktig sådan och hon skilde också två socknar åt. Ja, Gu' vet, om hon inte till och med äfven utgör en häradsgräns.

Men därmed må nu vara huru det vill och kan, säkert är emellertid, att hon inte har något särdeles godt rykte om sig.

Folk ha i alla tider haft lätt för att drunkna i den viken och det säges af de gamle i socknen, att sjötrollet håller till där.

Nutidsfolket tror inte på den saken, det förstås, men de kunna dock icke förneka, att ju icke en hel hop människor kommit om lifvet i denna vik, rätt så smal hon är. Det kunna de inte disputera bort, ty det står ju i kyrkoböckerna.

Är det mörkt, aktar man sig därför gärna för att vanka öfver henne vare sig roende eller på is, om det är vintertid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett stycke upp från sjöstranden ligger på östra sidan ett litet hemman, som kallas Fågelsången, och alldeles midt

öfver viken på motsatta stranden har man en ungefär lika stor gård, som heter Ugglekull.

Det är väl inte mera än ett par bösshåll mellan ställena fågelvägen öfver, och vill man anstränga sina skrikverktyg kan man då godt från förstugutrappan på ena gården prata med folket midt emot.

Men det hade inte händt på mången god dag, ty gårdsboarna hade inte på öfver 20 års tid haft något hopahang, utan det såg mera ut som om de hatat och afskytt hvarandra. Till den grad undveko de all ömsesidig beröring.

De, som kände till paschasorna i orten, kunde nog också tala om, hvarför de inte sökte hvarandras sällskap, men det fanns ingen, som hade ett ondt ord att säga om någondera parten, ty det bodde ett reelt och bra folk både i Fågelsången och Ugglekull.

Men det var, sades det, på det viset, att för en tjugo år se'n eller så hade Erik i Ugglekull och Sven i Fågelsången, som på den tiden voro unga ooh goda bussar, samtidigt skolat öfvertaga hemmanen efter sina föräldrar och förty på en gång börjat se sig om efter hvar sin hustru.

Och när det så kom allt omkring, hade de, minsann, råkat att tycka om samma flicka, nämligen Stina i Paradiset.

Erik hade varit bekant med henne litet längre än Sven, och honom tyckte hon mest om och han fick hennes löfte också. Så de voro öfverens och säkra om att tillsammans bli husbondefolk i Ugglekull.

Men Jonas i Paradiset, far hennes, var en af de där gamla tjurviggarne, som ingen människa kan få bukt med, och han fick plötsligt i sitt hufvud, att Stina ovilkorligen skulle till Fågelsången.

Och därvid blef det.

— Dä' ä' omöjligt, ja' kommer där aldrig, för ja' hör te' Erik! grät Stina och var alldeles förtviflad.

— Nej, du hörer mej till och ja' sätter dej där ja' vill! dömde Jonas och dref igenom, att Sven fick henne, ty Fågelsången är kantänka ett åttondedels mantal större än Ugglekull, och det var det gubben höll på.

* * *

Ifrån den stunden tröt allt umgänge mellan gårdarne och strax efteråt gifte sig Erik med den första flicka han fick fatt uti, ty han behöfde, förstås, en husmor på hemmanet.

Men aldrig såg han efter den betan glad ut, och inte Stina häller.

Bägge två plågades och våndades, när de någon gång fingo syn på hvarandra öfver viken.

Nå, tiden skred emellertid och gick sin gilla gång, och omsider började en liten pojkspoling tulta omkring på Fågelsångsstranden.

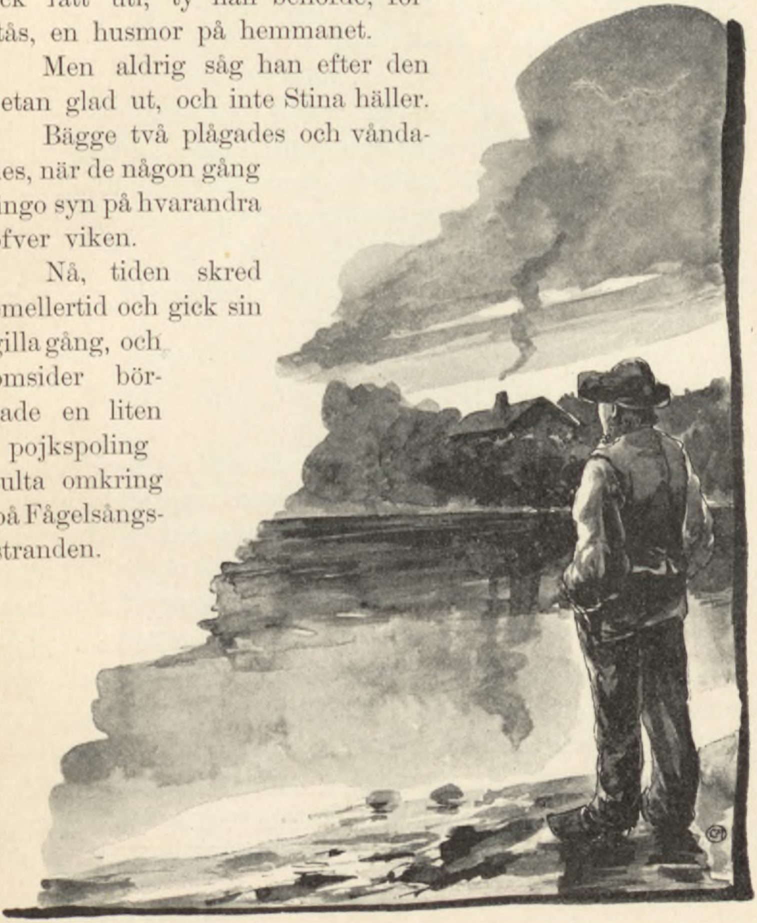

Folk, som kommo dit och fingo se bytingen, tyckte att han var ovanligt lik Erik midt emot. När de sa' något i den vägen, blef Stina alltid röd som en pion samt ställde till ett annat tal.

Men säkert är att Erik i Ugglekull aldrig hånsin kunde låta bli att titta öfver till gårdsplanen i Fågelsången, sedan pojken började uppenbara sig där. Och hela söndagsaftnar om sommartiden kunde han ligga bakom en buske å sin strand och med ögonen följa barnet, som lekte och tumlade om på den andra. Han brydde sig knappt hälften så mycket om sin egen lilla flicka, fastän hon inte heller var just så illa-vuren.

Tiden gick och barnen växte. Alltjämt fortforo de båda gårdarnes folk att lefva främmande för hvarandra, men det spordes allt ändå i grannhället, att Fågelsångs-pojken drog Eriks tankar och ögon öfver viken på ett förunderligt sätt.

Och då log folket och runkade menande med sina hufvuden, men man sa' ingenting.

* * *

Så hände det en gång, strax efter islossningen ett år, att den unge i Fågelsången, som var en rapp och våghalsig pojk, den där inte trodde så särdeles starkt på de gamla sagorna om vikens bedräglighet, gaf sig ut en kväll på ljustring mellan gårdarne, då gäddorna gått upp för att leka.

Hur han vände sig, slant ljustret vid ett tillfälle plötsligt för honom så illa, att han själf for på hufvudet ner i viken och båten vickade därvid till, så att blosset äfven kom i vattnet och slocknade.

Erik hade efter vanligheten från sin strand följt den unges förehafvande, och det dröjde häller inte många sekunder efter olyckshändelsen, förrän denne sköt ut sitt

skepp och ilade mot den plats, där den unge arbetade för sitt lif invid vassbänken.

Erik hörde nog något så när hvar kampen stod, men det var mörkt och svårt att få fatt i den drunknande, så det var med nöd han fick honom upp med lifvet.

Detta lyckades emellertid, och han bar sedan in honom i sin gård och egnade honom en vård, som om det varit — hans eget barn. Och häri understöddes han äfven af sin dotter.

När det sedan spordes, att Erik i Ugglekull dragit Johan i Fågelsången ur viken, sa' folket:

— Jaha, det var ingen närmre till det än han.

Men ifrån den betan hände det inte så sällan, att Johan satte öfver vattnet och slank hän till Ugglekull om kvällarne.

Erik blef så nyter som en morgonmjölk i synen, när pojken kom, och mor i Fågelsången hade ingenting emot visiterna, ty hon trodde, att det var Erik, som drog honom dit.

Men en vacker dag slog det ned som en blixt i de båda hemmen, att Johan och Ugglekullsflickan älskade hvarandra.

Sven och Eriks hustru hade ingenting emot det, utan togo saken lugnt; men Stina och Erik blefvo liksom stela af förskräckelse. De försökte nog allt hvad de förmådde, att skilja dem åt, men det såg ut som kärleken mellan de unga blott tilltagit i styrka i proportion efter de hinder, som restes upp mot densamma.

De stackars barnen kunde inte begripa hvad som i en hast kommit på, emedan den enes far och den andres mor blefvo ifrån sig, när de talade med dem om sina känslor.

Erik vardt gråhårig på mindre än tre veckor och Stina i Fågelsången blef som en hamn.

— Nu ha de minsann fått att ryckas med, stackars människor. Den ena ledsamheten ä' inte lik den andra, och hva' ska de nu ta' sej till! menade de af grannfolket, som kände till Erik och Stinas ungdomshistoria.

Det gick emellertid inte att få de unga att glömma hvarandra. Det var ju så nära tvärs öfver viken, bara några årtag på sommaren och endast ett par språng öfver isen om vintern.

Hvarken Erik eller Stina hade någonsin nattro. Ingen af dem hade likväl hjärta eller mod att säga barnen, hur det egentligen hängde ihop, utan hvar och en af dem hoppades, att Herren skulle komma emellan och hjälpa till, så att de skulle slippa säga dem, att de voro halfsyskon.

Och det gjorde Han också till sist.

Vårfrudagsafton på kvällen visste Stina, att hennes son hoppat öfver viken på isflakarne och begifvit sig till Ugglekull. Det hade blåst sydligt ett par dar, och viken rensade sig som man säger. Men för en vig pojke var det då inte så särdeles konstigt att kryssa sig öfver på isbitarne, som skockade sig i den smala rännan.

Stina låg om natten och suckade och bad, att intet ondt måtte hända den kära pojken, och att Herren måtte hjälpa honom att bära den hjärtesorg, som en gång rätt snart skulle komma öfver honom, ty innan våren hade hon föresatt sig att säga honom sanningen.

Just som hon låg som djupast försänkt i sin suckan, fick hon höra ett par häftiga rop utifrån, och efter hon tyckte sig känna igen Johans mål, rusade hon ut i natten och ner mot stranden.

Jo, det var han, som gått ner sig på återvägen.

Erik pulsade som en vansinnig mellan isstyckena i sin lilla eka för att få fatt i honom, men ingenstädes stod han att finna; han hade gått ned i det mörka djupet och allt arbete var fåfängt.

Till sist kom Erik i land hos Stina, hvit som ett lakan i ansiktet.

— Herren har skilt dem åt! sa' han och skalf på målet.

— Ja, ja, men hvem kunde tro att han skulle bönhöra på ett så förskräckligt sätt!

— Kan tyckas så. Men hvad han gör, är i alla fall bäst! tröstade Erik och återförde den förkrossade modern till stugan.

Krigiska vindar.

Om man tager hänsyn till inskrifningsskyldigas knep och många illfundigheter för att slippa undan värnepligten och därmed förenade hjältedåd och tapperhetsmedalj, sluring och inskrifningsbok, så ser det verkligen ut, som om de människor hafva rätt, hvilka säga, att luften nu för tiden är mättad med krig, och att en stor katastrof förestår.

Eljes tycker jag och många andra med mig, att det talet är dåraktigt och framför allt hundingen så ovetenskapligt, ty exegetiken eller fysiken, — Gu' vet, hvilken det är — lär oss ju, att luften inte består af annat än trenne grundelement, nämligen syre, kväfve och bakterier, omsorgsfullt afvägda och blandade med hvarandra, på det att vi måtte kunna lefva och frodas och bli gamla och starka samt slutligen dö i henne.

Skulle hon nu tillika vara bemängd med krig, så mena vi, att hon skulle bli tjock och ohällig att draga i sig.

Men när man betänker all den hjärtklappning och bröstondska, hvaraf de värnpligtige årligen lida eller föregifva sig lida, så ser det verkligen ut, som om de dragit i sig något ondt af krig och örlig eller med annat rackartyg laddadt och fördärfvadt väder, hvilket nedsätter deras krafter och gör dem obekväma för »de höga hjältelifvets runor».

* *
*

Eller hvad kunde det väl eljest vara annat än en förskämd luft, som bragt en stor och stark, målfyllig pojk nere i Säfsjöorten så många och svåra lidanden på en gång just i inskrifningsmomanget.

När han högst obetydligt klädd uppenbarade sina grofva lemmar för herrarne vid mönstringsbordet där nere, var det egentligen inte godt att se att grymma invärtes lidanden tärde på hans 21-åriga lifstråd.

— Ni är väl frisk? sporde läkaren.

— Nähää!

— Hvar har ni ondt?

— Allastäss i hela min kropp!

— Jaså! Hvar då?

— Inne i hu'et!

— Mer?

— I bröstet! Ja' kommer inte åt att ånnas (andas) i blann'.

— Mer?

— I bena!

— Mer?

— I magen!

— Hur yttrar det sig?

— Ja, har sånn ryselig hjertklappning i honom!

— Mer?

— Imella majen och bröstet, för ja' tål inte all slags föa, utan schväller opp och blir tjocker allri så lite ja' äter.

— Mer?

— I röggen! Ja' schwemlar, äss ja' bara ska' springa allri så lite!

— Mer?

— I örena, för ja' sir så dålit på långt håll.

— Hm! Ser du med öronen?

— På nära håll, förståss, men dä' ä' dålitt dä' mä'!

— Vidare?

— I ögena, för dä' susar för dom å ja' blir öer, äss ja' ä' iblann' möcke folk och hör många skrika och komdera på en gång!

— Nå, än mer!

— I vänstre armen ä' ja' maktlöser, och dä' ä' klent mä' den anre också!

— Stackars karl! Har du inte flera krämpor?

— Jojomen! Men vi kan la hålla mä' di här så länge; äss dä' fordras, så har ja', gualof, många fler!

Hur det sedan gick med pojken och hans värnepliktsförhållanden, det hör egentligen inte till vårt föreliggande ämne. Men ingen kan väl tro, att den arme ynglingen skulle blifvit beslagen med så mångahanda krankhet, om han inte gått och dragit väder af krig.

Luften kan alltså, trots vetenskapen, innehålla andra saker än syre och kväfve och bakterier.

Och att den för tillfället är mättad af örlig, det ha' vi många bevis på.

Alla värnpliktige bli emellertid inte kroppsligt sjuka däraf. En del bli nämligen andligt rasande, så som det hände med en beväringspojk i Kalmar län.

Länsmannen i besagda ort var en rysansvärd karl. Innan han kom ut åt distriktet och blef konstituerad, hade han låtit utgå det ryktet om sig, att hans styrka vore öfvermänsklig och att hans vrede kunde försätta berg. En hel marknad skulle han kunna reda upp och ge smörj, om man inte hölle sig i styr. Han fruktade och bäfvade för intet vare sig i himmel eller på jord, undantagandes för tre ting, ty tretalet är heligt. Och de tre ting, inför hvilka denne länsmans stolta böljor satte sig, voro: landssekreteraren, hustru hans och framför och öfver dessa två, svärmor hans.

Och allt folket i hela distriktet darrade för denne fruk

tansvärde befallningsman, undantagandes hans hustru och svärmor.

Så kommo årets beväringsmönstringar.

Då hände sig på ett ställe, där mönstringen stod vid en aflägsen gammal gästgifvaregård borta i bygden, att den af krig mättade luften angrep en af pojkarne till den grad, att han tog sig för att upphäfva fruktansvärda härskri och krigstjut vid gästgifvaregårdens ladugård, utan att vederbörande fjärdingsman förmådde med sin embetsmyndighet tysta eller stuka honom.

— Ti'er du inte, så går ja' efter länsman, och då får du si hur dä går för dig! Han slår dej fördärfvad! varnade fjärdingmannen och hötte med käppen, hvilken är en fjärdingsmans vedertecken.

— Dä' ger ja' attan! För om här kommer te' och mä' en länsman, som har ligget i helseket se'n fjortonhundratalet, så krusar inte en äkta krigarpojk! sa' beväringen och gaf ifrån sig ett tjut, som kom hela inskrifningskommissionen att blekna.

Men då gick länsman ut och förfogade sig ner till pojken, och innan man visste ordet af, barkade det in i tröskverkskörhuset med både länsman och beväring.

— Nu får han smörj, och det kan göra honom godt, den drummeln! log fjärdingsmannen och förmanade de andre, att de skulle hålla sig på afstånd, ty fjärdingsmannen ville naturligtvis inte, att där skulle blifva några vittnen emot länsmannen, ifall han skulle råka, att i kraft af sin hiskeliga styrka, klämma till ett grand för hårdt.

Nä nä, de stora hålla minsann allt ihop, och den ene korpen hugger inte ut ögonen på den andre.

Kaptenen stod på trappan och log och snodde mustascherna, önskandes framgång åt länsmannens lofliga företag.

Rätt hvad det var, hörde man ett och annat stönande från körhuset, men eljes ingenting, förr än med ens trösk-

verket började skramla på och gå med en förvånande fart och ett gruffligt rammel.

Ingen kunde begripa hur det var fatt, eller hur det kom sig. Men tröskverket gick och gick i jämn takt och visade ingen tendens att vilja stanna.

— Hvad f—n är det? undrade slutligen kaptenen.

— Ja, aldrig jag förstår'et! lät fjärdingmannen.

— Kom ska' vi se efter! sa' kapten och tog fjärdingsmannen med sig.

När de kommo ner i körhuset, fingo de se den förunderligaste syn, som väl någonsin sedan världsalltets skapelse mött ett människoöga.

Kan ni tänka er, go vänner, att den krigiska pojken hade med en töm surrat fast länsmannen vid körbommen och att han sedan, hotande honom till lifvet med en högtjuga, tvingade honom att marschera rundt, dragande verket.

När kaptenen fick se, hur länsmannen i sitt anletes svett och full af ångest gick omkring och drog tröskverket, och hur pojken lommade efter med kraken öfver befallningsmannens hufvud, blef han alldeles perplex. Och hvilken som helst af oss skulle blifvit detsamma. Ty en underlig och upplyftande syn lärer det hafva varit.

Och kaptenen greps af ögonblickets högtidlighet, så att han höll sig för skratt, hvilket jag, civil och eländig som jag är, icke skulle kunna hafva gjort, samt gick fram och löste med den segervana handen länsmannen sägandes:

— Stäm honom inte, det vore synd! Ty med sådana trupper kan man trotsa världen!

Och pojken blef icke stämd.

Men luften är likväl mättad af krig.

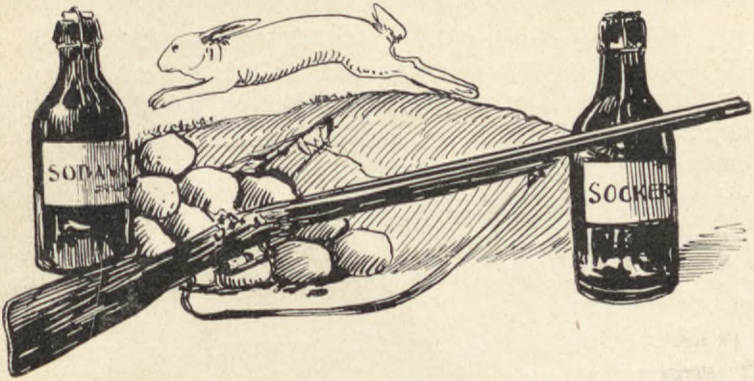

På jakt.

Inne i städerna kunna ni inte tänka er, hvilket vådligt rabaskande det blir, när jakttiden går in.

Långt i förväg börja vi räkna dagarne alldeles på samma sätt som barnen räkna dem före jul.

— Nu ä' dä' da'n före da'n, före da'n före skjutareda'n! grina de gamla Nimrodarne, och flickorna äro inte flitigare med sina julklappsarbeten i december, än vi med att ladda patroner från den 12 till den 16 Augusti.

Ty jakten är ett kungligt nöje, och vill man vara något till karl, får man då inte försumma att ge sig ut och traska med bössan åtminstone den första lofliga dagen.

För den skull kommo jag och patronerna Petersson och Bengtsson öfverens om att göra ett reelt jaktparti tillsammans en måndagsmorgon.

Vi äro just inga viga karlar eller så värst öfverdrifna sportsmän någon af oss, ty vår sammanlagda vikt går väl upp till så där omkring 300 kg. Men gent emot Petersson och Bengtsson är då jag som en sädesärla eller en liljestängel, och då kan man allt tänka sig, huru de se ut.

Bengtsson är blåbandist och nästan litet religiös, ty han har en sparbankssyssla i ögonmärke härneråt, och Gu' vet, om han inte i tysthet går och jobbar ett grand efter riksdagsmannaskap. Någon vidare treflig sällskapsman är han därför inte, men hans förekomst ger alltid en ärevördig prägel åt ett sådant här jaktparti.

Petersson är däremot en glad garçon, men syndig till och med i så måtto, att han gärna drifver skoj med »broder» Bengtsson.

När vi nu gjorde upp fälttågsplanen, lade den senare sitt hufvud på sned och sade:

— Nå't »starkt» får ni inte ta' med i mitt sällskap, men mat så möcke ni vill, och jag ska' hjälpa till att bära'n.

— Det varder sagdt! lät Petersson.

Klockan tu på morgonen möttes vi hos Petersson, som stod på sin förstubro med en skock sockerdricksbuteljer vid sina fötter.

— Gu' mor'n gubbar! hälsade han. Kan du stoppa nå'ra af de här läskedrycksflaskorna i dina fickor, Bengtsson?

— Ja, hjärtans gärna. Dä' va' då snällt, att du inte tatt annat med dej! mente Bengtsson och körde ner en flaska i hvar af sina stora rock- och byxfickor.

Så laggade vi af med eldvapnen på axlar och väskorna fulla af rika håfvor.

— Var lugn du — hviskade Petersson i mitt öra — var lugn, det är »monium» i flaskorna, fast jag girat korkarna med tråd och satt etiketter på dem· för att lura Bengtsson.

Just som vi kommo in på jaktmarken och skulle ihop med att släppa hundarne i en backsluttning, halkade emellertid »broder» Bengtsson i den våta ljungen och dråsade baklänges, så att det sang i marken och skottet brann af.

En Guds lycka var det, att hvarken jag eller Petersson stodo i skottlinien i den stunden, ty då hade hundingen ta-

git oss. Men Bengtssons ena hund stod där, och just som skottet skrall, började han att tjuta som om han fastnat i en gärdesgård.

— Dog han? stönade den fallne brodern.

— Nä', men svanslös blef han för tid och evighet! svarade Petersson.

Den underrättelsen tröstade synbarligen Bengtsson, och vi reste honom upp.

Då vardt det emellertid uppenbart, att han i fallet krossat den »sockerdricksflaska» som hvilat i hans revolverficka. Vätskan rann ner åt hans pantalonger och den dyre brodern luktade som ett drankkar. Men han hade snufva, så han kände det inte, som lycka var.

— Ni ska' få se, att jag skurit mej fördärfvad också af glaset! jämrade han.

Och när vi tittade noga efter, så strömmade det verkligen både bränvin och blod af den gudsmannen, hvadan vårt jaktnöje började på ett särdeles olycksdigert sätt.

Men i detsamma fingo hundarne upp och det bar af nedåt Snufvebohållet.

Broder Bengtsson blef så lifvad af skallet, att han förgat sina blessyrer och masade efter sin svanslöse hund det värsta han förmådde för att söka upp sig ett bra pass. Och jag följde honom för att se efter, att hvarken han eller hund förblödde.

Rätt hvad det var, fick jag syn på något brunaktigt, som rullade fram mellan stubbarna, och innan jag visste ordet af, sköt Bengtsson af sin andra pipa.

Den gången bommade han inte, ty som skottet gick skönjde jag med mycken tillfredsställelse, att ett brunt årslam gjorde ett luftsprång och en kullerbytta.

— Als todt! vrålade broder Bengtsson och skrefvade i väg så fort han kunde med bössa i näfven, matsäck på rygg och buteljer i fickorna.

Men bra snopen blef han allt, när han kom fram till stubben, där det oskyldiga lammet låg stelt och dödt, ty jag såg, hur han ref sig i hufvudet och fräste och spottade, och vinden förde till mig en svår ed, som tydligen gått öfver hans läppar.

— Ä' dä en gammal eller en ung? flåsade Petersson, hvilken i detsamma rultade fram till honom.

— Nej, — det är en olyckshändelse; ja' fick inte mina rätta glasögon med mig! suckade den olycklige jägarn och drog upp en »sockerdricksbutelj» ur en bakficka.

— Ja' får lof svalka mej lite! lät han och började lossa korken.

— Man kan då inte påstå, att det är mycket kolsyra i'et, för det fräser inte ett dugg! brummade Bengtsson, när han fått ur korken.

— Nä, inte så värst! Allting försämras! inföll Pett'son.

Men brodren drack bastant.

— Dä va' vådligt, hva' det har en besk och skarp smak. Såge ja' inte apotekarens etikett, skulle ja' trott, att det är bränvin. Men värmer och svalkar gör det.

— Ja, det blir en konstig smak på'et, när en gått och ristat det i fickan. Det ska' egentligen ligga på is! sa' Pett'son och plirade med ögonen.

— Ja, visst dä! medgaf Bengtsson, som tycktes bli både tröstad och vederkvickt af »drickat».

— Ja' får betala lammakräket, men det må gå, för det var i alla fall ett vackert skott och hållet var långt! stoltserade han.

Rätt hvad det var började hans hund ånyo gläfsa, och vi i väg öfver stock och sten. Ingen kan tänka sig hur lätt Bengtsson lopp, se'n han fick sockerdrickat i sig.

Han vardt till och med så barbarisk, att han försökte skutta öfver en gärdesgård. Men det var då i alla fall för mycket begärdt af hans korpus. Ty han fick honom inte många tum från marken, utan rände i stället framsidan så

hårdt mot störarna, att han sprängde de båda buteljerna, som lågo i pantalongerna på'n.

»Dreckat» rann och samlade sig i långstöflarne, medan han plockade glasbitarne ur fickorna.

— Tvy sjutton! utlät sig Bengtsson, rätt så allvarlig och gudelig han än vill vara. Men hvarken jag eller Petersson ansågo oss behöriga att varna honom för svordom,

Efter som han emellertid hade en trosförvandt och »broder» i Snufvebo, så sa' Bengtsson, att han ville gå dit fram och låna sig en stöfvelknekt och torka sig ett grand, innan han för sin del fortsatte jakten.

Och det gjorde han. Vi andra satte oss ett stycke utanför, ty vi ville inte gå in, utan sa', att vi skulle reda till och duka upp frukosten under tiden.

Det dröjde en god stund innan Bengtsson kom åter, men då var han så arg, att jag aldrig sett en så ursinnig karl!

— Kan ni tänka er ett sån't pack! skrek han.

— Nä, hur då? Johannes därborta ä' ju din sekreterare i blåbandsföreningen?

— Ja visst! Och nu sa' den uslingen och hela hans hus, att ja' luktade bränvin från topp till tå, att hvarenda tråd jag har på mej flöt och doftade af rena bränvinet.

— Det var då det oförskämdaste ja' hört i all min tid! utbrast Pett'son.

— Ja, är dä inte dä! Men nu tar jag afsked, ty har en inte rättighet att ta' mä sej en flaska sockerdricka på en strapserande jakt, så må den dåli'e vara ordförande i deras förening och inte jag! Har du mer dricka bror Pett'son?

— Ja, gu'bevars! inföll den spefågeln och räckte honom en flaska.

Och där slöts vår jakt.

Bytet blef intet stort: ett lam och en hundsvans.

Jo, det var sannt, Bengtsson stöp också. Peterssons sockerdricka knäckte honom; och nu svär han på, att han aldrig i lifvet ska' jaga vidare.

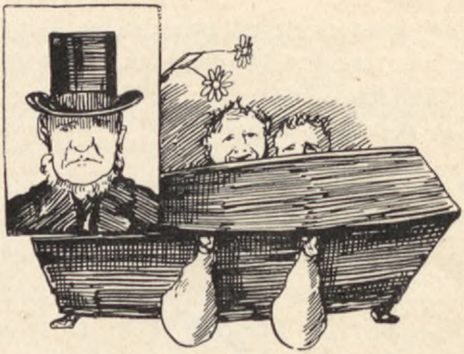

Ett pojkstreck.

— Gu' tröste den syndare, som går och ställer sig illa ut med ungdomen i socknarne. Ty jag påstår då bestämdt, att jag tusen gånger hällre vill vara osams med både präst och länsman än med pojkarne i orten, lät Kalle på Utkiken en söndag, då vi gingo från Herrans hus.

— Ja! Och för min del, så vete då sjutsingen, om jag inte till och med hällre toge emot en skopa ovett i en tidning, fastän det kanske är det vådligaste som finns, än att jag ville bli hundfilad af ungdomen på landsvägen en söndagsafton! inföll nämndemannen.

Vi hade kommit in på det kapitlet och börjat på med det pratet på grund af en hop spektakel och elände, som träffat kyrkovärden på sista tiden, och hvilket liksom börjat draga uppmärksamheten åt socknen.

Ungdom är ungdom, antingen hon växer upp på stadsgatorna eller ute i illmarkerna. Ha' de en ledig stund, så vilja pojkarne gå till flickorna, och flickorna promenera så, att de stöta emot pojkskockarne i solagången om kvällarne. Så var det i vår ungdom och så blir det så länge världen håller, gissar jag.

Och när pojkar och flickor stöta ihop ute på en landsväg under en kvällskvist, kan ingen begära, att de ska' hålla sig som kyrkofolk eller vända sig som om de vore på ett diskussionsmöte, där blott en i sänder har ordet. Utan man måste nog medge, att det är naturligast för dem och trefligast också, om de ta' hvarann' om lifvet och hoppa och hojta och tjoa och tralla ett grand. Och inte kan man säga så särdeles mycket om dem, i fall det också skulle hända, att några gossar, hvilka händelsevis anfäktas af böjelse för samma tös, ta' ett grabbatag med hvarandra och drabba ihop en smula. Om blott armar och ben ock skallar hålla, så gör det i det hela just ingen ting. Och något skall väl ungdomen ha rätt att rasa.

* *
*

Men kyrkovärden har ett så besattandes allvarligt sinne och så vådligt ömtåliga öronhinnor, att han blir rakt ifrån vettet, så snart han får höra ett pojkavrål eller ett fruntimmersgnällande i nattena.

Är han då så nära, att det vetter till för honom, rusar han alltid till de ungas samlingsplats och uppenbarar sig för dem såsom en riktig Nathan, botpredikande och trätande och hotande med det vådligaste, som kyrkolag och kyrkoråd i förening med länsman kunde åstadkomma här i riket.

Och därför är det då nästan gifvet, att om ungdomen eljest går jämförelsevis tyst och stadig fram annorstädes förbi gårdarne, då de vanka till och från sina små nöjen, så knäcka de alltid till med det värsta hojtande, som friska bondpojkstrupar kunna åstadkomma, när de komma midt för kyrkovärdens hem.

Fördenskull har han också tidt och tätt ställt till stämmor mot ungdomens nattvandringar samt till och med

tubbat pastorn att drabba uppå dem i sina predikningar flerfaldiga gånger.

Men det där båtar kyrkovärden inte af. Läte han ungdomen vara i fred, finge han själf ro, i stället för att nu jämt och samt vara utsatt för ledheter och spektakel.

Ty en uppretad ungdom är illfundig, hämdgirig och djädrig.

* *
*

Ett bösshåll ifrån häradsvägen i östra kanten af socknen bor Mårten-Bökare, en ilsk och konstig kristen, i en stuga.

En jul blef käringen hans sjuk och Mårten var så säker på, att hon skulle dö, att han lät göra och hämta likkistan.

Käringen kom sig dock den gången och se'n stod kistan därute i skjulet.

Men så .serradö, kolade hon ändå af följande år en afton midt i fastan, och Mårten och Stina i Hult kistlade henne da'n därpå.

Nästa natt blef kyrkovärden utaf med två rara fläskskinkor, som han hade ute i sitt rökhus, och han vardt så besatt däröfver, att han höll på att rifva ner bå' himmel och jord. Och så underligt var inte det, ty han hade lofvat pastorn den ena för hans dråpliga predikningar mot ungdomen i socknen. Kyrkovärden trodde, förstås, att skinkorna voro stulna och det trodde hela grannhället också. Men egentligen voro de bara gömda af några illpojkar, hvilka ville stollas med kyrkovärden.

Så på onsdagsaftonen, innan ryktet att Mårtens käring slutat, hade kunnit komma ut, lockade pojkarne en rännarekäring att inbilla kyrkovärden, det Mårten anammat

hans skinkor, samt att han fördolt dem i likkistan, för att få ha dem i fred och vara säker.

— Sicken tjufstryk! Men om han hade dem in i helseket, så ska' ja' ha' dem igen! röt kyrkovärden och satte för märren samt tog två andra gubbar med sig och for till Mårtens, när det blifvit skumt om kvällen.

De kommo dit, men sågo ingen Mårten till, ty han hade af pojkarne blifvit underrättad om tillställningen och höll sig undan. Men kistan funno de i skjulet.

— Vi bryta opp henne och ta' skinkorna bums! sa' kyrkvärden.

— Nej det tar tid, och kommer Mårten, så skjuter han på oss, den vildingen. Utan vi knäcka hela kistan och ge oss i väg mä' samma! menade den ene gubben.

— Ja, kanske dä'! Och så öppna vi henne i vittnens närvaro där hemma, tyckte den andre.

— Det blir likast! Vi ta' då med oss nämdeman, när vi fara där förbi, inföll kyrkvärden.

Och så buro de ut kistan och satte henne i vagnen och sig själfva ofvanpå samt körde det värsta de förmådde, ty de fruktade, att Mårten möjligen låge på lur och ville skjuta efter dem.

Men det gick lyckligt och bra för dem, ja, till och med så lyckosamt, att de ute på Snufvebo skog mötte både nämdeman och länsman, hvilka kommo från en syn i grannsocknen.

Och när de bägge matadorerna fingo spörja hvarom fråga var, vände de gärna om för att vara vittnen till Mårtens illdåd och kyrkovärdsmorans identifierande af sina skinkor.

* * *

— Slå opp slagbor'et, Kajsa! komderade kyrkovärden, när han kom i dörren, stolt som en kung och liksom pre-

stafverande med smällpiskan framför kistan, som bars efter honom in i rummet.

Länsman och nämdemannen kommo efteråt, liksom om de varit närmast sörjande.

Men Kajsa blef så förfärad, när hon fick syn på detta kostliga följe, att hon inte kom sig för att röra en lem, utan bara stod midt på golfvet och slog sig på knäna och våjade sig och suckade, så att kyrkovärden fick lof att själf slå upp bordet, på hvilket kistan sedan sattes.

Se'n tog kyrkovärden fram en handyxa och sa' i det han redde sig till att slå af locket:

— Stig nu fram, Kajsa, och säj, om du inte känner igen dina skinkor, som Mårten, den bofven trodde sej ha' gömt så säkert.

Och kyrkovärden myste och började bösta af locket. Länsman och nämdemannen och de andra karlarne ställde sig rundt omkring kistan och sträckte på halsarne.

— Dä' va hundingen hvad han bökat ihop det bastant! stönade kyrkovärden, som hade ett vådligt jobb, innan han fick upp spikarne.

Men ett så'nt tjut där blef i stugan, när locket slutligen kom bort och de närvarande fingo syn på Mårtens käring i stället för fläskskinkorna, det kan inte omtalas.

Flera stycken rusade på dörren af förfäran, och kyrkovärden tappade yxan på nämdemannens fot samt tillfogade denne ett svårt sår i vristen.

Själfve länsmannen blef perplex och ref sig i hufvudet.

— Det här var då ett sakramenskadt spektakel! Kör genast tebaks mä' käringen! lät han.

— Köra tebaks nu i natt! Nä' inte för tusen daler! suckade kyrkovärden. Och de andre mente också på, att de inte ville uträtta den saken till och med för en tunna guld.

— Yschianamej, inte vill ja' ha' liket på går'n i natt! Hva' ska' dä bli af oss? snyftade kyrkovärdsmoran och grät och bölade.

Ja, där vardt ett fasaväckande lif. Fruntimren tjöto, länsman svor, nämdemannen läste böner och bättrade sitt lefverne.

— Yxan, som slank i min fot, har varit i närheten af lik. Jag ä' blo'förgeftad och dör nok! Dä' ä' din skuld, kyrkevärd! jämrade han och ville partout ha fått i en psalmbok.

Där var egentligen ingen, som var lugn i stugan mer än Mårtens käring, som låg där på bordet.

Men midt under detta elände kom också Mårten själf inrusandes och ökade ännu mera den rådande fasan.

— Jag anhåller, att länsman häktar körkvärden för inbrott och liktjufnad! skrek han och såg vild ut, ty pojkarne hade instruerat honom med bå' ord och bränvin.

Och länsmannen visste inte själf hur han skulle begå saken.

— Och ja' yrkar ansvar å kyrkovärden för våld mä' lifsfarligt vapen och blo'förgeftning! inföll nämdeman, som började krya till sig, när han fick höra att lagen var på väg att spela in i äfventyret.

Länsman höll på att bli toseter och det började snurra rundt i skallen på'n.

Men till sist kom han sig dock så pass för, att han kunde ställa till med en kompromiss. Och hur de krånglade och vändes med det, blef saken i godo bilagd på det sätt, att kyrkovärden fick förbinda sig att bekosta begrafning åt Mårten, en stor och reel begrafning för tretti personer, hvarjämte han fick lämna en oxhud åt nämdemannen i ersättning för stöfveln samt »för sveda värk och blo'förgeftning».

* *
*

Nå, all denna kostnaden, den kunde då kyrkovärden stå ut med, men skammen, go' vänner, skammen att ha' varit en gäck och röfvat bort en dö' käring, den får han allt dras med i sin lifstid. Så man får nog hålla med Kalle på Utkiken i hans åsikt:

— Gu' tröste den, som ställer sig illa med ungdomen.

Två bofstreck.

Ungdomen är sig inte lik öfverallt. På sina ställen är han gudfruktig, sedig och anständig både i ord och åthäfvor; i andra socknar åter är han yr och toseter samt full af illstreck och stollastycken. Och om jag ska' säga såsom sanningen är, ty med sanning står man sig längst, så är vår sockens ungdom inte just mycket att hurra för, hvad stadighet och anständighet beträffar.

Det är minsann inte roligt att behöfva sitta och tala om deras bravater och syndalif, men det vore häller inte rätt att tiga med dem eller söka öfverskyla eländet, ty då kan det lätt hända, att folk kommer och vill låta påskina, att man håller med dem och blundar för lasten.

Fördenskull nödgas jag verkligen tala om hvilket spektakel de gjorde med Karl Månsson, riksdagsmannen i vårt grannhärad.

Riksdagsman Månsson ha' hvarken de eller vi ondt eller godt af, för han hör, gualof, inte oss i detta häradet till, och vi ha' inte valt honom. Men ungdomen hade i alla fall fått ett horn i sidan till karlen, emedan de trodde, att han styrt om ett åtal, som de fingo på sig för det de varit inne i hans härad och slagits en efterhöst.

Och det var väl i alla fall inte mer än rätt, att de fingo plikta och skämmas, när de burit sig illa åt. Men de djädrans pojkarne ville hämnas, och så diktade de en visa om

honom på inte mindre än tjugosju verser, som inte just voro så granna. Hvarenda byting sjöng sedan visan öfver allt, och vi få nog ondt af det, ty grannhäradsfolket har lofvat att hålla oss varma för det vi inte låta deras riksdagsman vara i fred.

— Dä' kostar fläsk att antasta en så'n mena de. Och det är nog troligt, att de ha' lag och rätt på sin sida.

Det skulle säkert roa er att höra trallen. Det är dock så mycket anstötligt i honom, att jag änna skäms. Men ett par af de tjugosju verserna kan jag väl i Guds namn låta höra, då visan i alla fall är så vidt ute förut. Melodien är rätt rörande och sången börjar, så sannt jag är en prima syndare, på detta viset:

»I Januari måne omkring den trettonde
Blir riksdagsmannen nyter och börjar på att le;
Ty då så får han dra'
Te' Stockholms stora sta'
Och säga åt ministrarna: »ta' pängar, bara ta'».

* * *

Så får han dricka toddy, så näsa blifver blå.
Och på teatern får han mä glada töser gå.
I bakis sen så bra
Hörs farbro' gäspa »ja»!
Till allt hvad herregökarne i kammarn vilja ha'.

* * *

Han sliter ej opp truten med tal mer än han tål;
Han säger bara »ja»! eller »nähä»! eller »skål»!
Han mår liksom en kung,
Han blifver trind och tung,
Och si, kalaset tages ej ur hans egen pung.
Sjung trallalalalej, sjung trallalalalej,
Tjo hej för fabro' Månsson, i evighet tjo hej!»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ä'ke det ena sakramenskade pojkar till att vara oförskämda? Det är nästan en evinnerlig skam att bara vara far åt dem, när de äro så fulla af rödglödgade synder, att de kunna dikta och sjunga på det förskräckliga viset om en af landsens fäder. Det var minsann inte underligt, att grannhäradsborna blefvo besatta och gåfvo oss smörj när vi kommo dit upp på marknad efteråt.

* * *

Så har jag vidare ett annat inte stort bättre experiment af dem att omtala.

Vi hade några söndagar å rad profvande orgelnister här i socknen, hvilket var trefligt nog, fast det frestat orgelverket utaf kattsingen.

Om den ene »profoljenisten» hade det sports, att han skulle vara så vådligt granner att se uppå, att vi aldrig skådat maken, och detta rykte förskräckte pojkarne, så att de inte visste sin eviga råd. Ty de befarade naturligtvis, att de inte skulle få ha' sina flickor i fred, om han komme att få platsen. Och det kunde de kanske inte ha' så orätt uti.

Nå, han kom på lördagen och gick, som vanligt är, upp i kyrkan och stämde verket och gjorde det perfekt till dagen därpå.

Men hur pojkarne nu vändes med det, antingen efteråt på kvällen eller när stöten på söndagsmorgonen öppnat dörren för att otteringa, så hade några af dem kommit in på läktarn och till orgelverket, på hvilket de med någon slags fin, lång och hufvudlös spik böstat ner två eller tre trampor i pedalen, di kallar'n, eller det där verket, som orgelnisten sparkar uti, när det skall låta starkt och fylligt.

Så kom söndagen, och kyrkan blef, förstås, proppande full innan samringningen. Den vackre satt på sin höga pall samt såg fin och vådligt prudentlig ut, och flickorna

vände sig om och sträckte halsarne och tittade och myste och blurade och snörpte med mun och rodnade såsom de bruka göra, när de tänka lägga ut giller för en stackars oskyldig karl. Och vacker var orgelnisten, det är inte tu' tal om det, rödletter och ljuslagd och trindvuren som en liten apostel.

Så kom pastorn ut i altaret och skulle döpa ett barn, gubevars. Och det gick ackurat sin gilla gång, ända till dess han fått fatt i det lilla pyret, och skulle gifva det namn. Då blefvo vi förstås alla nyfikna och skulle höra efter hvad Sven i Mogården — för det var hans barnunge — skulle kristna flickan till.

Just vid det momanget tänkte orgelnisten, att han skulle gifva den gamle tramparn en liten väckare, ifall han gått undan, och så ringde han något föga på honom.

Orgeltramparn stod naturligtvis utanför sitt bås i tornförstugan och snusade med pojkarne, och när dessa fingo höra pinglandet, blefvo de tvärt tjänstvilliga och sa' med en mun:

— Kors för tusingen, nu vill han ha' väder! Vi ska' hjälpa er ett grand!

Gubben hann inte hålla dem tillbaka och säga att de skulle vänta tills det ringde därnäst, förrän pojkarne vräkte sig på tramporna och knyckte ner dem i ett tempo.

Många spektakel och stollaforor har jag varit med om i min dag, men knappast något besattare än detta.

Det var just, som sagdt, i samma vefva, som pastorn fått fatt i Svens tös för att gifva henne namn, då orgelnisten ringde, och precis som pastorn doppade ner näfven i dopfunten, började orgelverket illhoa som om domen kommit.

Det var en grof dunderbas och en något finare, men de stämde inte med hvarandra, utan det lät sämre och inte bättre än ett sprucket bälgaspel eller dylikt.

Pastorn blef verkligen så förskrämd och altererad, att det var på ett hår när han tappat den lilla flickan, och han skulle bestämdt gjort det, om inte stöten, som stod bredvid och höll handduken, slängt denna och skyndat fram till hjälp och stöd.

Så började barnet gallskrika, och pastorn att vifta och hota med handen uppåt läktaren.

Men det halp inte.

Pojkarne trampade på, så att de höllo på att spränga bälgarne, och bölet fortfor allt rysligare, fastän orgelnisten, på hvilken hvartenda hårstrå rest sig af förfäran och blygsel, sprattlade och sparkade i pedalen såsom ett vilddjur.

Vi visste inte hvad vi skulle tro, och det var inte underligt, att ett par eller tre gummor dånade af, ty hemskt och vådligt lät det. Faddrarne var ock stor synd åt, ty de visste inte antingen de skulle stå kvar där framme eller springa sin väg.

Men rätt hvad det var, läto pojkarna bli att trampa och då blef det tyst förstås, så att döpandet kunde gå för sig till slut.

Bå' orgelnisten och vi sansade oss då ett grand, och han sprang in i verket för att titta efter felet. Men då han ingenting såg till, trodde han väl, att det var nå't tillfälligt fel, som orsakats af kölden och som gifvit med sig till sist. Alltså ville han i behörig tid draga till med ett preludium. Men innan han fick fingrarna till tapplorna klämde de sabla basarne i på samma sätt som förut och bröto ner hela tonskapelsen för honom, så att det blef den rysligaste låt, som någonsin försports i en kyrka.

Det blef ingen annan råd än att låta orgeln tiga, och den stackars karlen fick draga till att sjunga i stället. Men det gick måntro inte så bra för honom, ty om man tar' hvar och en till sig själf, kan man allt föreställa sig, hur pass stämd han kunde vara.

På aftonen blef där undersökning af orgeln och då blef knepet uppdagadt, fast det var fint gjordt och utluradt.

Orgelnisten trodde, att det var en tillställning af hans medsökande, men vi som kände våra pojkar, visste nog attan, hvem som böstat i nubbarne uti pedalen, fast vi ingenting sade.

Men vi botade de gudsförsmädarne, och dem till straff och varnagel gåfvo vi just den orgelnisten rösterna, och de fingo sota för sina brott, när han kom och började nypa fästmör till höger och vänster ifrån dem. Sådant bet verkligen på dem och väckte dem till besinning, när ingenting annat syntes hjälpa.

1/3
73

Af samme författare:

På kyrkobacke och i gillestuga

Skisser från bygden

Med 19 illustrationer af W. Gernandt

Pris 2 kr.

Folkaforer och stollastöcken

Bygdeprat

Illustrerad af W. Gernandt

Pris 2 kr. 25 öre

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK